

รายงานวิจัยฉบับสมบูรณ์

โครงการวิจัย “การเพิ่มประสิทธิภาพ การมีส่วนร่วมของชุมชน
ในการคุ้มครองป้องกัน พัฒนาเด็ก และเยาวชน
บ้านดอนยุง ตำบลขามใหญ่อำเภอเมือง จังหวัดอุบลราชธานี

โดย นางพรรณพิมล ครั่งพิบูลย์ และคณะ

สนับสนุนโดย สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.)

สัญญาเลขที่ RDG45E0018

รายงานวิจัยฉบับสมบูรณ์

โครงการวิจัย “การเพิ่มประสิทธิภาพ การมีส่วนร่วมของชุมชน
ในการคุ้มครองป้องกัน พัฒนาเด็ก และเยาวชน
บ้านดอนยุง ตำบลขามใหญ่อำเภอเมือง จังหวัดอุบลราชธานี

คณะผู้วิจัย

1. นางพรรณพิมล ครั่งพิบูลย์
2. นายวิรัชศักดิ์ สารธียากุล
3. นางปริญวัฒน์ ชาวเวียง

สนง. กลไกประสานงานวิจัยฯ (สกว.)
เลขที่รับ.....013.....
วันที่รับ..... 20 ก.พ. 48.....

สนับสนุนโดย สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.)

บทคัดย่อ

การศึกษาและดำเนินกิจกรรม โครงการวิจัยการเพิ่มประสิทธิภาพการมีส่วนร่วมของชุมชน ในการคุ้มครองป้องกันพัฒนาเด็ก และเยาวชน มีวัตถุประสงค์ คือ 1. เพื่อศึกษาปัญหาของเด็ก และเยาวชนในชุมชน 2. เพื่อศึกษาเรียนรู้กระบวนการการมีส่วนร่วมของชุมชนในการช่วยเหลือ คุ้มครอง ป้องกันเด็กและเยาวชน 3. เพื่อศึกษาหารูปแบบ และวิธีการที่เหมาะสมที่ชุมชนจะมี ส่วนร่วมในการช่วยเหลือ คุ้มครอง ป้องกัน เด็กและเยาวชน 4. เพื่อเพิ่มศักยภาพและประสิทธิภาพ การทำงานของชุมชนในการมีส่วนร่วมในการช่วยเหลือ ปกป้อง คุ้มครองเด็กและเยาวชน จากการ รวบรวมข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์เจาะลึกผู้ให้ข้อมูลคนสำคัญที่มีส่วนเกี่ยวข้อง และมีบทบาท สำคัญในชุมชน จำนวน 16 คน รวมทั้งการศึกษาจากเอกสารต่าง ๆ เช่น ข้อมูล ความจำเป็นพื้นฐาน (จปฐ.) การสำรวจของอาสาสมัครสาธารณสุขหมู่บ้าน แนวทางการสัมภาษณ์ที่ได้สัมภาษณ์มี ประเด็นที่เกี่ยวข้องกับ ข้อมูลพื้นฐาน ข้อมูลประวัติความเป็นมาของชุมชน การเปลี่ยนแปลงทางด้าน เศรษฐกิจ สังคม ของชุมชน รวมทั้งการมีส่วนร่วมของชุมชนในการช่วยเหลือเด็ก โดยมีผู้ร่วมวิจัย เป็นคนในชุมชนร่วมด้วยเพื่อให้สมาชิกในชุมชนได้ร่วมรับรู้ และเตรียมความพร้อมในการทำงาน ร่วมกัน เป็นการคัดเลือกอาสาสมัครเพื่อเป็นคณะทำงานในการสำรวจข้อมูล รวมทั้งร่วมกันศึกษา ปัญหา สาเหตุ แนวทาง รูปแบบในการที่จะทำงานช่วยเหลือเด็กและเยาวชนในชุมชน การวิจัยใน ครั้งนี้จะมีการประชุม อบรม ศึกษาดูงาน เพื่อศึกษาหารูปแบบ และวิธีการที่เหมาะสมที่ชุมชนจะมี ส่วนร่วมในการช่วยเหลือ เด็กและเยาวชน

จากการศึกษาพบว่าปัญหาเด็กและเยาวชนในบ้านคอนขง จำนวน 284 คน มีปัญหาดังนี้ 1. ปัญหาเด็กยากจนไม่มีทุนเรียนต่อ จำนวน 99 คน 2. ดิคาเสพติด 5 คน 3. ดิคาการพนัน/เกมส์ 14 คน 4. เจ็บป่วยเรื้อรัง 18 คน 5. ขาดสารอาหาร/ถูกทอดทิ้ง 25 คน 6. พิการ 8 คน 7. ขาดอุปกรณ์การ เรียน 10 คน 8. ขอพานเรื้อรัง 1 คน 9. ถูกทำร้ายร่างกาย 1 คน พบว่ามีสาเหตุมาจากครอบครัวซึ่งมี การหย่าร้างดกงาน การถูกสังคมในชุมชนแบ่งแยกกลุ่มคนที่ด้อยกว่าออกจากสังคมของชุมชน

ส่วนผลการศึกษาถึงศักยภาพและประสิทธิภาพการทำงานของชุมชนในการมีส่วนร่วมใน การช่วยเหลือ ปกป้อง เด็กและเยาวชน จากการศึกษพบว่าการแก้ไขปัญหในอดีต คณะทำงานวิจัย ได้ช่วยเหลือเด็กคือ เมื่อเกิดปัญหกับเด็ก จะประสานกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง และส่งต่อให้เด็ก ได้เรียนในโรงเรียน และสถานสงเคราะห์ทั้งในจังหวัด และต่างจังหวัด เป็นการช่วยเหลือในเรื่อง การสงเคราะห์ มากกว่าในเรื่องการปกป้อง คุ้มครอง และพัฒนาเด็ก ภายหลังจากการทำงานวิจัยทำให้ ชุมชนเกิดเวทีแลกเปลี่ยนเรียนรู้ เกิดการเปลี่ยนแปลงทั้งทางด้านพฤติกรรม การสร้างจิตสำนึก และ ทศนคติของชาวบ้านที่ไม่ได้ร่วมทำงาน เกิดความเข้าใจการทำงานของทีมวิจัย สนับสนุน

การทำงานร่วมกันสอดคล้องดูแลมีส่วนร่วมในการปกป้องคุ้มครองเด็กและเยาวชนของชุมชน ส่งผลให้ทีมวิจัยเกิดความเข้มแข็ง มีความกระตือรือร้นที่จะทำงานในการช่วยเหลือเด็ก เกิดการพัฒนากระบวนการในการแก้ปัญหาเด็ก จากแต่ก่อนเคยช่วยเหลือในรูปแบบของการสงเคราะห์ แต่ทีมวิจัยค้นพบว่าการพัฒนาเด็กและเยาวชนเป็นเรื่องที่สำคัญกว่า จึงได้ร่วมกันพัฒนาเด็กและเยาวชน โดยให้เยาวชนได้มีส่วนร่วมในการทำงาน ร่วมรับฟัง และแสดงความคิดเห็น ทำให้ผู้ที่ถูกแก้ไขปัญหา มามีส่วนร่วมและรับรู้สภาพที่แท้จริง เป็นการแก้ปัญหาที่ถูกทางจนเยาวชนเกิดความภาคภูมิใจที่ได้ทำในสิ่งที่ตนต้องการ

ผลการศึกษารูปแบบ วิธีการที่เหมาะสมที่ชุมชนจะมีส่วนร่วมในการช่วยเหลือปกป้อง เด็กและเยาวชน พบว่ารูปแบบและวิธีการที่เหมาะสม คือการให้เยาวชนได้มีส่วนร่วมในการดำเนินกิจกรรมต่างๆ โดยจัดกิจกรรมค่ายเยาวชนสัมพันธ์เป็นการทดลองปฏิบัติการ ตามรูปแบบและ แนวทางตามสภาพปัญหาโดยการจัดค่ายมีกลุ่มเป้าหมาย คือเด็กและเยาวชน ผู้ปกครอง มีหน่วยงานทั้งภาครัฐ และเอกชนเข้าร่วมเป็นวิทยากร ในการจัดกิจกรรมทำให้เยาวชนได้รับความรู้ มีพัฒนาการ ผลจากการจัดกิจกรรม ทำให้เยาวชนได้รู้จักกันมากขึ้น มีการพูดคุยกันมากขึ้น ปัญหาความขัดแย้งระหว่างเยาวชนลดลง เริ่มร่วมกันทำกิจกรรม มีการประชุม เลือกว่าตัวแทนในการประสานระหว่างเยาวชนด้วยกัน ผู้ปกครองที่ร่วมกิจกรรมได้มีความรู้ตระหนักถึงสิทธิเด็ก รู้ปัญหา สาเหตุที่ทำให้เกิดปัญหากับเด็กโดยทราบจากบุตรหลานของตนเองเป็นผู้บอกโดยผ่านทาง การร่วมกิจกรรมได้ทราบแนวทางการแก้ปัญหาเด็กได้อย่างตรงตามปัญหา การให้เด็กและเยาวชนได้เข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชน โดยให้โอกาสในการเสนอ แสดงความคิด ได้ทำ กิจกรรม คณะวิจัย และชาวบ้านเป็นผู้สนับสนุนทั้งด้านความคิด งบประมาณ ข้อเสนอแนะ ทำให้เยาวชนเกิดความภาคภูมิใจ ผลงานที่ออกมาทำให้เยาวชนอยากที่จะทำงาน จากเยาวชนเพียง 5-6 คน ก็จะเพิ่มจำนวนขึ้นเรื่อย ๆ จนปัจจุบันมีการรวมกลุ่มกันเป็นกลุ่มเยาวชนบ้านคอนยูงมีสมาชิก จำนวน 60 คน ผู้ใหญ่และเยาวชนในหมู่บ้านได้เขียนโครงการ "ทำความดี เพื่อชุมชน" จนได้รับการสนับสนุน การทำกิจกรรมของเด็กและเยาวชน จากสำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ (สสส.) ได้รับงบประมาณ 180,000 บาท ซึ่งจะส่งผลทำให้เด็ก เยาวชน ชุมชนได้รวมตัวกันทำกิจกรรมอย่างต่อเนื่อง ระหว่างการทำกิจกรรมคณะวิจัยได้รับการคัดเลือกเป็นคณะทำงานคุ้มครองสวัสดิภาพ เด็กและสตรีจังหวัดอุบลราชธานี เพื่อรองรับพระราชบัญญัติคุ้มครองเด็ก ซึ่งจะมีผลบังคับใช้ในวันที่ 30 มีนาคม 2547 นี้ ซึ่งการรวมเป็นคณะทำงานระดับจังหวัด และการทำกิจกรรมอย่างต่อเนื่องในชุมชนจะส่งผลทำให้ชุมชนตระหนักถึงความสำคัญในการปกป้องคุ้มครองเด็ก เพิ่มการทำงาน การเข้ามามีส่วนร่วมของคนในชุมชนเพื่อเป็นแบบอย่างของชุมชนอื่นต่อไป

กิตติกรรมประกาศ

โครงการวิจัย “การเพิ่มประสิทธิภาพ การมีส่วนร่วมของชุมชนในการคุ้มครองป้องกัน พัฒนาเด็ก และเยาวชนบ้านคอนยูง ตำบลขามใหญ่อำเภอเมือง จังหวัดอุบลราชธานี” ได้ดำเนินกิจกรรมได้ผลตามวัตถุประสงค์คือ การที่คนในชุมชนได้มีส่วนร่วมในการช่วยเหลือ คุ้มครอง ป้องกัน พัฒนาเด็ก และเยาวชนในหมู่บ้าน จากเดิมที่มีกลุ่มคนเพียง 5-6 คน ที่ร่วมกันทำงาน แต่เมื่องานวิจัยชิ้นนี้ได้ดำเนินการตามกระบวนการวิจัย มีผู้ร่วมทำงานเพิ่มมากขึ้น เพื่อร่วมกันดูแลเด็ก และเยาวชน เกิดพัฒนาการที่ดีขึ้น ความสำเร็จในการวิจัยครั้งนี้ได้รับความร่วมมือ ร่วมแรง ร่วมใจเป็นอย่างดีจากชาวบ้าน บ้านคอนยูงทุกคน ไม่ว่าจะเป็นเด็ก เยาวชน และพระอาจารย์บุญเสริม สมาชิกไรงานวิจัยนี้เป็นงานที่ชาวบ้านได้มีส่วนร่วมมากในการแก้ปัญหาของชุมชนตนเอง จึงได้เห็นความสำคัญและให้ความร่วมมือ ทำให้งานวิจัยครั้งนี้เกิดความสำเร็จผลเป็นอย่างดี

คณะวิจัยใคร่ขอขอบคุณ อาจารย์สุวรรณี พรหมจันทร์ หัวหน้าสถานีวิจัยภาคสนาม จังหวัดอุบลราชธานี สถาบันวิจัยโภชนาการ มหาวิทยาลัยมหิดล ที่ได้ให้แนวคิดในการดำเนินโครงการ ตลอดจนชี้แนะแหล่งทุนในการสนับสนุนการดำเนินงานวิจัยครั้งนี้ และยังได้ให้คำแนะนำที่เป็นประโยชน์มากมาย อีกทั้งให้กำลังใจแก่คณะวิจัยมาโดยตลอดจนดำเนินโครงการได้รับความสำเร็จเป็นอย่างดี พร้อมกันนี้ ทางคณะวิจัยใคร่ขอขอบคุณ อาจารย์กาญจนา ทองทั่ว ที่ให้ความกรุณาเป็นที่เลี้ยงให้กับทางคณะวิจัย ให้คำปรึกษา แนะนำ ทั้งในเรื่องของการดำเนินกิจกรรม และการเขียนรายงานวิจัยในครั้งนี้ ขอขอบคุณองค์กรภาคีทุกหน่วยงาน ที่เห็นความสำคัญสนับสนุนทั้งทางด้านวิชาการ ให้กำลังใจในการดำเนินโครงการ

ขอขอบคุณ สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.) ที่ช่วยเหลือ สนับสนุนทุนในการทำงาน โครงการวิจัย “การเพิ่มประสิทธิภาพ การมีส่วนร่วมของชุมชนในการคุ้มครองป้องกัน พัฒนาเด็ก และเยาวชนบ้านคอนยูง” คณะเจ้าหน้าที่จาก สำนักงาน สกว. ภาค ที่ติดตามสนับสนุนงานวิจัยในครั้งนี้ ระยะเวลาในการศึกษาวิจัย 2 ปี และบรรลุมิติวัตถุประสงค์ตามที่ต้องการทุกประการ

จึงขอกราบขอพระคุณทุกท่านที่มีส่วนเกี่ยวข้องมา ณ ที่นี้ด้วย

พรรณพิมล ครั่งพิบูลย์ และทีมวิจัย

คำนำ

สภาพสังคมไทยในปัจจุบันมีเด็กที่ยังขาดโอกาสในสังคม ไม่ว่าเด็กกำพร้า เด็กยากไร้ เด็กถูกทารุณกรรม ซึ่งเป็นการกระทำจากน้ำมือของผู้ใหญ่ ซึ่งบางรายเป็นพ่อ แม่ ผู้ให้กำเนิด ที่กระทำกับเด็ก ดังนั้นเพื่อแก้ปัญหาดังกล่าวหน่วยที่จะต้องร่วมมือกันแก้ไขปัญหานี้ให้เบาบางลง ก็คือ ชุมชน คนในชุมชนจะเป็นผู้ที่รู้ปัญหาทุกเรื่องดีกว่าคนนอกชุมชน งานวิจัยโครงการ การเพิ่มประสิทธิภาพ การมีส่วนร่วมของชุมชนในการคุ้มครองป้องกัน พัฒนาเด็ก และเยาวชนบ้านคอนขุง จึงเป็นกระบวนการหนึ่งที่คนในชุมชนจะต้องร่วมกันดำเนินกิจกรรมเพื่อให้ปัญหาดังกล่าวลดลง หรือไม่ให้มีในชุมชน

ดังนั้นคณะวิจัยจึงหวังเป็นอย่างยิ่งว่าการศึกษาวิจัยครั้งนี้จะทำให้เห็นถึงศักยภาพของคนในชุมชนที่จะมีส่วนร่วมในการช่วยเหลือเด็ก เป็นการเพิ่มประสิทธิภาพในการทำงานที่เป็นประโยชน์ต่อชุมชนอื่นที่มีปัญหาเช่นเดียวกันได้นำเอารูปแบบที่คณะวิจัยได้ค้นหา ทดลองใช้ในการดำเนินงานวิจัย ไปใช้ในการแก้ไขปัญหามิใช่ในประเทศไทย พ่อเด็กไทยจะได้เป็นคนดี มีคุณภาพ ทำงานเพื่อสังคมไทยในอนาคตต่อไป

พรรณพิมล ศรีงษ์กุล

สารบัญ

หน้า

บทคัดย่อ

กิตติกรรมประกาศ

คำนำ

สารบัญ

บทที่ 1 บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา	1
คำถามการวิจัย	7
วัตถุประสงค์	8
พื้นที่ดำเนินการวิจัย	8
วิธีดำเนินการวิจัย	8
ผลที่คาดว่าจะได้รับ	10

บทที่ 2 ทบทวนเอกสารงานวิจัยและงานพัฒนาที่เกี่ยวข้อง

แนวคิดพื้นฐานด้านองค์กรชุมชน	11
ความหมายและประเภทขององค์กรชุมชน	11
การเรียนรู้กับการมีส่วนร่วม	12
รูปแบบการมีส่วนร่วมของประชาชน	12
เทคนิควิธีในการสร้างกระบวนการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม	14
กระบวนการสร้างและเสริมความเข้มแข็งองค์กรชุมชน	16
นิยามความหมายคำว่า "เด็ก"	16
แนวทางในการเสริมสร้างความปลอดภัยในเด็ก	16
สิทธิเด็ก (Children "s Rights)	19
มติใหม่ในการทำงานคุ้มครองเด็ก	21
จากอดีต ปัจจุบัน อนาคต ภายใต้ พ.ร.บ. คุ้มครองเด็ก	21
ความเปลี่ยนแปลง : มติในการทำงาน	22

บทที่ 3 กระบวนการดำเนินงานวิจัย

3.1 วิธีดำเนินการวิจัย	22
3.2 กลุ่มเป้าหมายและทีมวิจัย	23
3.3 ขอบเขตของการศึกษา	25

3.4 แหล่งข้อมูลและวิธีการเก็บข้อมูล	27
3.5 การวิเคราะห์และประมวลผล	27
บทที่ 4 ผลการวิจัย	
4.1 บริบทชุมชน	28
4.2 การค้นพบปัญหา สาเหตุ แนวทางการแก้ไขการละเมิดสิทธิเด็ก	35
4.3 กรณีศึกษา การเกิดปัญหาเด็กและเยาวชนในหมู่บ้านดอนขุง	37
4.4 กระบวนการ รูปแบบการมีส่วนร่วมของชุมชน ในการช่วยเหลือคุ้มครองเด็ก และเยาวชน	43
4.5 การศึกษาดูงาน	55
4.6 รูปแบบการเพิ่มประสิทธิภาพการมีส่วนร่วมของชุมชน	56
4.7 การเพิ่มศักยภาพและประสิทธิภาพการทำงานของชุมชน ในการมีส่วนร่วมในการช่วยเหลือ ปกป้อง คุ้มครองเด็กและเยาวชน	63
4.8 สรุปบทเรียนการแก้ปัญหาที่ผ่านมา	65
บทที่ 5 สรุปผลการวิจัยและข้อเสนอแนะ	
สรุปผลการวิจัย	68
ความคาดหวังต่อวัตถุประสงค์ในการวิจัย	71
งานวิจัยทำให้เกิดอะไรบ้าง	75
ข้อเสนอแนะของทีมวิจัย	76
ข้อคิดเห็นจากผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องต่องานวิจัย	77
บรรณานุกรม	79
ภาคผนวก	80

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

คอนยุงเป็นหมู่บ้านที่เพิ่งเกิดขึ้นประมาณ 50 - 60 ปี เดิมเป็นหมู่บ้านเล็ก ๆ ตั้งอยู่ในพื้นที่ที่เลี้ยงสัตว์สาธารณะ ของอำเภอเมือง จังหวัดอุบลราชธานี อยู่ติดกับดงไม้เอกซึ่งเป็นป่าที่มีความอุดมสมบูรณ์มีต้นไม้ใหญ่สกุลเดียวกับต้นยางอยู่ชาวบ้านเรียกว่า ต้นยุงอยู่เป็นจำนวนมาก ประกอบกับที่ตั้งของหมู่บ้านเป็นดอนสูง ชาวบ้านจึงเรียกชื่อหมู่บ้านนี้ว่า "บ้านคอนยุง" จากการที่เคยเป็นที่เลี้ยงสัตว์สาธารณะจึงมีคนกลุ่มหนึ่งประมาณ 5-6 คน นำโดยพ่อบี ลีบัว ได้นำสัตว์เข้ามาเลี้ยงในบริเวณนี้เป็นประจำ และต่อมาระหว่างเลี้ยงสัตว์ก็ได้วางที่บางส่วนทำการเพาะปลูก และ ทำนาไปด้วยจนได้ผลผลิตพอควรก็เกิดความคิดในการจับจองแบ่งที่เพื่อทำการเลี้ยงสัตว์ และทำนาในเบื้องต้น แต่ต่อมาก็เริ่มอพยพครอบครัวเข้ามาสร้างบ้านอาศัยอยู่ และชักชวนญาติมิตรเข้ามาอยู่เพิ่มขึ้น จึงทำให้ชุมชนบ้านคอนยุงค่อย ๆ ขยายเป็นชุมชนใหญ่ขึ้น ต่อมา มีผู้ประกอบการเลี้ยงหมู ซึ่งย้ายมาจากอำเภอม่วงสามสิบได้เข้ามาตั้งฟาร์มเลี้ยงหมูขึ้น 1 ฟาร์ม โดยระยะแรก เป็นเพียงฟาร์มเล็ก ๆ มีหมูประมาณ 5-6 ตัวเท่านั้น ต่อมา มีการเพิ่มจำนวนมากขึ้นเรื่อย ๆ เป็นพัน ๆ ตัว จนต้องขยาย พื้นที่เลี้ยงออกไปอย่างกว้างขวาง จนกระทั่งปัจจุบันได้ก่อปัญหามลภาวะและสิ่งแวดล้อมแก่ชุมชน เพราะนอกจากฟาร์มหมุดังกล่าวแล้วยังมีฟาร์มหมูอื่น ๆ เพิ่มขึ้นมาอีก รวมทั้งสิ้น 9 ฟาร์มในปัจจุบัน และบางฟาร์มเป็นทั้งโรงชำแหละใหญ่ส่งตลาดสดในเมืองอุบลราชธานี และบางฟาร์มขยายเป็นโรงงานผลิตอาหารสัตว์ใหญ่ส่งขายในเมืองและตลาดต่างจังหวัดใกล้เคียงด้วย

เมื่อสงครามเวียดนามปี พ.ศ.2510 กองทัพสหรัฐอเมริกาได้ขออนุญาตรัฐบาลไทยทำเป็นที่เก็บอาวุธสงครามเพื่อทำสงครามปราบปรามลัทธิคอมมิวนิสต์ในประเทศเวียดนาม จนกระทั่ง พ.ศ.2518 สงครามสหรัฐกับเวียดนามยุติลง สหรัฐอเมริกาถอนฐานทัพกลับอเมริกาและคืนพื้นที่ดังกล่าวแก่จังหวัดอุบลราชธานี ต่อมาประเทศลาวมีการเปลี่ยนแปลงการปกครองจากการปกครองแบบมีพระมหากษัตริย์เป็นประมุข มาเป็นสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว และมีคณะกรรมการพรรคคอมมิวนิสต์เป็นผู้นำประเทศ ระหว่างนั้นมีการต่อสู้แย่งชิงอำนาจกันอย่างรุนแรง ทำให้ประชาชนลาวต้องหนีอพยพเข้ามา อยู่ตามชายแดนไทยมากมายจนรัฐบาลไทยต้องตั้งเป็นศูนย์อพยพจำกัดพื้นที่เป็นจุดๆ ให้อยู่เพื่อรอรับความช่วยเหลือ จากสหประชาชาติ และอพยพ

ไปอยู่ในประเทศที่ 3 จังหวัดอุบลราชธานีเป็นจังหวัดที่มีพื้นที่แนวเขตติดกับประเทศลาว และเป็นจังหวัดเดียวที่ไทยและลาวมีพื้นที่ดินติดต่อกันได้ทั้งสองฝั่ง อำเภอสิรินธรในปัจจุบัน จึงทำให้มีผู้อพยพทะลักเข้ามาหนาแน่น ทางจังหวัดอุบลราชธานีจึงใช้พื้นที่ทางทิศใต้ของบ้านดอนยางที่เคยเป็นคลังอาวุธของสหรัฐอเมริกาที่ตั้งเป็นศูนย์อพยพลาวขึ้นตั้งแต่ พ.ศ.2518 ได้ปิดศูนย์อพยพลาวใน พ.ศ. 2527 หลังจากได้ส่งคนลาวไปประเทศที่ 3 และกลับคืนสู่ประเทศหมดแล้ว

ต่อมาในปี พ.ศ.2528 ทางจังหวัดอุบลราชธานีได้เปิดอนุญาตให้หน่วยงานราชการต่าง ๆ เข้ามาใช้พื้นที่ที่กีดกันกล่าวก่อสร้างเป็น โรงเรียน ศูนย์ฝึกอบรม ศูนย์ฟื้นฟูคนพิการ ศูนย์มะเร็ง ศูนย์วิทยาศาสตร์การแพทย์ และอื่น ๆ มากมาย จนทำให้พื้นที่ด้านใต้ของบ้านดอนยางซึ่งเคยกร้างไประยะหนึ่งกลับเจริญขึ้นด้วยอาคาร สำนักงาน บ้านพักข้าราชการ และคนงานอย่างรวดเร็ว ประกอบกับในปี พ.ศ. 2531 เป็นปีที่ที่ดินมีราคาพุ่งสูงขึ้นอย่างรวดเร็ว ตามการพัฒนาของประเทศ อีกประการหนึ่งตัวเมืองอุบลราชธานีเองเกิดการขยายความเจริญออกมาตามพื้นที่รอบ ๆ เมือง ดังนั้นบ้านดอนยางที่เคยอยู่บริเวณรอบ ๆ หรือชายขอบเมืองก็เริ่มถูกผนวกเข้าเป็นพื้นที่เมืองไป จากเหตุปัจจัยดังกล่าวจึงทำให้พื้นที่บ้านดอนยางเกิดการเปลี่ยนแปลงอย่างมากและรวดเร็วพื้นที่ว่างเปล่าบางแห่งที่ยังเป็นที่สาธารณะก็เริ่มถูกบุกรุกยึดครองกรรมสิทธิ์ทั้งคนในพื้นที่และต่างพื้นที่ ทั้งแบบถูกต้อง และไม่ถูกต้องตามกฎหมายทั้งกลุ่มคนที่บุกเบิกมาจับจองเป็นที่เลี้ยงสัตว์ และทำนา ในรุ่นแรก ๆ ก็เริ่มขายที่ดินที่มีอยู่ให้แก่ผู้สนใจในรุ่นหลัง ๆ ที่เป็นทั้งข้าราชการ ประชาชน เจ้าของฟาร์มหมู พ่อค้าทั่วไป และพ่อค้าที่ดิน เป็นต้น

หลังจากนั้นเจ้าของที่ดินกลุ่มใหม่ก็เริ่มอพยพเข้ามาตั้งรกรากสร้างบ้านพักอาศัย ทำฟาร์ม ทำโรงงานค้าขาย และอื่น ๆ แต่ก็มีบางส่วนที่ซื้อที่ดินไว้เพื่อเป็นสมบัติเท่านั้น จึงปลงต้นไม้ หรือล้อมรั้วเป็นแนวเขตที่ดินไว้ หรือบ้างก็ทิ้งที่ไว้เป็นที่กร้างว่างเปล่าเช่นเดิม โดยคนรอบข้างรับรู้ว่าเป็นที่ของใคร และใครเป็นเจ้าของ โดยผู้ครอบครองพื้นที่ทั้งหมด ซึ่งเป็นเจ้าของเดิมและเจ้าของใหม่ในหมู่บ้านดอนยาง แม้กระทั่งปัจจุบันนี้ ก็ไม่มีเอกสารสิทธิครอบครองที่ถูกต้อง แม้กระทั่งรายเดียว แต่ก็มีการซื้อขายเปลี่ยนมือกันเรื่อยมา

จากการที่ผู้ครอบครองใหม่ซื้อที่ไว้เพื่อเป็นสมบัติ หรือเก็งกำไรราคาที่ดินในช่วงราคาที่ดินแพงมิได้เข้ามาทำกิน หรือสร้างบ้านอยู่อาศัย และทิ้งที่ดินดังกล่าวให้รกร้างก็มีคนกลุ่มหนึ่งที่มีอาชีพรับจ้างทั่วไปอพยพเร่ร่อนไปทั่ว เพื่อเก็บขยะขาย หรือขอทานตามศูนย์การค้าตลาดในเมือง เมื่อตกค่ำก็จะหาที่พักนอนเร่ร่อนไปมาพบเห็นที่ว่างรกร้างในหมู่บ้านดอนยาง ซึ่งอยู่ไกลจากตัวเมืองอุบลราชธานีเพียง 7 กิโลเมตร และมีรถเมล์เข้าเมืองได้ง่ายและปัจจุบันมีศูนย์การค้าใหญ่โต 2-3 แห่งมาตั้งใกล้หมู่บ้าน และสามารถเดินทางไปถึงได้ กลุ่มคนอพยพเร่ร่อนดังกล่าวจึงยึดเป็นที่พักนอนชั่วคราวในระยะแรก แต่เมื่ออยู่นาน ๆ เข้าไม่เห็นเจ้าของที่ดินมาไล่หนี จึงเริ่มทยอยสร้างเป็นเพิงพัก

นอนกันแดด กันฝน แบบชั่วคราว โดยใช้วัสดุที่หาเก็บได้มาสร้างขึ้น เช่น ก่อกระดาษ
 ทุ่งพลาสติก ขึ้นและค่อย ๆ เปลี่ยนเป็นวัสดุที่แข็งแรงถาวร เช่น ไม้ สังกะสี เป็นต้น และแสดง
 ลักษณะของการอยู่อย่างถาวรด้วย แม้จะรู้ว่าที่ที่อาศัยอยู่นั้นใครเป็นเจ้าของ แต่เมื่อเจ้าของยังมิได้
 ทวงสิทธิ์ หรือใช้ประโยชน์ในที่ดังกล่าวก็จะอยู่เช่นนี้ไปเรื่อย ๆ เพราะทำให้สามารถมีชีวิตอยู่
 รอดได้ และมีความมั่นคงของชีวิตดีกว่าเดิมมาก จากการเริ่มต้นเพียงไม่กี่ครอบครัว ก็มีการอพยพ
 ตามกันเข้ามาอยู่เพิ่มขึ้นเรื่อย ๆ จนกลายเป็นชุมชนเล็ก ๆ ที่ได้รับการจัดสรรให้เป็นคัมหนึ่งหรือ
 ส่วนหนึ่งของชุมชนบ้านดอนยงซึ่งเรียกว่า คัมห้วย ยกกอกสายธาร ประชากรในคัมห้วยกกอกสายธาร
 นอกจากจะเป็นพวกอพยพเร่ร่อนแล้ว ยังประกอบด้วยกลุ่มคนเก่าที่เคยเป็นเจ้าของที่ดินของบ้าน
 ดอนยง จากการจับจองในกลุ่ม วกด้วย สาเหตุเพราะเมื่อราคาที่ดินแพงขึ้นอย่างรวดเร็ว และมีคนมา
 ซื้อจำนวนมาก เจ้าของที่ดินเดิมก็แบ่งขายไปเรื่อย ๆ จนหมด โดยขาดการมองอนาคตของตนเอง
 ท้ายสุดกลุ่มเจ้าของที่ดินเดิมหลายคน กลายเป็นคนไร้ที่อยู่อาศัย ต้องย้ายครอบครัวมาอยู่บนพื้นที่
 รกร้างที่ถูกเปลี่ยนมือมาเป็นของเจ้าของใหม่ และกลายมาเป็นสมาชิกของคัม "ห้วยกกอกสายธาร"
 นอกจากไร้ที่อยู่อาศัยแล้วคนกลุ่มนี้เคยมีอาชีพในการทำเกษตรเมื่อขาดที่ทำกินก็ต้องหันมายึด
 อาชีพรับจ้างทั่วไป เก็บขยะขาย รวมทั้งเป็นขอทานเช่นเดียวกับกลุ่มสมาชิกอพยพเร่ร่อนใน
 คัมสายธารห้วยกกอกด้วย

จากเหตุการณ์ สถานการณ์และปัจจัยต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นอย่างต่อเนื่องในหมู่บ้านดอนยง
 ดังกล่าวในเบื้องต้น ทำให้บ้านดอนยงจึงมีหลายหลายทั้งด้านประชากร กลุ่มคน อาชีพของคน
 ใน ชุมชน และผลกระทบที่ได้รับจากการพัฒนาประเทศ และจังหวัด ทั้งทางตรงและทางอ้อม อาทิ
 ด้านสังคม สิ่งแวดล้อม และคน โดยเฉพาะเยาวชนและเด็ก

จากการขยายตัวของเมืองอุบลราชธานีมาทับ หรือคิดพื้นที่ของชุมชนบ้านดอนยง
 อย่าง รวดเร็ว ทำให้ชุมชนหมู่บ้านดอนยงที่ขาดการเตรียมความพร้อมรับผลกระทบจากการขยาย
 ของเมือง หรือการพัฒนาต่าง ๆ ก็ได้รับผลกระทบอย่างรุนแรงเช่นเดียวกับชุมชนแออัดหลายแห่ง
 ทั้งในจังหวัดอุบลราชธานี และจังหวัดอื่น ๆ รวมทั้งกรุงเทพฯ ด้วย โดยเฉพาะผลกระทบทางสังคม
 ที่มีต่อเด็กและเยาวชนของชุมชนก่อให้เกิดปัญหาต่าง ๆ มากมาย และต่อเนื่อง เช่น ปัญหา
 ขาดที่ทำกิน ขาดงาน เร่ร่อนขอทาน ขาดอาชีพ ขาดการศึกษา ขาดโอกาสพัฒนา เจ็บป่วย ขาดอาหาร
 ดิบยาเสพติด เอดส์ การพนัน และการถูกละเมิดทางเพศ เป็นต้น ซึ่งปัญหาทั้งหลายที่กล่าวมานี้
 ทางชุมชน โดยเฉพาะกรรมการชุมชน กลุ่มแม่บ้าน และกลุ่มอาสาสมัครสาธารณสุขของชุมชนได้
 พยายามช่วยกันแก้ไขเพื่อขจัดปัญหาที่เกิดขึ้นตามเหตุการณ์ ตามวาระ และความสามารถนึกคิดที่ทำ
 ได้เท่านั้น โดยมีได้มีความรู้ ความเข้าใจและเชื่อมโยงปัญหาต่าง ๆ เข้าด้วยกันอย่างเป็นระบบ
 ตลอดจนหาความร่วมมือของกลุ่มคนในชุมชน และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องอย่างจริงจัง จึงทำให้

ดูเหมือนว่าปัญหา ยังไม่มีการแก้ไขมากเท่าใดก็ยิ่งเพิ่มขึ้นเป็นเงาตามตัว และกลุ่มคนในชุมชนที่มีความตั้งใจจะช่วยกันแก้ไขปัญหายังขาดประสิทธิภาพในการดำเนินงานประสานงานหน่วยงานที่จะมาช่วยเหลืออย่างถูกต้อง อีกทั้งบ่อยครั้งขาดการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองเยาวชน เด็ก และชุมชน ในการช่วยกันวิเคราะห์ปัญหา และร่วมกันแก้ไข ภูเขาอย่างจริงจังกว

ดังนั้นกลุ่มคณะทำงานอาสาสมัครของชุมชนหมู่บ้านดอนยุงที่เคยมีบทบาทช่วยเหลือ หรือ ร่วมกันแก้ไขปัญหายของเยาวชน และเด็กจึงรวมตัวกันเรียกตนเองว่า คณะกรรมการคุ้มครอง ปกป้อง สิทธิเด็ก บ้านดอนยุง ต่อมาได้เปลี่ยนเป็น คณะกรรมการศูนย์สร้างสรรค์ชุมชนบ้านดอนยุง

ความเป็นมาของศูนย์สร้างสรรค์ชุมชนบ้านดอนยุง

ในปี พ.ศ. 2542 คณะทำงานอาสาสมัครของชุมชนในการช่วยเหลือเด็ก ได้ส่งตัวแทน เข้าร่วมอบรมอาสาสมัครคุ้มครองสิทธิเด็ก (อสค.) รุ่นที่ 17 ซึ่งจัดโดยมูลนิธิยุวพุทธพัฒนาจังหวัด อุบลราชธานี รวม 4 คน คือ

1. นายวิรัชศักดิ์ สารธิยากุล ข้าราชการครูโรงเรียนบ้านหนองแปน
2. นางปรีชญ์พัฒน์ ชาวเวียง สมาชิก อบต.ขามใหญ่ หมู่ที่ 12
3. นางพรรณพิมล ครั่งพิบูลย์ ประธานกลุ่มแม่บ้านดอนยุง
4. นายชูศักดิ์ หางนาค ข้าราชการเกษียณ

หลังจากอบรมคณะทำงานจึงแนวคิดที่จะจัดตั้งศูนย์พิทักษ์สิทธิเด็กและสตรี ขึ้นในหมู่บ้าน จึงได้เรียนเชิญผู้นำชุมชน ผู้ทรงคุณวุฒิ ชาวบ้าน จัดตั้งศูนย์พิทักษ์สิทธิเด็กและสตรี โดยในการจัดตั้งได้เชิญนายกฤษฎา สมใจเพ็ง ผู้อำนวยการสถาบันพัฒนาฝีมือแรงงาน ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ เป็นประธาน และ ผู้นำชุมชน และผู้ทรงคุณวุฒิ และอาสาสมัครคุ้มครองสิทธิเด็ก ทั้ง 4 คน เป็นกรรมการก่อตั้ง

คณะกรรมการชุดแรกได้ดำเนินการขอใช้พื้นที่กว้างว่างเปล่าที่อยู่ทางด้านเหนือ ของหมู่บ้าน จากทางอำเภอเมือง เพื่อปรับปรุงเป็นสถานกีฬาด้านยาสพตติค และได้รับการสนับสนุน เครื่องจักรกลจากสำนักงานปฏิรูปที่ดิน และสถาบันพัฒนาฝีมือแรงงานภาคตะวันออกเฉียงเหนือ และค่าน้ำมัน จากสถาบันวิจัยโภชนาการ มหาวิทยาลัยมหิดล จำนวน 7,000 บาท และตั้งชื่อว่า “สถานกีฬาอนุเคราะห์สงเคราะห์”

ในวันที่ 1 - 2 กรกฎาคม 2543 คณะกรรมการ ร่วมกับ สถาบันวิจัยโภชนาการ มหาวิทยาลัยมหิดล และศูนย์คุ้มครองสิทธิเด็ก มูลนิธิยุวพุทธพัฒนา จังหวัดอุบลราชธานี ได้จัดอบรมโครงการ สร้างความตระหนักในสิทธิเด็กให้แก่ชาวบ้านดอนยุง และได้เลือกคณะกรรมการดำเนินงานศูนย์ฯ โดยมีนายไชยยศ ชาวเวียง เป็นประธาน และเปลี่ยนชื่อจากศูนย์พิทักษ์สิทธิเด็กและสตรี เป็น ศูนย์สร้างสรรค์ชุมชนบ้านดอนยุง โดยมีคณะกรรมการศูนย์สร้างสรรค์ชุมชนบ้านดอนยุง ดังนี้

1. นายไชยยศ ชาวเวียง	ประธานศูนย์สร้างสรรค์ชุมชนบ้านดอนยาง
2. นายประพันธ์ กุลสิทธิไชย	รองประธานศูนย์สร้างสรรค์ชุมชนบ้านดอนยาง
3. นายนิเวศน์ บุญวิทย์	ฝ่ายกิจกรรม
4. นางบัวไข แสงดา	ฝ่ายกิจกรรม
5. นายอุดม อรุณพงษ์	ฝ่ายกิจกรรม
6. นายนิกร ครั่งพิบูลย์	ฝ่ายประชาสัมพันธ์
7. นางอรุณญา สุตสนอง	ฝ่ายประชาสัมพันธ์
8. นายพิบูลย์ การกล้า	ฝ่ายประชาสัมพันธ์
9. นางสาวลักษณ์ สายธนู	ฝ่ายประชาสัมพันธ์
10. นางสุวนันท์ สิทธิหงษ์	ฝ่ายข้อมูล และรายงาน
11. นางวิไล พงษ์รัตน์	ฝ่ายข้อมูล และรายงาน
12. นายประยูร ชาตศิริ	ฝ่ายข้อมูล และรายงาน
13. นางพรรณพิมล คิ่งพิบูลย์	ฝ่ายช่วยเหลือและติดตาม
14. นายวีรศักดิ์ สารธิยากุล	ฝ่ายช่วยเหลือและติดตาม
15. นางปรีชวดี ชวเวียง	ฝ่ายช่วยเหลือและติดตาม
16. นางอำไพ กองสุข	ฝ่ายช่วยเหลือและติดตาม
17. นางศุภรพักตร์ อนันตทัศน์	ฝ่ายช่วยเหลือและติดตาม
18. นายสมิตร ถนอมลาภ	ฝ่ายช่วยเหลือและติดตาม
19. นางศิริ ศรีศิลป์	เลขานุการ
20. นางสาวทรง สารธิยากุล	เลขานุการ และเหรัญญิก
21. นายสังข์ทอง นวลศิริ	ฝ่ายอาคารสถานที่

และได้มีคณะกรรมการที่ปรึกษา ศูนย์สร้างสรรค์ชุมชนดังนี้

1. ผอ.กฤษฎา สมใจเพ็ง ผู้อำนวยการสถาบันพัฒนาฝีมือแรงงานภาคตะวันออกเฉียงเหนือ
2. คุณวิบูลย์ เลิศทรงวุฒิกุล เจ้าของฟาร์มสุกรในหมู่บ้าน
3. นายวสันต์ ธรรมสัคย์ ผู้ใหญ่บ้าน บ้านดอนยาง
4. นายเจริญชัย สืบบัว อบต. หมู่ที่ 12
5. นางสาวรรณี พรหมจันทร์ หัวหน้าสถานีวิจัย ภาคสนาม จ.อุบลราชธานี
สถาบันวิจัยโภชนาการ มหาวิทยาลัยมหิดล
6. นายวิสิทธิ์ ผลดก นักประชาสัมพันธ์
สำนักงานประชาสัมพันธ์จังหวัดอุบลราชธานี

การดำเนินการช่วยเหลือเด็กได้ดำเนินการในรูปของศูนย์สร้างสรรค์ชุมชนบ้านดอนยาง โดยได้ส่งตัวแทนเข้าอบรมอาสาสมัครคุ้มครองสิทธิ เด็กกลุ่มที่ 18 จำนวน 6 คนและส่งตัวแทนเยาวชนเข้าร่วมอบรมเยาวชนเพื่อพัฒนาจำนวน 6 คน โดยทั้งอาสาสมัครที่เป็นผู้ใหญ่ และเยาวชนได้ร่วมกันทำกิจกรรมต่าง ๆ ในชุมชน และได้ประสานกับหน่วยงานต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องในการช่วยเหลือเด็ก และในปัจจุบันได้เปลี่ยนประธานศูนย์ฯ เป็น นายวสันต์ ธรรมสัทย์ ผู้ใหญ่บ้านดอนยาง เป็นประธานในการดำเนินงานในการช่วยเหลือเด็ก

บทบาทของศูนย์สร้างสรรค์ชุมชนบ้านดอนยาง

คณะกรรมการได้ร่วมกันช่วยเหลือเด็กโดยได้จัดทำโครงการต่าง ๆ ขึ้น เช่น โครงการลานกีฬาเอนกประสงค์ เป็นสนามกีฬาให้กับเด็กและเยาวชนได้ออกกำลังกายและเล่นกีฬา เพื่อให้เยาวชนห่างไกลยาเสพติด โครงการจัดกิจกรรมในวันสำคัญต่างๆ เช่น วันขึ้น ปีใหม่ วันเด็ก ฯลฯ โดยจัดให้เด็กเข้าร่วมกิจกรรมและชมการแสดงของหน่วยงานต่าง ๆ ในขณะเดียวกันได้เชิญวิทยากรจากต่างประเทศ ที่เป็นอาสาสมัคร Letter day Saint Charitis ร่วมในโครงการสอนภาษาอังกฤษ เป็นอาจารย์สอนภาษาอังกฤษให้กับเด็ก เยาวชนและผู้ใหญ่ที่สนใจ ทุกเย็นวันจันทร์ถึงศุกร์ โครงการสอนศิลปะ โดยได้รับการสนับสนุนวิทยากร คือ อาจารย์ชัยวัตร ศรีไชย ศิลปินอิสระ มาช่วยสอนศิลปะทุกวันเสาร์เป็นเวลา 3 เดือน และได้ดำเนินโครงการอื่นๆ อีกมากมาย

คณะกรรมการได้ประสานงานกับโรงพยาบาลสรรพสิทธิประสงค์ อุบลราชธานี ผู้ใหญ่บ้าน และที่ว่าการอำเภอเมือง โดยอาสาสมัครที่ผ่านการอบรมอาสาสมัครคุ้มครองสิทธิเด็ก (อ.ส.ด.) ได้ร่วมกันทำงานช่วยเหลือเด็กและเยาวชนในหมู่บ้านและหมู่บ้านใกล้เคียง โดยในช่วงแรก ๆ การช่วยเหลือเด็กเป็นในรูปแบบของการสำรวจรายชื่อเด็กที่ไม่มีชื่อในทะเบียนราษฎร ไม่มีสูติบัตร เพื่อดำเนินการเกี่ยวกับการรับรองการเกิดและลงทะเบียนในสำเนาทะเบียนบ้าน

สำหรับเด็กที่มีปัญหาเรื่องการเรียนก็ได้ประสานกับ โรงเรียนราชประชานุเคราะห์ จ.อุบลราชธานี, ศรีสะเกษ, สถานสงเคราะห์เด็กหญิง จ.อุดรธานี และสถานสงเคราะห์เด็กชาย จ.ขอนแก่น ศูนย์สงเคราะห์ และฝึกอาชีพสตรีรัตนภา จ.ขอนแก่นเพื่อส่งเด็กที่มีปัญหาตามข้างต้นไปศึกษาต่อตามสภาพของเด็ก โดยการประสานงานกับประชาสงเคราะห์จังหวัดอุบลราชธานีในการจัดส่งเด็กไปตามสถานที่ ดังกล่าว

การดำเนินงานต่าง ๆ ในการช่วยเหลือเด็กและการจัดทำโครงการ ที่ประสบผลสำเร็จระดับหนึ่ง เป็นการใช้รูปแบบการประสานงานกับหน่วยงานที่รับผิดชอบในประเด็นนั้นๆ อย่างเอาใจใส่และเสียสละของกลุ่มอาสาสมัครคุ้มครองสิทธิเด็กในหมู่บ้านดอนยาง แต่ปัญหาที่ยังคงอยู่และยังไม่ได้รับการแก้ไขมากมาย เช่น

1. ปัญหาเด็กถูกทอดทิ้งเนื่องจากพ่อแม่ยากจนมีอาชีพเก็บขยะขาย รายได้ไม่เพียงพอ
2. ปัญหาเด็กไม่ได้เรียนหนังสือ ขาดเงินทุนการศึกษา
3. ปัญหาการละเมิดสิทธิ ถ่วงละเมิดทางเพศ การกระทำทารุณกรรม
4. ปัญหาเด็กติดสิ่งเสพติด
5. ปัญหาเด็กไม่มีชื่อในทะเบียนราษฎร

และยังมีปัญหาอื่นๆ อีกมากมาย เช่น ผู้ติดเชื้อเอดส์ ผู้ประสบปัญหาครอบครัวไม่สามารถช่วยเหลือตนเองได้ ในขณะที่ตัวกันหมู่บ้านใกล้เคียง ได้มาขอความช่วยเหลือ จากชุมชนบ้านคอนยูง แต่การดำเนินงานของศูนย์ฯ ยังไม่มีรูปแบบ และไม่เป็นกระบวนการ และมีอาสาสมัครจำนวนน้อย ชุมชนยังขาดการมีส่วนร่วมในการแก้ไขปัญหา การให้การช่วยเหลือจึงไม่ทั่วถึง และครอบคลุมภายในหมู่บ้านเท่าที่ควร สาเหตุเนื่องมาจาก

1. หมู่บ้านคอนยูงเป็นชุมชนที่เกิดขึ้นใหม่จากการอพยพของคนจากต่างถิ่นมารวมกันอยู่ความเป็นเครือญาติ พี่น้อง ช่วยเหลือกันมีน้อย
2. สมาชิกในชุมชนมีฐานะยากจน หาเลี้ยงชีพเพื่อให้สามารถมีชีวิตอยู่ในแต่ละวัน ไม่มีเวลา ที่จะมาเอาใจใส่คนอื่น แม้กระทั่งสมาชิกในครอบครัวเดียวกัน
3. สมาชิกในชุมชนมีความแตกต่างกันหลายระดับ ทั้งด้าน อาชีพ ฐานะ พื้นฐานความคิดทำให้ต่างคนต่างอยู่ ไม่สนใจช่วยเหลือคนอื่น
4. การทำงานของผู้นำในชุมชนยังไม่สามารถเข้าถึงปัญหาและความต้องการของชุมชนและขาดการทำให้เกิดการมีส่วนร่วมในชุมชน

คณะกรรมการจึงได้ประชุมปรึกษาหารือเพื่อหาแนวทางพัฒนากระบวนการทำงานกิจกรรมต่างๆ ในการช่วยเหลือเด็กและเยาวชน โดยให้ชุมชนมีส่วนร่วมในกิจกรรมต่างๆ และเป็นผู้ลงมือปฏิบัติด้วยตนเองมากขึ้น ซึ่งจะทำให้ชาวบ้านรู้ปัญหาของชุมชน วิธีการทำงานที่จะแก้ไขปัญหาของชุมชนรวมทั้งจะเป็นการพัฒนากระบวนการทำงานที่มีรูปแบบ สามารถถ่ายทอดประสบการณ์การทำงานให้กับชุมชนอื่น ในการที่จะช่วยเหลือปกป้องคุ้มครองเด็ก และเยาวชนในชุมชนของตนเองได้

คำถามการวิจัย

“จะเพิ่มศักยภาพและประสิทธิภาพการทำงานของชุมชนในการมีส่วนร่วมในการช่วยเหลือ ปกป้อง คุ้มครองเด็กและเยาวชนได้อย่างไร”

วัตถุประสงค์โครงการวิจัย

1. เพื่อศึกษาปัญหาของเด็ก และเยาวชนในชุมชน
2. เพื่อศึกษาเรียนรู้กระบวนการการมีส่วนร่วมของชุมชนในการช่วยเหลือคุ้มครองป้องกันเด็กและเยาวชน
3. เพื่อศึกษาหารูปแบบ และวิธีการที่เหมาะสมที่ชุมชนจะมีส่วนร่วมในการช่วยเหลือ คุ้มครอง ป้องกัน เด็กและเยาวชน
4. เพื่อเพิ่มศักยภาพและประสิทธิภาพการทำงานของชุมชนในการมีส่วนร่วมในการช่วยเหลือ ปกป้อง คุ้มครองเด็กและเยาวชน

กลุ่มเป้าหมาย

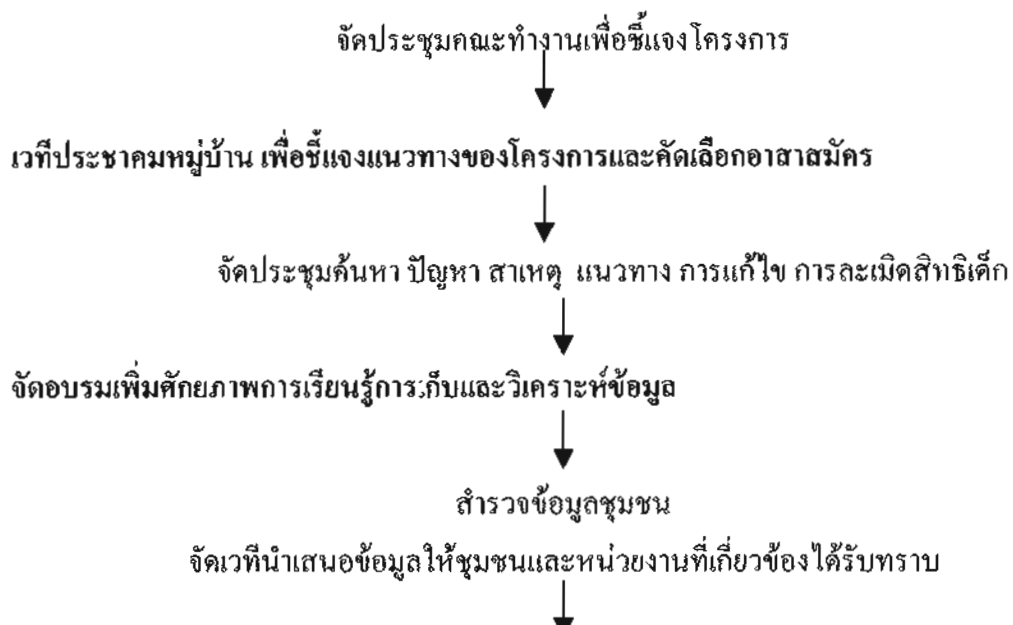
1. กลุ่มเด็กผู้ด้อยโอกาส / กลุ่มเยาวชน
2. กลุ่มแม่บ้านคอนยูง
3. กลุ่มอาสาสมัครคุ้มครองเด็ก / กลุ่มอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน
4. คณะกรรมการศูนย์สร้างเสริมสุขชุมชน/ กลุ่มผู้นำชุมชนโดยธรรมชาติ/ทางการ

พื้นที่เป้าหมาย

หมู่บ้านคอนยูง หมู่ที่ 12 ตำบลขามใหญ่ อำเภอเมือง จังหวัดอุบลราชธานี

วิธีการดำเนินการวิจัย

ระยะที่ 1. ระยะเตรียมการ

คณะทำงานประชุมพูดคุยถึงผลการดำเนินงานและประเมิน การดำเนินการ
ตลอดจนร่วมแลกเปลี่ยนเรียนรู้ประสบการณ์และร่วมหา แนวทางแก้ไข

ระยะที่ 2. ช่วงเรียนรู้ กระบวนการมีส่วนร่วม

ประชุมเก็บข้อมูลวิเคราะห์เพิ่มเติม

- ❁ ศึกษาสภาพชุมชน ถึงความ เ็นมาของกลุ่มคนที่เข้ามาอาศัยในชุมชน และกลุ่มคนที่ปัญหาของชุมชน
- ❁ ศึกษาปัญหาเด็กและเยาวชน โดยเรียบเรียง แยกประเด็นปัญหา สาเหตุ และวิเคราะห์ในแต่ละประเด็น
- ❁ ศึกษาการเข้ามามีส่วนร่วมของกลุ่มคนที่เกี่ยวข้องกับการแก้ปัญหาเป็นใครบ้าง
- ❁ สรุปบทเรียนการแก้ปัญหาที่ผ่านมาว่ามีผลการทำงานอย่างไร มีข้อจำกัดอย่างไร

ศึกษาดูงานเกี่ยวกับชุมชนมีส่วนร่วมในการช่วยเหลือเด็ก

- ❁ ประชุมคัดเลือกคนและชี้แจงทำความเข้าใจจุดประสงค์การศึกษาดูงาน
- ❁ เดินทางไปศึกษาดูงาน
- ❁ สรุปประเมินผลหลังการศึกษาดูงาน

ประชุมกำหนดรูปแบบและแนวทางการช่วยเหลือ คัดกรอง ปกป้องและพัฒนาเด็กและเยาวชน

ทดลองปฏิบัติการช่วยเหลือ คัดกรองปกป้องและพัฒนาเด็กตามรูปแบบและแนวทางที่กำหนด

- ❁ จัดค่ายเยาวชนสัมพันธ์
- ❁ จัดอบรมสร้างความตระหนักรู้ในเรื่องสิทธิเด็กในชุมชน

คณะทำงานร่วมสรุปประเมินผลการทดลองปฏิบัติการ ช่วยเหลือแบบชุมชนมีส่วนร่วม

จัดเวทีประชุมรายงานผลการดำเนินงานวิจัย นำเสนอรูปแบบชุมชนมีส่วนร่วมในการคัดกรอง
ป้องกันพัฒนาเด็กและเยาวชน

ระยะที่ 3 ระยะจัดทำรายงานฉบับสมบูรณ์

เสนอรายงานวิจัยฉบับสมบูรณ์หลังจากเสร็จสิ้น โครงการ

ผลที่คาดว่าจะได้รับ

1. ได้ข้อมูลปัญหา และสาเหตุของปัญหาเด็กและเยาวชนของชุมชน
2. ได้เทคนิคและกระบวนการทำงานอย่างมีส่วนร่วมของชุมชนในการช่วยเหลือคุ้มครอง
ป้องกันเด็กและเยาวชนอย่างมีประสิทธิภาพ
3. ได้รูปแบบและวิธีการที่เหมาะสมที่ชุมชนได้มีส่วนร่วมในการช่วยเหลือ คุ้มครอง
ป้องกัน เด็กและเยาวชน
4. ได้รับความร่วมมือจากชุมชนในการส่งเสริมเกื้อหนุน การทำงานอย่างมีประสิทธิภาพ

บทที่ 2

บททวนเอกสารงานวิจัยและงานพัฒนาที่เกี่ยวข้อง

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ศึกษาค้นคว้าเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องประการดำเนินการวิจัยในขั้นตอนต่าง ๆ เรียงลำดับดังนี้

แนวคิดพื้นฐานด้านองค์กรชุมชน

ศาสตราจารย์นายแพทย์ประเวศ วะสี กล่าวว่า ชุมชนคือผู้ปฏิบัติวัฒนธรรม ความเข้มแข็งของชุมชนคือรากของสังคมอารยะ (civil society) หรือรากฐานประชาธิปไตย ถ้าปราศจากการเรียนรู้ของชุมชน การพัฒนาอย่างยั่งยืนจะเกิดขึ้นไม่ได้เลย

ชุมชนหมายถึง การรวมตัวของกลุ่มชนที่มีวัตถุประสงค์ร่วมกัน อาจเป็นการรวมตัวกันตามพื้นที่ หรือไม่ใช่พื้นที่ก็ได้ สมาชิกของชุมชนมีการติดต่อสื่อสารกัน มีความเอื้ออาทรต่อกัน มีการกระทำกิจกรรมร่วมกัน มีการเรียนรู้ร่วมกันในการกระทำ และมีการจัดการ ดังนั้นจึงมีความจำเป็นที่ต้องสนับสนุนชาวบ้านรวมตัวกัน มีการเรียนรู้ของชุมชน มีองค์กรชุมชน หรือองค์กรชาวบ้านส่งเสริมให้ชุมชนจัดการเรื่องของตัวเอง ให้มากที่สุด ให้ชุมชนเชื่อมโยงกันเป็นเครือข่าย (ประเวศ วะสี, 2538)

ความหมายและประเภทขององค์กรชุมชน

องค์กรชุมชน หรือองค์กรชาวบ้าน หรือองค์กรประชาชนหมายถึง กลุ่มคนในชุมชนที่รวมตัวกันเพื่อดำเนินกิจกรรมหนึ่ง ๆ ในชุมชน เช่น กลุ่มออมทรัพย์ กลุ่มเกษตร (มูลนิธิ ศิษย์เก่าบูรณะชนบทและเพื่อน . 2540)

องค์กรชุมชนสามารถแบ่งเป็นหลายประเภทของขึ้นอยู่กับ ขอบเขตของปัญหา พื้นที่ วัตถุประสงค์ และรูปแบบการรวมตัวไม่เป็นทางการ ในประเทศไทยมีองค์กรชุมชนหลากหลายประเภท องค์กรชุมชนจะดำเนินวิธีการอย่างมีประสิทธิภาพ แสดงถึงการมีส่วนร่วมของประชาชน บนพื้นฐานของรูปแบบที่เหมาะสมของการช่วยเหลือตนเอง โดยมีหลักการพิจารณา 3 ประการคือ

1. สมาชิกต้องสามารถที่จะเข้าร่วมในการตัดสินใจเกี่ยวกับการพัฒนา
2. สมาชิกต้องสามารถเข้าร่วมอย่างเต็มที่ในการพยายามดำเนินกิจกรรม
3. สมาชิกต้องสามารถที่จะแบ่งปันผลประโยชน์จากการพัฒนาอย่างยุติธรรม

การศึกษาศึกษาการเรียนรู้ปัญหาของชุมชนอย่างมีส่วนร่วม คือการศึกษาโดยให้ชาวบ้านที่สนใจปัญหาของชุมชนร่วมกันศึกษา โดยวางกรอบคำถามกว้าง ๆ ร่วมกัน จากนั้นก็ให้ชาวบ้านเก็บข้อมูลรายครัวเรือน หรืออาจใช้วิธีประชุมกลุ่มย่อย โดยเจ้าหน้าที่เป็นที่เลี้ยงหรือผู้อำนวยความสะดวก

เขียนความคิดเห็นที่ชาวบ้านเสนอ รวบรวมจัดหมวดหมู่ปัญหา ทำให้ชาวบ้านร่วมรับรู้ปัญหา เกิดแนวคิดร่วมกันหาทางออก มีกลุ่มเป้าหมาย เข้าใจกันเองมากขึ้นจนเกิดศรัทธา และแรงบันดาลใจในการเริ่มต้นแก้ปัญหา และรวมช่วยเหลือกันเอง (สัมพันธ์ เตชะอริก 2540)

การเรียนรู้กับการมีส่วนร่วม

Pretty (1994) เสนอกรอบแนวคิดการเรียนรู้ ซึ่งประกอบด้วยปัจจัยของความสำเเร็จ 3 ประการ ได้แก่

1. ใช้วิธีการสร้างกระบวนการเรียนรู้อย่างมีส่วนร่วม เป็นการสนับสนุนการริเริ่มของชุมชน และท้องถิ่น ปรับกิจกรรม' เน้นพื้นฐานของความหลากหลายและความซับซ้อนของชุมชน เสริมศักยภาพการเรียนรู้ เพื่อนำไปสู่กระบวนการและแนวทางปฏิบัติในการพัฒนาอย่างยั่งยืน
2. บรรยากาศแห่งการเรียนรู้ที่มีปฏิสัมพันธ์ เป็นการสร้างทัศนคติที่ดี ความสนใจและการมุ่งมั่นในกระบวนการมีส่วนร่วม
3. ได้รับการสนับสนุนจากหน่วยงานและหน่วยงานสังกัด สถาบันและหน่วยงานจำเป็น ต้องจัดให้มีบรรยากาศของการเรียนรู้อย่างสร้างสรรค์ สร้างเงื่อนไขให้มีการเรียนรู้จากประสบการณ์การแลกเปลี่ยนกันการปฏิบัติจริง สถาบันที่พยายามสร้างบรรยากาศแห่งการเรียนรู้และการมีส่วนร่วมควรพยายามกระจายอำนาจ เปิดกว้างให้มีคณะทำงานที่มาจากสาขาวิชา ยืดหยุ่น และทำงานให้ได้ผลงานที่ตอบสนองความต้องการของชุมชนอย่างแท้จริง นอกจากนี้สถาบันควรสร้างความร่วมมือระหว่างสถาบันอีกด้วย

กระบวนการเรียนรู้ อย่างมีส่วนร่วมที่ดีอาจเริ่มจากแต่ละประการข้างต้น แต่จะเป็นการเรียนรู้ที่ส่วนร่วมและเกิดผลในทางปฏิบัติต้องมีปัจจัยทั้งสามประการประกอบอยู่ นอกจากนั้นในการใช้วิธีการสร้างการมีส่วนร่วมและสร้างบรรยากาศแห่งการเรียนรู้กับชาวบ้านหรือชุมชน เจ้าหน้าที่ก็จำเป็นต้องปรับบทบาทด้วยเช่นกัน ฝ่ายวิจัยจำเป็นต้องเรียนรู้อย่างรอบด้าน และเข้าใจวิถีชีวิตของชุมชนมากขึ้น ฝ่ายภาคสนามก็ต้องมีการรับแนวคิดการทำงาน ระบบคุณค่า วิธีการ และปรับพฤติกรรมใหม่ที่จะเสริมกระบวนการเรียนรู้และชุมชน และตนเอง

รูปแบบการมีส่วนร่วมของประชาชน

ในการวางแผนพัฒนาประเทศที่ผ่านมาหลายรูปแบบของการมีส่วนร่วมของประชาชน ซึ่งรัฐได้นำมาใช้ในการวางแผนพัฒนาสามารถแบ่งออกได้เป็น 3 รูปแบบใหญ่ ๆ คือ (ศรีเพ็ญ คุรงค์เดช , 2539 : 18 - 19)

1. การชักชวนให้เข้ามามีส่วนร่วม รูปแบบนี้รัฐบาลจะเป็นผู้วางแผนนโยบายและโครงการพัฒนาด้วยตนเอง ประชาชนไม่มีส่วนร่วมในการวางแผนจัดทำโครงการ แต่อย่างใด แต่จะ

ถูกชักชวนจากรัฐบาลให้เข้ามามีส่วนร่วมในขั้นของการดำเนินโครงการ เช่น การร่วมลงแรงงานของชาวบ้านในการสร้างเหมืองฝาย เป็นต้น ลักษณะนี้จะพบในการวางแผนจากบนลงล่าง

2. การเจรจาต่อรอง รูปแบบนี้รัฐบาลและตัวแทนของประชาชนจะเข้าไปมีส่วนร่วมในการวางแผนพัฒนาและการตัดสินใจในเรื่องต่าง ๆ เกี่ยวข้องกับการวางแผน การจัดทำโครงการพัฒนาจะอยู่ในมือของรัฐบาลท้องถิ่นและตัวแทนหรือองค์กรประชาชน แม้ว่าในความเป็นจริงนั้นการริเริ่มโครงการจะยังคงมาจากรัฐบาลกลางก็ตาม แต่รัฐบาลท้องถิ่นและองค์กรประชาชนสามารถร่วมตัดสินใจหรือเจรจาต่อรองผลประโยชน์กับรัฐบาลกลางเพื่อรักษาผลประโยชน์ของท้องถิ่นให้มากที่สุด ซึ่งผลสุดท้ายของการเจรจากรัฐบาลกลางมักจะเป็นผู้ยอมโอนอ่อนผ่อนตามเสียงของท้องถิ่น มิเช่นนั้นจะเป็นการฝืนมติของท้องถิ่นซึ่งจะนำมาสู่ความขัดแย้งอย่างรุนแรงภายหลังได้ รูปแบบของการมีส่วนร่วมแบบนี้จึงสามารถลดกระแสของความขัดแย้งระหว่างรัฐบาลกับประชาชนได้มาก การวางแผนพัฒนาในรูปแบบนี้องค์กรประชาชนจะมีศักยภาพสูงและมีความตื่นตัวในการรักษาผลประโยชน์ของประชาชนในท้องถิ่นองค์การประชาชนในประเทศไทยในหลายจังหวัดแสดงควมมีศักยภาพของตัวเอง สามารถเจรจาต่อรองเพื่อรักษาผลประโยชน์ของท้องถิ่นคนได้ แต่การเจรจาต่อรองที่เกิดขึ้นมักจะเกิดทีหลังจากรัฐบาลกลางได้กำหนดแผนพัฒนาไว้แล้ว หากมิใช่เป็นการยินยอมหรือเปิดโอกาสให้ตัวแทนท้องถิ่น หรือแม้แต่เจ้าหน้าที่ท้องถิ่นเข้าร่วมในขั้นตอนของการวางแผนแต่แรกไม่

3. การจัดการการวางแผนด้วยตัวเอง รูปแบบนี้ประชาชนในท้องถิ่นเป็นผู้จัดการ ควบคุม และวางแผนพัฒนาการใช้ทรัพยากรด้วยตนเอง โดยสิ้นเชิง นี่คือรูปแบบของการวางแผนพัฒนาโดยการพึ่งตัวเองอย่างแท้จริง และเป็นประชาธิปไตยโดยสมบูรณ์แบบ การวางแผนแบบนี้ไม่อาศัยความคิดริเริ่มและชักจูงหรือชักชวนจากบุคคลภายนอก หรือรัฐบาลเลย ประชาชนในท้องถิ่นสามารถวิเคราะห์และตัดสินใจเกี่ยวกับปัญหา แนวทางวางแผนพัฒนา หรือแม้กระทั่งการติดตามประเมินผลสำเร็จโครงการด้วยตัวเอง รูปแบบนี้เป็นการเปิดโอกาสอย่างเต็มที่แก่ประชาชนทุกคนในท้องถิ่นให้เข้ามามีบทบาทและมีส่วนร่วม โดยสมบูรณ์บทบาทของบุคคลภายนอกคือการเข้าร่วมการทำวิจัยแบบมีส่วนร่วม ในกรณีที่มีความจำเป็นจะต้องศึกษาวิจัยในเรื่องใดเรื่องหนึ่ง เมื่อนั้นประชาชนในท้องถิ่นและบุคคลภายนอกจะร่วมกันเก็บข้อมูล แก้ไขข้อมูลให้ถูกต้อง และวิเคราะห์ข้อมูลอย่างเสมอภาคกัน รูปแบบนี้ประชาชนในท้องถิ่นจะต้องมีความพร้อมและศักยภาพสูงสามารถทำแผนพัฒนาด้วยตัวเองได้ แต่สภาพตำบลเหล่านี้ยังคงต้อง วางแผนตามที่ตนเองต้องการ หากกรอบจากส่วนกลางเป็นเพียงนโยบายกว้าง ๆ จะสามารถเปิดโอกาสให้องค์กรท้องถิ่นวางแผนพัฒนาอย่างอิสระ และตรงตามความต้องการของท้องถิ่นอย่างแท้จริง

เทคนิควิธีในการสร้างกระบวนการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม ประกอบด้วยเทคนิคต่าง ๆ ดังนี้ (กรมส่งเสริมคุณภาพสิ่งแวดล้อม, 2543)

1. การอภิปรายกลุ่ม (group discussion) เป็นการประชุมหรืออภิปรายกันในเรื่องที่สนใจร่วมกัน โดยจะมีผู้นำทำหน้าที่กระตุ้นให้แสดงความคิดเห็น และมีส่วนร่วมของทุกคน
2. การสัมมนา (seminar) เป็นการประชุม ให้ทุกคนมีส่วนร่วมในการหาข้อสรุปร่วมกัน โดยจะมีผู้ที่มีความรู้และความชำนาญในเรื่องนั้น ๆ เป็นผู้ให้คำแนะนำ
3. การประชุมแบบซินดิเคต (syndicate method) เป็นการประชุมที่มีความรู้ประสบการณ์ในหลาย ๆ สาขา เพื่อมาช่วยกันแลกเปลี่ยนความรู้ หาข้อสรุป และหาแนวทางร่วมกัน ซึ่งจะทำให้แนวคิดและแนวมุมมองหลาย ๆ แง่
4. การประชุมเพื่อแลกเปลี่ยนความคิดเห็น (conference) เป็นการประชุมกลุ่มขนาดเล็ก สมาชิกไม่เกิน 20 คน ซึ่งผู้ที่มีความสนใจ วามรู้ในเรื่องเดียวกันเพื่อหาข้อสรุปและแนวทางร่วมกัน
5. การประชุมกลุ่ม (group meeting) เป็นการสร้างการมีส่วนร่วมและกระบวนการเรียนรู้ โดยเปิดโอกาสให้ชาวบ้านหรือกลุ่มสนใจได้พูดคุยและแลกเปลี่ยนความคิดเห็นกันอย่างอิสระในประเด็นที่สนใจหรือปัญหา
6. การประชุมในรูปคณะกรรมการ (committee meetings) เป็นการประชุมกลุ่มขนาดเล็กของคณะกรรมการ หรือตัวแทนกลุ่ม องค์กรที่ดำเนินงานที่มีระบบบริหาร จัดการ เช่น การวางแผน การติดตาม การประเมิน
7. การประชุมกลุ่มย่อย (buzz session) การประชุมที่แบ่งสมาชิกเป็นกลุ่มเล็ก ๆ ประมาณ 2-6 คนเพื่ออภิปราย หาข้อสรุปร่วมกันแล้วจึงนำผลมาสรุปสั้น ๆ ประมาณ 1-2 นาที เสนอต่อที่ประชุมใหญ่ วิธีเหมาะสมสำหรับกลุ่มผู้เข้าร่วมที่ไม่กล้าแสดงออกในที่ประชุมใหญ่
8. การระดมสมอง (brainstorming) เป็นการเปิดโอกาสให้สมาชิกทุกคนในกลุ่ม ซึ่งไม่ควรเกิน 12 คน ได้แสดงความคิดเห็นอย่างเต็มที่และเสรี โดยไม่คำนึงว่าความคิดเห็นเหล่านั้นจะถูกต้องหรือไม่ ก่อนที่จะหาข้อสรุปหรือแนวทางที่ดีที่สุด
9. การประชุมปฏิบัติการ (workshop) เป็นเทคนิคที่ช่วยสนับสนุนการมีส่วนร่วม ช่วยให้ผู้เข้าร่วมสามารถปรึกษาหารือกันหาแนวทาง กำหนดวิธีการเพื่อใช้ในการปฏิบัติงานจริงร่วมกัน
10. การแสดงบทบาทสมมติ เป็นเทคนิคที่ให้ผู้เข้าร่วมเรียนรู้ได้แสดงบทบาทสมมติตามที่ได้รับ แล้วให้สมาชิกในกลุ่มร่วมกันอภิปรายถึงบทบาทที่แสดงนั้นว่าจะเกิดผลอย่างไร เทคนิคนี้เหมาะสมสำหรับผู้ที่มีทักษะทางการแสดงออก และมีวุฒิภาวะเพียงพอที่จะวิเคราะห์ ตรวจสอบ และแก้ปัญหา

11. การศึกษาดูงาน เทคนิคนี้จะช่วยให้เกิดการเรียนรู้จากสิ่งที่ได้เห็นจริง ๆ ทำให้ผู้เรียนรู้สามารถเข้าใจและเกิดความคิดได้ดียิ่งขึ้น และอาจจะต้องใช้เทคนิคอื่น ๆ ร่วมด้วย เช่น การสาธิต การบรรยาย แต่เป็นเทคนิคที่ควรต้องมีการวางแผนอย่างดี และค่อนข้างสิ้นเปลืองค่าใช้จ่าย

12. การเขียนเขียน เป็นเทคนิคที่ทำให้ผู้เรียนรู้ได้มีโอกาสพูดคุย และแสดงความคิดเห็นต่อผู้ถ่ายทอดโดยตรง ช่วยสร้างความคุ้นเคยและความไว้วางใจในตัวผู้ถ่ายทอดมากขึ้น ทำให้เห็นการปรับเปลี่ยนความคิด และพัฒนาการของกระบวนการเรียนรู้

13. เวทีชาวบ้าน เป็นเทคนิคที่ให้โอกาสทุกคนในชุมชนได้แสดงความคิดเห็น และเกิดการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นกันทั้งระหว่างคนในชุมชนเองและคนภายนอก

14. การใช้กรณีศึกษา เป็นเทคนิคที่ทำให้ผู้เรียนรู้ได้ศึกษา วิเคราะห์ เรื่องที่ได้เกิดขึ้นจริง ๆ ซึ่งผู้ถ่ายทอดจะต้องรวบรวมรายละเอียดของเรื่องที่จะศึกษาให้ละเอียดของเรื่องที่จะศึกษาให้ละเอียดเพียงพอต่อการศึกษาวิเคราะห์ของผู้เรียนรู้

15. การใช้สื่อ วีดิโอ สไลด์ รูปภาพ และแผ่นภาพ เช่น

- วีดิโอและโทรทัศน์ นับเป็นสื่อที่มีประสิทธิภาพในการให้ข้อมูลและปรับทัศนคติ วีดิโอ และโทรทัศน์ยังนำมาใช้ในการแสดงเพื่อสร้างกระบวนการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นและยังสามารถหยุดระหว่างเรื่องเพื่อเปิดประเด็นพูดคุย และแสดงความคิดเห็นได้ด้วย

- แผ่นใส ปัจจุบันการทำแผ่นใสทำได้ง่าย เก็บไว้ได้นาน และยังสามารถถ่ายทอดสิ่งลงสู่แผ่นใสได้ด้วย ปัจจุบันการถ่ายภาพสีลงแผ่นใสเป็นที่นิยมมากขึ้นในกรณีที่ต้องการนำเสนอเพียง 1-2 ภาพคั่นระหว่างเนื้อหา เพราะสะดวกกว่าการใช้สไลด์กัน ซึ่งทำให้เสียเวลาในการเปลี่ยนสื่อนอกจากนั้นการใช้แผ่นใสยังทำให้วิทยากรสามารถหันหน้าสู่ผู้ฟังได้ง่ายต่อการที่ผู้เข้าร่วมจะแลกเปลี่ยนซักถาม

- การใช้สไลด์ เป็นสื่อที่ไม่แพงมากนัก เป็นสื่อที่ผู้เข้าร่วมสามารถเข้ามามีส่วนร่วมได้ตลอดเวลา สามารถหยุดเมื่อต้องการพูดคุย แลกเปลี่ยน ซักถาม การใช้สไลด์จะมีประสิทธิภาพเมื่อผู้ใช้ได้เตรียมเนื้อหา และจัดลำดับสไลด์ให้สอดคล้องกับเนื้อหาดังกล่าว

- เอกสารประกอบ มีความหลากหลายของรูปแบบ และเนื้อหาขึ้นอยู่กับวัตถุประสงค์ของการเผยแพร่เอกสารและกลุ่มเป้าหมาย เช่น การเขียนแผ่นพับที่เป็นข้อมูลซึ่งเข้าใจง่าย ชัดเจนเผยแพร่ได้กว้างขวางสำหรับบุคคลทั่วไป หรืออาจส่งเสริมภาพวาดเพื่อช่วยให้ผู้ไม่รู้หนังสือหรือเด็กเข้าใจได้ง่าย ภาพยังช่วยเพิ่มความน่าอ่านได้อีกมาก ในการเขียนนั้นต้องประกอบด้วย การวางแผนว่าจะอะไรเป็นประเด็น หรือเนื้อหาหลักที่ต้องการสื่อสาร เอกสารทั้งไปควรมีการใช้ภาษาที่ง่าย ประโยคสั้น ๆ ชัดเจน เป็นเหตุเป็นผล

กระบวนการสร้างและเสริมความเข้มแข็งองค์กรชุมชน

กระบวนการสร้างและเสริมความเข้มแข็งองค์กรชุมชน กลุ่มต้องตระหนักถึงความจำเป็นของการรวมกลุ่ม มีความสนใจร่วมและมีการดำเนินกิจกรรมที่ตอบสนองต่อความสนใจและความต้องการของสมาชิกในกลุ่ม การเกิดกลุ่มเป็นการเริ่มของกระบวนการ ที่ต้องมีการพัฒนาไม่ใช้การจัดตั้งเพื่อรับนโยบาย หรือรองรับกิจกรรมจากรายนอก องค์กรชุมชนที่เข้มแข็งไม่เพียงแต่ต้องตระหนักถึงความสำคัญของการรวมกลุ่ม แต่จำเป็นต้องมีการสร้างกระบวนการเรียนรู้ต่อเนื่อง ดังนั้นผู้ทำงานกับชุมชนต้องมีควมชัดเจนถึงเป้าหมายของการรวมกลุ่ม และต้องเสริมสร้างความเข้มแข็งของกลุ่ม โดยการสร้างกระบวนการเรียนรู้ ความสามารถในการแก้ปัญหา และการจัดการ รวมทั้งเสริมข้อมูลช่วยประสานงานในเบื้องต้น ให้เกิดการตัดสินใจ ความสามารถในการต่อรอง และการพึ่งตัวเอง เช่น การระดมทุนหมุนเวียน (กรมส่งเสริมคุณภาพสิ่งแวดล้อม, 2543)

การพัฒนาบทบาทการมีส่วนร่วมของชุมชน และประชาสังคมในการแก้ปัญหาสังคมอย่างยั่งยืน รวมทั้งการแก้ปัญหาเด็กด้วยนั้น การมีส่วนร่วมจากชุมชนและประชาสังคม จะช่วยให้การแก้ปัญหามีประสิทธิภาพ และมีความยั่งยืนกว่าการดำเนินการโดยภาครัฐเป็นหลัก จากประสบการณ์ของกรมคุมประพฤติในการทำงานร่วมกับอาสาสมัครคุมประพฤติในชุมชน เพื่อให้ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในฐานะเป็น "หุ้นส่วน" โดยการนำทรัพยากรของชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมแก้ปัญหาด้วยนั้นจะสามารถแก้ปัญหาได้ดีกว่ารัฐเข้าไปดำเนินการเอง เพราะในที่สุดเด็กเหล่านี้ไม่ว่าจะอยู่ในพักพิงนานเท่าไรก็ต้องกลับเข้าสู่สังคมและชุมชนในที่สุด ถ้าเราสามารถนำเอาชุมชนให้เข้ามาร่วมกันในการแก้ปัญหาลูกหลานของเขาเองได้ ก็เชื่อได้ว่าการแก้ปัญหาก็จะไปโดยยั่งยืน เพราะชุมชนก็จะสามารถโอบอุ้มเยาวชนเหล่านี้ กลับเข้าสู่ชุมชนได้

(ดร. กิตติพงษ์ กิตยารักษ์ กรมคุมประพฤติ 2546)

นิยามความหมายคำว่า "เด็ก"

ตามประกาศของคณะปฏิวัติ ฉบับที่ 294 กำหนดว่า "เด็ก" หมายถึงผู้ซึ่งมีอายุไม่ครบสิบแปดปีบริบูรณ์ และยังไม่บรรลุนิติภาวะด้วยการสมรส ตามอนุสัญญาว่าด้วยสิทธิเด็กแห่งองค์การสหประชาชาติ ค.ศ. 1989 ได้กำหนดความหมาย องค์กรว่า "เด็ก" ไว้ว่า "เด็ก" หมายถึง มนุษย์ที่มีอายุต่ำกว่า 18 ปี นอกเสียจากเด็กที่ต้องเกี่ยวข้อง หรืออยู่ภายใต้กฎหมายที่มีผลบังคับใช้ต่อเด็กนั้น

ตามพระราชบัญญัติคุ้มครองเด็ก ปี พ.ศ. 2546 ได้กำหนดความหมายของคำว่า "เด็ก" หมายถึง บุคคลที่มีอายุต่ำกว่า 18 ปีบริบูรณ์แต่ไม่รวมถึงผู้ที่บรรลุนิติภาวะด้วยการสมรส

แนวทางในการเสริมสร้างความปลอดภัยในเด็ก

การสร้างเสริมทักษะส่วนบุคคล (personal skill)

1. ให้ความสำคัญในเรื่องการป้องกันการบาดเจ็บจากอุบัติเหตุในการให้คำแนะนำ (anticipatory guidance) แก่ผู้เลี้ยงดูเด็ก โดยเน้นให้เหมาะสมกับการพัฒนาเด็กและครอบครัว และครอบคลุมผลิตภัณฑ์ต่าง ๆ ที่มีความเสี่ยงตามอายุของเด็ก

2. รณรงค์ ให้พ่อ แม่ และผู้หน้าที่ดูแลเด็กเช่นพี่เลี้ยง และครู ให้มีความรับผิดชอบและมีทักษะที่ดีในการจัดให้มีสิ่งแวดล้อมที่ปลอดภัยสำหรับเด็ก มิให้มีความเสี่ยงต่อการบาดเจ็บ

3. ค้นหากลุ่มเสี่ยงสูงต่อการบาดเจ็บและตายจากอุบัติเหตุ และให้การติดตามเพื่อปรับเปลี่ยนพฤติกรรมและสิ่งแวดล้อมโดยการนัดตรวจในคลินิกและการเยี่ยมบ้าน ซึ่งต้องการกลุ่มทำงานที่ประกอบด้วย นักสังคม นักจิตวิทยา หรืออื่น ๆ เพื่อร่วมกันแก้ไขกลุ่มเสี่ยงสูงดังกล่าว เช่น กลุ่มที่ขาดผู้ดูแลใกล้ชิด กลุ่มเด็กด้อยโอกาส

คำว่าครอบครัว หรือครอบครัวเป็นสุขนั้น หมายถึงคนในครอบครัว คือ พ่อ แม่ ลูก หรืออาจมีญาติ พี่ น้อง ร่วมอยู่ด้วย ทุกคนมีความรักความเข้าใจ ห่วงใย เอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ เอื้ออาทรซึ่งกันและกัน มีความรับผิดชอบรู้จักบทบาท และหน้าที่ของตนเองเช่น พ่อแม่ทำหน้าที่ของตนโดยการช่วยกันทำมาหากิน เพื่อนำรายได้มาใช้จ่ายในครอบครัว ลูกตั้งใจศึกษาเล่าเรียน ช่วยเหลืองานเล็กน้อยๆ ที่พอจะช่วยได้ เป็นการผ่อนภาระของพ่อ แม่ ประพฤติตนเป็นคนดี หลังจากเสร็จภารกิจการทำงาน พ่อ และ แม่ ต่างช่วยกันอบรมเลี้ยงดูลูก ให้มีความรักความอบอุ่นแก่ลูก ดูแลทุกข์สุขของลูกให้เวลาแก่ลูก ปรึกษาหารือในปัญหาต่างๆ ได้ทุกเรื่องตลอดเวลา และสนับสนุนการศึกษาเล่าเรียนอย่างเต็มความสามารถ

ครอบครัวจะมีความสุขได้ ไม่จำเป็นต้องมีฐานะร่ำรวยเสมอไป บางคนคิดว่าถ้ามีเงินมาก มีบ้านใหญ่โต จะทำให้มีความสุข แต่ที่จริงแล้วเป็นความสุขแค่ภายนอกถ้าพ่อแม่มีแต่ทำงานเพื่อจะหาเงินมากๆ จนไม่มีเวลาให้ลูก ทำให้ลูกขาดความอบอุ่นจากครอบครัวทำให้ลูกไปหาความสุขนอกบ้านคบเพื่อนไม่ดี ลูกเพื่อนชักจูงเสพสิ่งเสพติดชักจูงไปในทางที่ไม่ดี ออกนอกกลุ่มออกทาง เทียวเตร่ ทำความผิดคร่อนให้แก่สังคม เมื่อพ่อ แม่ ทราบก็เสียใจ แต่ไม่รู้ว่าลูกนั้นต้องการความรัก ความอบอุ่นมากกว่าเงินทอง

การมีครอบครัวที่อบอุ่น มีความสุขได้ไม่จำเป็นต้องไปเที่ยวต่างประเทศ กินอาหารแพงๆ แต่งตัวโก้หรู เพียงคนในครอบครัวกลับมาจากงานเหนื่อยๆ ก็หาน้ำเย็นๆ มาให้ดื่ม รับประทานอาหารด้วยกันพร้อมหน้าพร้อมตา และเมื่อมีปัญหา ก็คุยกันด้วยเหตุผลแก้ไขปัญหาดูด้วยกัน เมื่อมีเวลาวางตัวไปเที่ยวด้วยกัน เมื่อมีอะไรก็เล่าให้คนในครอบครัวฟังหาเวลาวางที่จะได้อยู่กับครอบครัว คิดถึงครอบครัวเป็นหลักเอาใจใส่ดูแลครอบครัว ไม่ทอดทิ้งกันยามลำบาก

ครอบครัวในปัจจุบันส่วนใหญ่มีปัญหามากมายเช่น พ่อแม่แยกทางกันลูกติดยา ลูกพัวพ่อแม่ ปัญหาเหล่านี้เกิดขึ้นมาก และอีกปัญหาหนึ่ง คือ พ่อแม่ทะเลาะกัน ขาดความเข้าใจกัน

เป็นสาเหตุทำให้เกิดปัญหาต่าง ๆ ทำให้ครอบครัว าวงานไม่มีความสุข จึงทำให้ลูกขาดความอบอุ่น และจดจำไปคิด ทำให้เด็กเกิดความก้าวร้าว เพราะเป็นภาพที่ไม่ดี พ่อแม่ต้องทำเป็นตัวอย่างที่ดีแก่ลูก พ่อแม่ต้องมีความรัก ความอบอุ่นให้แก่ลูกมาก ๆ เพื่อจะให้ลูกเป็นเด็กที่ไม่มีปัญหา เจริญเติบโตเป็นคนที่มีคุณภาพ มีความสมบูรณ์ทั้งร่างกายและจิตใจ เป็นสมาชิกที่ดีของสังคม และประเทศชาติ เป็นกำลังสำคัญในการพัฒนาประเทศต่อไป

ทุกครอบครัวต้องมีระบบความเข้าใจเป็นพื้นฐานสำคัญในการอยู่ร่วมกันเพื่อสร้างความอบอุ่นและความสามัคคี แต่ฝ่ายต้องเข้าใจความต้องการซึ่งกันและกัน เข้าใจธรรมชาติของความ เป็นมนุษย์ และเข้าใจบทบาทหน้าที่ของตนในฐานะสมาชิกของครอบครัว เพื่อลดความขัดแย้ง ระหว่างบุคคลและสามารถหันหน้าเข้าหากันได้ยามเกิดวิกฤติในครอบครัว (ครอบครัว อบอุ่น และเป็นสุข (สมาคมแม่บ้านมหาดไทย 2546)

สถาบันครอบครัว เป็นสถาบันที่สำคัญยิ่งของสังคมและประเทศชาติ ถ้าครอบครัว ทุกครอบครัวดีแล้ว สังคมนั้น ๆ ก็จะอยู่กันอย่างมีความสุข ประเทศชาติก็จะสงบสุข เจริญรุ่งเรือง เท้าทันประเทศอื่น ๆ

ครอบครัว ที่เข้มแข็งย่อมเป็นพื้นฐานที่ดีของเด็กที่จะเติบโตต่อไปอย่างมีคุณภาพ ดังนั้น ครอบครัวต้องเคารพสิทธิของเด็กและต้องได้รับ ความช่วยเหลืออย่างเพียงพอเพื่อให้สามารถดูแล เด็กให้เติบโตอย่างเหมาะสม ผู้ปกครองต้องสามารถเข้าถึงข่าวสารและบริการต่าง ๆ ได้ รวมทั้งการ ส่งเสริมให้พ่อแม่มีความรับผิดชอบร่วมกันในการเลี้ยงดู

ปัญหาความยากจนและขาดแคลน

ปัญหาความยากจนเป็นปัญหาที่สำคัญที่สุด เพราะเป็นจุดเริ่มต้นของปัญหาเรื่องเด็กเกือบ ทุกเรื่อง ดังนั้นจึงต้องมีการแก้ไขปัญหานี้จริงจัง ักต้องมีมาตรการที่เป็นรูปธรรมเข้าจัดการกับ เรื่องต่าง ๆ ได้แก่ สาธารณูปโภค ที่อยู่อาศัย

ปัญหาสิ่งแวดล้อมต้องมีการให้การศึกษาเรื่องสิ่งแวดล้อมกับทุกคน เพื่อให้ช่วยกันดูแล รักษา สภาพแวดล้อมตามธรรมชาติและมีการแก้ไขปัญหาล้อมอย่างจริงจังเพื่อสุขภาพและ ความเป็นอยู่ที่ดีของเด็ก ๆ

ครอบครัวเอ๋ยครอบครัว
แบ่งหน้าที่รับผิดชอบตามครรลอง
พ่อรักแม่ แม่รักพ่อ น้าคุณน้า
เฝ้าห่วงใย ถนอมรัก เฝ้ารักดี

อย่ามัวเมาอบายให้หม่นหมอง
แม่ปรองดอง พ่อให้รัก สามัคคี
อีกลูกรักพ่อแม่แท้สุชี
ครอบครัวนี้ อบอุ่น เป็นสุขเอย

เด็กเร่ร่อนเป็นวัฒนธรรมย่อยอย่างหนึ่ง ของสังคมไทย คือ เป็นกลุ่มคนที่มีวัฒนธรรมหรือมีแบบแผนในการคิดการกระทำ มีพฤติกรรมต่างไปจากกลุ่มคนอื่น ๆ ในสังคมไทยเป็นกลุ่มคนด้อยโอกาสกลุ่มหนึ่งในสังคมไทย แต่กลุ่มนี้ก็เป็นส่วนหนึ่งของสังคมไทย เด็กเป็นทรัพยากรที่สำคัญมากของทุกสังคม สังคมใดมีปัญหาเด็กเร่ร่อนมากสังคมนั้นยากที่จะพัฒนาได้ และสังคมจะอยู่อย่างมีความสุขไม่ได้ ดังนั้น เราทุกคนจึงควรช่วยกันพัฒนาเด็กเร่ร่อน เพื่อให้เด็กเหล่านี้กลายเป็นทรัพยากรที่มีคุณค่าของสังคมไทย เพื่ออนาคตที่ดีของสังคมไทยร่วมกัน

(เด็กเร่ร่อน รองศาสตราจารย์ ดร. งามพิศ สัตย์สงวน)

เด็กกับกิจกรรมประโยชน์ที่จะได้รับจากการทำกิจกรรมทำให้เกิดจริยธรรม เพราะการทำกิจกรรมไม่ได้หมายถึงเฉพาะการทำกิจกรรมอย่างดนตรี กีฬา หรือศิลปะเท่านั้น แต่ยังหมายถึงกิจกรรมทางวิชาการอื่น ๆ อีกด้วยทำให้ผู้ที่ทำกิจกรรมได้มีโอกาสพบกับผู้คนหลากหลายตา ซึ่งมีพื้นฐานความคิด และทัศนคติที่แตกต่างกันทำให้ผู้ที่ทำกิจกรรมต้องเรียนรู้ที่จะยอมรับความแตกต่าง และมีความเข้าใจซึ่งกันและกัน ซึ่งจะเป็พื้นฐานของการพัฒนาจริยธรรมในระดับที่สูงต่อไป (การปฏิรูปการศึกษาในมุมมองของเด็กไทย สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ สำนักนายกรัฐมนตรี 2543.)

สิทธิเด็ก (Children 's Rights)

เด็กและเยาวชนเป็นบุคคลและกลุ่มเป้าหมายป็นที่จำเป็นต้องได้รับการดูแล จัดเกลาให้มีสติปัญญา มีความฉลาดทางอารมณ์ ประการสำคัญคือมีคุณธรรม จริยธรรม ที่จะไม่ก่อปัญหาทางสังคมหรือสร้างภาระแก่สังคม ดังนั้นสถานการณ์ในปัจจุบันที่พบว่า เด็กถูกระทำจากสังคม จนต้องประสบปัญหา โดยการกระทำความผิดทั้งทางกฎหมายและศีลธรรมเป็นขวอาชญากร เป็นเด็กเร่ร่อนจรจัด ดิดสารเสพติด เป็นต้น นอกจากนั้นยัง เกิดจากตัวเอง ที่มีความอ่อนแอ ขาดความเชื่อมั่นในตนเองและสิ่งแวดล้อม ตกเป็นเหยื่อสังคมได้โดยง่าย จะทำให้เด็กเหล่านั้มองสังคมในแง่ร้าย มีปัญหาในการติดต่อสื่อสารกับ เชนอื่น ๆ ศาสตราจารย์ นายแพทย์ ประสพ รัตนากร ได้กล่าวคำคมไว้ในที่ประชุมสัมมนาเรื่อง การแก้ไขปัญหาคเด็กเร่ร่อน ที่สโมสรกองทัพบก นที่ 17 ธันวาคม 2545 ว่า "คนอ่อนแอจะไม่ให้อภัยคนอื่น แต่คนเข้มแข็ง มีวุฒิภาวะทางอารมณ์ จะรู้จักการให้อภัย" ดังนั้น การสั่งสอน อบรม จัดเกลาเด็กและเยาวชน โดยบิดามารดา ผู้ปกครอง ญาติผู้ใหญ่ หรือครู อาจารย์ในจุดที่สำคัญ ทำให้เขาเกิดตัวตน (self) ที่ดี มีความมั่นคงทั้งร่างกาย จิตใจ อารมณ์ และสังคม เป็นผู้มืวุฒิภาวะทางอารมณ์ (emotional maturity) ซึ่งรวมถึงความฉลาดทางอารมณ์ (emotional guotient) ไม่เป็นคนอ่อนแอที่ต้องพึ่งพาคนอื่น นอกจากนั้นยังมองคนอื่น ในทางบวกให้อภัย ให้เกียรติคนอื่นประการสำคัญ คือ เด็กก็เหมือนกับผู้ใหญ่ที่จะต้องรับสิทธิตั้งแต่เด็ก (chidren righty) ซึ่งอาจต่างกับสิทธิของผู้ใหญ่ (adults rights) (Cohen, p. 43) ทั้งนี้จุดเริ่มต้น

สิทธิของเด็กคือ สิทธิที่จะได้รับการดูแล (care) ปกป้อง (protection) และแนะนำ (guidance) จากบิดา มารดา ญาติสนิท ตามด้วยครูอาจารย์ จากนั้นสิทธิที่เด็กพึงได้รับคือ สิทธิด้านการพัฒนา การเกี่ยวกับสุขภาพอนามัย และสิทธิของบุคคลในการปรับปรุงตนเอง (well-adjusted individual) (อ้างในวารสารสังคมสงเคราะห์ศาสตร์ : 2546)

อย่างไรก็ตามจะพบความตึงเครียดระหว่างเด็กและบิดามารดา ผู้ปกครองที่เด็กพึ่งพาได้ ทั้งนี้บิดามารดา ผู้ปกครองอาจกำหนดรูปแบบการให้สิทธิเด็กแตกต่างกันไปในแต่ละครอบครัว แต่ละสังคม หรือไม่ชัดเจนไว้ซึ่งสิทธิเด็กที่ควรจะเป็นทำให้เด็กจำนวนไม่น้อยถูกระทำอย่างรุนแรง โดยคนในครอบครัวของเด็กเอง ผลที่ตามมาจึงหา กหลาย อาทิ เกิดปัญหาเด็กเร่ร่อน เด็กกระทำผิดทางกฎหมาย การใช้แรงงานเด็ก เด็กขอยาเสพติด เด็กติดสารเสพติด เด็กไม่ได้เรียนหนังสือ เด็กมีปัญหาสุขภาพจิต เป็นต้น (วารสารสังคมสงเคราะห์ศาสตร์ ปีที่ 11 ฉบับที่ 1 มกราคม-มิถุนายน 2546)

เรื่องสิทธิเด็ก เป็นเรื่องที่สังคมทั่วโลกพึงตระหนัก (Freeman 1983, pp. 1819) เขียนไว้ตอนหนึ่งว่า สิทธิเด็กเิดจากแนวความคิดที่เป็นรากฐานของการให้สวัสดิการเด็ก (Child welfare) ซึ่งถูกกำหนดเป็นรูปเป็นร่างขึ้นในประเทศทางยุโรป เมื่อปี ค.ศ. 1800 และนับตั้งแต่นั้นมา เรื่องสิทธิเด็กเป็นเรื่องที่ได้รับการตระหนัก มีการอภิปรายกันมากกว่าเด็กไม่ควรถูกต้องเป็นผู้ถูกระทำหรือถูกใช้อำนาจโดยผู้ใหญ่ และสิทธิเด็กเริ่มแต่เด็กเกิดแล้ว บิดามารดาและสังคมต้องรู้จักการให้สิทธิแก่เด็กให้เสรีภาพแก่เด็กเมื่อถึงวัยอันสมควรตามแนวคิดด้านการให้อิสระเสรี (liberalistic concept) ซึ่งแนวคิดนี้ยังใช้กับสิทธิครอบครัวและสังคมทั่วไปด้วย สิทธิเด็กเป็นการแสดงออกในด้านการปกป้องคุ้มครอง รวมถึงการกล่าวขวัญกันมากกว่า สิทธิเด็กเป็นปรัชญาทางด้านคุณธรรมศีลธรรม (moral philosophy) และสิทธินั้นยังมีการจัดแบ่งได้หลายประเภท

Franklin และ Freeman (1983) ได้ให้กรอบแนวคิดที่แสดงถึงสิทธิเด็กว่าเด็กทุกคนพึงได้รับสิทธิทั้งในด้านการปกป้องดูแล และสิทธิที่จะตัดสินใจด้วยตนเอง ซึ่งจะต้องอยู่บนพื้นฐานการมีสัมพันธภาพที่ดีระหว่างบุตร และบิดา มารดา หรือระหว่างเด็กกับผู้ใหญ่ การให้สิทธิแก่เด็กดังกล่าวจะช่วยป้องกันปัญหาหลากหลายของเด็กและเยาวชนได้ ประการสำคัญอย่างมากคือ สิทธิเด็กที่ชอบธรรมตามกฎหมาย นอกจากจะมุ่งปกป้องคุ้มครองความปลอดภัยให้อิสระในการตัดสินใจแก่เด็กอย่างมีขอบเขตที่เหมาะสมแล้ว ยังจะต้องเพิ่มเติมด้านสวัสดิการที่เด็กพึงได้รับด้วย อันหมายถึงความมีส่วนร่วมทั้งจากครอบครัวและองค์กรต่าง ๆ ในสังคม เช่น สิทธิในการได้รับการศึกษา สิทธิในการรับบริการสุขภาพ สิทธิในการอุทธรณ์ขอความเป็นธรรมต่าง ๆ โดยผู้ที่มิหน้าที่ให้สิทธิแก่เด็กจะต้องอยู่บนเหตุผล เห็นว่าเด็กทุกคนย่อมต้องการการปกป้องคุ้มครอง และได้รับสวัสดิการ อันนำไปสู่ความสัมพันธ์กันอย่างสมบูรณ์ทั้งทางร่างกาย จิตใจ และสังคมอย่างยั่งยืน (วารสารสังคมสงเคราะห์ ,2546)

มิติใหม่ในการทำงานคุ้มครองเด็ก

ปัญหาเด็กและครอบครัวเป็นปัญหาที่ทวีความรุนแรงและซับซ้อนมากขึ้น สืบเนื่องมาจากไม่สอดคล้องกันของปริมาณเด็กทั้งหมดในประเทศ กับจำนวนบุคลากรที่ทำงานในด้านสวัสดิการเด็กและครอบครัว รวมถึงความจำกัดของหน่วยงานที่ให้บริการสวัสดิการด้านเด็กและครอบครัวซึ่งมีขนาดเล็กไม่ครอบคลุมกลุ่มเป้าหมายได้อย่างทั่วถึงทุกพื้นที่ ทำให้ไม่สามารถแก้ไขปัญหาพื้นฐานของเด็กและครอบครัวได้ ประกอบกับการเข้าถึงปัญหาของผู้ปฏิบัติงานปัจจุบันเป็นลักษณะของการทำงานเชิงรับมากกว่าเชิงรุก ดังนั้นเพื่อให้การบริการด้านสวัสดิการเด็กและครอบครัวทั้งหมดสามารถครอบคลุมกลุ่มเป้าหมายและเข้าถึงเด็กและครอบครัวได้ทั่วถึงจึงจำเป็นต้องมีการออกกฎหมายคุ้มครองเด็กขึ้น เพื่อเป็นกลไกการทำงานและสร้างเครือข่ายในการติดตามดูแลเด็กและครอบครัว เนื่องจากปัญหาสำคัญของผู้ปฏิบัติงานในปัจจุบันคือ ไม่มีกฎหมายที่ครอบคลุมการปฏิบัติงานเพื่อคุ้มครองเด็กและครอบครัวอย่างเป็นระบบและต่อเนื่อง

จากอดีต ปัจจุบัน สู่อนาคตการปฏิรูปการทำงานเพื่อเด็กไทยภายใต้ พ.ร.บ. คุ้มครองเด็ก

สิ่งที่ต้องตระหนักและคำนึงถึง คือการปฏิบัติงานให้เอื้อประโยชน์สูงสุดแก่เด็ก ในขณะเดียวกันก็วางเป้าหมายให้เกิดความร่วมมือกับครอบครัวให้มากที่สุดเท่าที่ทำได้ แล้วจึงขยายไปยังเครือข่าย ชุมชนในท้องถิ่น เพราะในอนาคตองค์กรส่วนท้องถิ่น หรือ องค์การบริหารส่วนตำบล (อบต.) จะเข้ามามีบทบาทมากขึ้นในการร่วมมือกันทำงานเพื่อคุ้มครองและดูแลเด็ก และอีกส่วนคือการทำงานกับโรงเรียน ที่จะต้องมีเครือข่ายโดยการร่วมมือกันทำงานเป็นสถานที่ที่จะช่วยแก้ปัญหาของเด็กและครอบครัวได้ เพราะที่ผ่านมาโรงเรียนถือเป็นแหล่งข้อมูลที่สำคัญในการค้นพบปัญหาในเรื่องพฤติกรรมที่ผิดปกติของเด็ก แต่เป็นที่น่าเสียดายว่า โรงเรียนมักใช้วิธีการลงโทษเด็กทันทีแทนที่จะหาสาเหตุของพฤติกรรมที่ผิดปกติของเด็กแล้วนำมาแก้ไขทั้งที่การที่เด็กพฤติกรรมที่ผิดปกติส่วนใหญ่เป็นผลโดยตรงจากสภาพครอบครัวที่มีปัญหา ซึ่งเป็นปัญหาทางด้านการเลี้ยงดูหรือละเลยทอดทิ้ง

การจัดระบบการให้บริการที่ดียิ่งขึ้นเพื่อให้เกิดการบริการที่ดีที่สุดสำหรับเด็กโดยการปรับการบริการนี้ไม่ได้เป็นเพียงการให้บริการกับตัวเด็กเท่านั้น แต่ต้องช่วยเหลือให้ครอบครัวมีความสามารถในการเลี้ยงดูเด็กได้ตามมาตรฐานที่ควรจะเป็น เช่น เมื่อเกิดปัญหากับเด็กกลุ่มหนึ่งต้องใช้การสงเคราะห์ โดยการจัดหาความสัมพันธ์ในครอบครัวของเด็กใหม่ การปรับท่าทีของพ่อแม่หรือการปรับแก้ทำให้พ่อแม่ ผู้ปกครองมีทักษะในการดูแลเด็กจนกระทั่งสามารถจัดการปัญหาได้ จะเห็นได้ว่าการคุ้มครองสวัสดิภาพไม่ใช่การแยกเด็กออกจากครอบครัวเพียงอย่างเดียวเช่นที่หลายหน่วยงานที่ให้การช่วยเหลือเด็กทำในปัจจุบัน เพราะในบางกรณีเด็กอาจจะสามารถอยู่กับพ่อแม่ได้ แต่มี

เงื่อนไขและต้องทำตามเวลาบังคับ ส่วนกรณีเด็กที่ไม่สามารถจะกลับคืนสู่ครอบครัวได้ หรือ เด็กบางกลุ่มที่ไม่อาจจะไปอยู่ในสถาบันดูแลเด็กได้เพราะโตเกินไปและมีพฤติกรรมที่รุนแรงซึ่งอาจจะก่อให้เกิดความเดือนร้อนหรือความเสียหายให้กับครอบครัวทดแทน จำเป็นที่จะต้องชดเชยด้วยการให้เขาได้เรียนรู้การมีสภาพชีวิตในครอบครัวที่ดี โดยการจัดให้มีครอบครัวดูแลในระยะสั้นเป็นช่วงๆ เช่น ในช่วงที่ปิดเทอม โดยกฎหมายจะไม่เข้าไปแทรกแซงความสัมพันธ์ระหว่างเด็กและครอบครัว หากครอบครัวไม่ยินยอมรับใน การเลี้ยงดูให้ออกคำสั่งโดยให้พนักงานเจ้าหน้าที่สามารถร้องขอให้ผู้ว่าราชการจังหวัดออกคำสั่งสงเคราะห์โดยอาจจะเป็นวิธีการที่พ่อแม่ไม่ยอมรับหากจะเป็นการเอื้อประโยชน์สูงสุดสำหรับเด็ก การเข้าไปจัดความสัมพันธ์ระหว่างพ่อแม่ ผู้ปกครองใหม่เพื่อให้เด็กได้รับการดูแลตามที่ควรจะเป็น มีการจัดระบบสถานคุ้มครองสวัสดิภาพให้สอดคล้องกับสภาพปัญหาของกลุ่มเป้าหมาย สถานที่สุดท้ายที่จะต้องเพิ่มเติมใน พ.ร.บ.คุ้มครองเด็ก คือ สถานพัฒนาและบำบัดฟื้นฟู ซึ่งจะทำหน้าที่ด้านหลักในการบำบัดฟื้นฟูไม่ว่าจะเป็นผู้ที่ได้รับอันตรายหรือว่าผู้ที่ไม่ได้รับอันตรายแต่มีปัญหาด้านพฤติกรรมจะต้องเข้ามารับการบำบัดฟื้นฟูเช่นกัน โดยเน้นที่กิจกรรมบำบัดฟื้นฟู (สารสิทธิเดี ปีที่10 ฉบับที่ 13 ปี2546)

ความเปลี่ยนแปลง : นิติในการทำงาน

โดยหลักการแล้วกฎหมายฉบับนี้ครอบคลุมเด็กทุกคน ในขณะที่กลไกที่มีอยู่เดิมไม่สามารถดูแลได้ทั่วถึง เพราะกลไกเดิมผู้รับผิดชอบมีเฉพาะบุคลากรของกรมประชาสงเคราะห์ (กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ในปัจจุบัน) ในส่วนงานที่เกี่ยวข้องกับเด็กเท่านั้น ในขณะที่เด็กในประเทศไทยมีทั้งหมด จำนวน 20 กว่าล้านคน แต่มีเจ้าหน้าที่ที่เป็นนักสังคมสงเคราะห์หรือนักจิตวิทยาที่ทำงานเกี่ยวข้องกับเด็ก มีอยู่เพียงไม่กี่ร้อยคน จึงเป็นไปได้ที่จะให้บริการเด็กได้ครบถ้วน ซึ่งการออกแบบกฎหมายใหม่ได้มีกำหนดกลไกการปฏิบัติงานที่จะสามารถครอบคลุมกลุ่มเป้าหมายและให้บริการได้อย่างทั่วถึง คือ

1. การทำงานในรูปแบบของ Interagencies เป็นลักษณะของการสร้างเครือข่ายประสานงานระหว่างหน่วยงาน และการส่งต่อข้อมูลให้แกกัน รวมทั้งส่งต่อความรับผิดชอบซึ่งกันและกัน
2. การทำงานในรูปแบบของ Multiagencies เป็นลักษณะของศูนย์ประสานงาน โดยผู้เกี่ยวข้องเป็นเจ้าของงานร่วมกัน มีการกิจและความรับผิดชอบร่วมกันตั้งแต่เริ่มต้นจนถึงสิ้นสุดกระบวนการต่าง ๆ ของการให้ความคุ้มครอง

บทที่ 3

กระบวนการดำเนินงานวิจัย

3.1 วิธีการดำเนินการวิจัย

ในการวิจัยครั้งนี้คณะวิจัยได้ใช้วิธีการศึกษาและเก็บรวบรวมข้อมูล โดยแบ่งเป็น 3 ส่วน ส่วนแรกเป็นการศึกษาจากเอกสาร ได้แก่ หนังสือ วารสาร บทความ ตลอดจนเอกสารต่าง ๆ และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ส่วนที่ 2 เป็นข้อมูลจากการสัมภาษณ์เจาะลึกผู้ให้ข้อมูลคนสำคัญ ในชุมชน และการสังเกตแบบมีส่วนร่วม ส่วนที่ 3 เป็นการจับเวทีประชุมปรึกษาหารือ ร่วมกันหาปัญหาสาเหตุการเกิดปัญหาเด็กในชุมชน และร่วมกันกำหนดแนวทางในการแก้ไข รวมทั้งการศึกษาดูงาน ทดลองรูปแบบการมีส่วนร่วมของชุมชนกับการช่วยเหลือเด็ก อีกทั้งกำหนดแนวทางร่วมกันกับหน่วยงานทั้งภาครัฐ เอกชนในการเพิ่มประสิทธิภาพการมีส่วนร่วมของชุมชนในการคุ้มครอง ป้องกัน พัฒนาเด็กและเยาวชน

3.2 กลุ่มเป้าหมายและทีมวิจัย

3.2.1 นักวิจัยและทีมวิจัย จำนวน 3 คน

1. นางพรรณพิมล	ครึ่งพิบูลย์	นักวิจัยหลัก
2. นายวิรัชศักดิ์	สารธิยากุล	ผู้ช่วยนักวิจัย
3. นางปริญวัฒน์	ชาวเวียง	ผู้ช่วยนักวิจัย

3.2.2 กลุ่มคนที่ร่วมดำเนินการ จำนวน 41 คน

กลุ่มชาวบ้าน

1. นายวันดี	ธรรมศักดิ์	15. นายคอน	ทองชัย
2. นายสุวรรณ	ไชยแพทย์	16. นางบังอร	วันคำ
3. นายทวี	จันทสาร	17. น.ส.วิไล	พงษ์รัตน์
4. นางบัวศรี	แก่นจันทร์	18. นางสมทรง	สารธิยากุล
5. นางอุบลรัตน์	พรจันทร์	19. นางจันทร์เพ็ญ	สะอาด
6. นางสาวนศักดิ์	ศรีสุตา	20. นางบุญยืน	แก่นคูณ
7. นายสำเริง	วงศ์เกษ	21. นางหนูจิตร	สลับเชื้อ
8. นายเกตุ	สุคนสอน	22. นางราตรี	รุ่งเรือง
9. นางอัมพร	แก่นคูณ	23. นางนิตยา	กลมเกลียว
10. นายคหาวัช	ครึ่งพิบูลย์	24. นายไชยยศ	ชาวเวียง

11. นางจรรยาศรี พงษ์รัตน์	25. นายนิกร ครั่งพิบูลย์
12. น.ส.สุติมา ชาวเวียง	26. นางเต๋ยง บุญยืน
13. น.ส.จิตรรวิ สลับเชื้อ	27. นายสุเมธ สิทธิหงษ์
14. นางแสง แก่นคุณ	28. น.ส.วิภาดา ชาวเวียง
	29. นางสาวนันท์ สิทธิหงษ์

กลุ่มเยาวชน

1. น.ส.เดือนแก้ว กองคำ	7. น.ส.อนันตภา อนุพัฒน์กุล
2. น.ส.ประคอง สีบัว	8. น.ส.สุจินันท์ เก่งธัญญกรณ์
3. น.ส.มัทนา สารธิยากุล	9. นายเอกลักษณ์ เสนาชีว
4. นายวรพงษ์ เชิดพงษ์	10. นายภูษิต พุ่มสะอาด
5. นายคติ คำขำ	11. น.ส.สุนันทา พงษ์รัตน์
6. น.ส.น้ำฝน จินะโกษ	12. นายศักดิ์ดา สะตะ

3.2.3 คณะวิทยากรและหน่วยงานที่ให้การสนับสนุน

1. สถานีวิทยุภาคสนาม สถาบันวิจัยโภชนาการ มหาวิทยาลัยมหิดล ให้คำปรึกษาสนับสนุนวิทยากร ข้อมูลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง
2. องค์การบริหารส่วนตำบลขามใหญ่ อำเภอเมือง จังหวัดอุบลราชธานี ให้ข้อมูลคำปรึกษา สนับสนุนแผนงาน
3. โรงพยาบาลสรรพสิทธิประสงค์ จังหวัดอุบลราชธานี ให้คำปรึกษา ช่วยเหลือข้อมูลทางวิชาการ สนับสนุนแผนงาน สถานที่ และบุคลากร
4. บ้านพักเด็กและครอบครัวจังหวัดอุบลราชธานี ให้คำปรึกษา และวิทยากร
5. สถาบันพัฒนาฝีมือแรงงานเขต 7 จังหวัดอุบลราชธานี ให้คำปรึกษา สนับสนุนวิทยากร วางแผนให้กับกลุ่มเยาวชนฝึกอาชีพ
6. มูลนิธิยุวพุทธพัฒนา ให้คำปรึกษา ข้อมูล สนับสนุนแผนงาน และวิทยากร
7. ประชาสังคมจังหวัดอุบลราชธานี สนับสนุนแผนงาน ให้คำปรึกษาโดยมีบุคลากรที่มีประสบการณ์
8. ศูนย์สุขภาพจิตที่ 7 อุบลราชธานี ให้คำปรึกษา ช่วยเหลือข้อมูลทางวิชาการ สนับสนุนแผนงาน สถานที่ และบุคลากร
9. สถานีตำรวจภูธรจังหวัดอุบลราชธานี ให้คำปรึกษา ช่วยเหลือข้อมูลทางวิชาการ สนับสนุนแผนงาน สถานที่ และบุคลากร

3.3 ขอบเขตของการศึกษา

การวิจัยครั้งนี้มุ่งศึกษาถึงการมีส่วนร่วมของชุมชนในการคุ้มครองป้องกัน พัฒนาเด็กและเยาวชน บ้านคอนขุง ตำบลขามใหญ่ อำเภอเมือง จังหวัดอุบลราชธานี โดยเน้นกระบวนการการมีส่วนร่วมของชุมชน เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการทำงานของคนในชุมชน โดยการศึกษา เรียนรู้ แลกเปลี่ยนประสบการณ์ และ วิชาประวัติความเป็นมาของชุมชน เพื่อวิเคราะห์ค้นหาสาเหตุของปัญหาที่เกิดขึ้นกับเด็กในชุมชน การศึกษาดูงานการมีส่วนร่วมของชุมชนที่มีการคุ้มครองป้องกันและพัฒนาเด็กและเยาวชน กำหนดรูปแบบการมีส่วนร่วมของชุมชน และทดลองรูปแบบที่กำหนดในการมีส่วนร่วมของชุมชนในการคุ้มครองป้องกันเด็ก รวมทั้งปัญหา อุปสรรค ข้อเสนอแนะที่พบในโครงการ โดยมีขั้นตอนการดำเนินการวิจัยดังนี้

1. ศึกษาประวัติความเป็นมา หรือบริบทของชุมชน เพื่อรวบรวมและศึกษาหาข้อมูล จัดเป็นหมวดหมู่ เป็นองค์ความรู้ของชุมชน ให้เป็นระบบระเบียบ ผลที่เกิดตามมาคือ ชาวบ้านที่เข้าร่วมโครงการได้เรียนรู้ และเห็นคุณค่า ความสามารถของชุมชนตนเอง เรื่องราวบางอย่างที่ไม่เคยรับรู้ ก็ได้รับรู้เป็นการเพิ่มสำนึกและรักในความเป็นชุมชน มากขึ้น

2. การจัดเวทีการประชุม และจัดกิจกรรมต่าง ๆ เช่น กิจกรรมระดมความคิดหาปัญหาสาเหตุ แนวทางแก้ไข ช่วยเหลือเด็ก และเก็บรวบรวมข้อมูลชุมชนเพื่อทราบ ข้อมูลที่ได้จากการสำรวจ ข้อมูลจะนำเสนอให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง และหาแนวทางแก้ปัญหาาร่วมกัน ทำให้เกิดการเรียนรู้ร่วมกันในการแก้ปัญหาเด็กในชุมชน อีกทั้งทำให้สถานการณ์ในหมู่บ้านซึ่งแต่ก่อนไม่เคยมีการประชุมปรึกษาหารือกัน ไม่ว่าจะเป็นเรื่องความเป็นอยู่ หรือเรื่องของการศึกษา ความสนใจเพื่อนบ้าน แต่เมื่อเกิดการวิจัยครั้งนี้ มีการจัดเวที การประชุมอยู่เป็นประจำ และเมื่อมีปัญหาเด็ก คณะวิจัยก็จะร่วมกันปรึกษาหารือ เพื่อหาแนวทางแก้ไขปัญหาย่างเร่งด่วน จึงทำให้ชุมชนเกิดเวทีแลกเปลี่ยนเรียนรู้ เกิดการเปลี่ยนแปลงทั้งทางด้านพฤติกรรม การสร้างจิตสำนึก และทัศนคติของชาวบ้านที่ไม่ได้ร่วมทำงานเกิดความเข้าใจ การทำงานของทีมวิจัย และสนับสนุนการทำงานร่วมกันสอดคล้องดูแล และมีส่วนร่วมในการปกป้อง คุ้มครองเด็ก และเยาวชนของชุมชน

3. การศึกษาดูงาน เพื่อเป็นการแลกเปลี่ยนเรียนรู้จากประสบการณ์จริง มีการพูดคุยแลกเปลี่ยนระหว่างคนทำงาน ทำให้ทีมวิจัย และผู้เข้าร่วมเกิดแรงงูใจในการที่จะทำงานเรื่องการช่วยเหลือ และพัฒนาเด็กมากขึ้น เพราะทำให้ได้เห็น ได้รู้และเอาความรู้มาปรับใช้กับชุมชนของตนเอง อีกทั้งได้ข้อคิด ข้อเสนอแนะ คำแนะนำที่เป็นประโยชน์จากการ ไปศึกษาดูงาน และนำมาปรับใช้ และคิดค้นหารูปแบบที่เหมาะสมกับชุมชนบ้านคอนขุง อีกทั้งทำให้ผู้เข้าร่วม ได้รู้จักกันเองในระหว่างที่เดินทางทำให้เกิดความเข้าใจกัน มีกลุ่มในการทำงานชาวบ้านมีความสัมพันธ์กันดีขึ้น

4. การกำหนดรูปแบบ และวิธีการที่เหมาะสมที่ชุมชนจะมีส่วนร่วมในการช่วยเหลือป้องกัน เด็กและเยาวชน หลังจากการศึกษาดูงาน ทีมวิจัยได้กำหนดรูปแบบ ชุมชนมีส่วนร่วมในการพัฒนา เด็ก โดยการจัดค่ายเยาวชนสัมพันธ์ เป็นการทดลองปฏิบัติการช่วยเหลือ พัฒนาเด็กตามรูปแบบและ แนวทางตามสภาพปัญหา โดยมีกลุ่มเป้าหมาย คือเด็กและเยาวชน ผู้ปกครอง มีหน่วยงานทั้งภาครัฐ และเอกชนเข้าร่วมเป็นวิทยากร ซึ่งการทดลองรูปแบบครั้งนี้ ทำให้ทีมวิจัยได้รับทราบถึงการที่จะ แก้ปัญหาเด็กในชุมชน ซึ่งเป็นปัญหาที่ชุมชนอื่น ๆ ก็ประสบเช่นกัน แนวทางที่จะแก้ปัญหาได้ก็คือ ให้เด็กและเยาวชน ซึ่งเป็นผู้ที่ถูกแก้ไขปัญหามาได้เสนอกับทีมวิจัย ถึงปัญหาที่เกิดขึ้นในชุมชนว่า ปัญหาที่เกิดขึ้นกับเด็กถูกแก้ไขที่ปลายเหตุมากกว่าต้นเหตุ ปัญหาจริง ๆ แล้ว เด็กและเยาวชนด้วยกันจะรู้ปัญหาที่แท้จริง เพราะเมื่อมีปัญหาคนแรกที่เยาวชนจะพูดคุย และทำให้ผู้ปกครองได้รับรู้ ปัญหา สาเหตุที่ทำให้เกิดปัญหากับเด็ก โดยทราบ จากบุตรหลานของตนเองเป็นผู้บอก โดยผ่านทาง การร่วมกิจกรรม และได้ทราบแนวทางในการแก้ปัญหาเด็กได้อย่างตรงตามปัญหา

5. การรวบรวมปัญหา - อุปสรรค ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งนี้ รับความร่วมมือเป็นอย่างดี จากประชาชนในชุมชน ได้ให้ข้อมูลที่เป็นประโยชน์ต่อการค้นพบปัญหา สาเหตุ รวมทั้งแสดง แนวคิด แนวทางเพื่อหาทางแก้ปัญหาร่วมกันเป็นอย่างดี ชาวบ้านที่ร่วมมีความกระตือรือร้นและ เต็มใจ ในการประชุมทุกครั้งทีมวิจัยจะได้รับข้อเสนอแนะ ทุกคนยอมรับความคิดเห็นของผู้อื่น กล้าแสดงความคิดเห็นมี โอกาสค้นพบศักยภาพของชาวบ้านหลายคนที่มีความรู้ ความสามารถ ที่ใน เรื่องการทำงานวิจัยและเพื่อช่วยเหลือเด็ก และเยาวชนในชุมชน

6. สรุปผลการดำเนินงานวิจัยครั้งนี้ ทีมวิจัยได้มีองค์การภาคี และหน่วยงานที่มีส่วนเกี่ยวข้อง ที่จะร่วมกันทำงานในการช่วยเหลือพัฒนาเด็ก เช่น บ้านพักเด็กและครอบครัวจังหวัดอุบลราชธานี ทีมสหวิชาชีพจังหวัดอุบลราชธานี ที่มีทั้งหน่วยงานราชการ องค์กรภาคเอกชน ทำงานร่วมกัน ในการคุ้มครอง ปกป้อง ช่วยเหลือเด็ก มีทั้ง นักจิตวิทยา นักสังคมสงเคราะห์ ตำรวจ ทนายความ แพทย์ พยาบาล จากโรงพยาบาลสรรพสิทธิประสงค์ โรงพยาบาลพระศรีมหาโพธิ์ ศูนย์สุขภาพจิตที่ 7 อุบลราชธานี ศูนย์มะเร็ง สำนักงานพัฒนาความมั่นคงของมนุษย์ และที่สำคัญ องค์การบริหารส่วน ตำบล มีทั้งปลัด อบต. อบต.แต่ละหมู่บ้าน ผู้นำชุมชน กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน และครูอาจารย์ในโรงเรียน ได้มีส่วนร่วมในการสรุป และวางแผนการทำงานร่วมกัน ซึ่งจะทำให้งานวิจัยครั้งนี้สามารถนำไป เป็นรูปแบบให้กับชุมชนอื่น ๆ ที่กำลังประสบปัญหานำไปปรับใช้ให้เหมาะสมกับชุมชนของตนเอง ซึ่งจะทำให้เกิดการมีส่วนร่วมของชุมชนในการช่วยเหลือ พัฒนาของชุมชนนั้น ๆ ต่อไป

3.4 แหล่งข้อมูลและวิธีการเก็บข้อมูล

1. ใช้การเก็บรวบรวมข้อมูลโดยให้ทีมวิจัยชาวบ้าน เก็บข้อมูล จากแบบสอบถาม และการสัมภาษณ์เจาะลึกผู้ให้ข้อมูลคนสำคัญในชุมชน โดยกำหนดประเด็นสัมภาษณ์ หลังจากการสัมภาษณ์จะนำข้อมูลที่บันทึกมาเรียบเรียงให้ได้ใจความ จัดหมวดหมู่ เมื่อสัมภาษณ์ครบทุกประเด็นแล้วก็นำเอาข้อมูลมาเรียบเรียง เชื่อมข้อมูล สรุปเป็นข้อมูลของชุมชน โดยให้ผู้ทรงวุฒิในชุมชน ชาวบ้าน เป็นผู้ร่วมทบทวนข้อมูล และนำข้อมูลนั้นนำเสนอในงานวิจัย

2. การจัดเวทีการประชุม ในแต่ละครั้งจึง มีการเตรียมงาน การสรุปงาน โดยทีมวิจัยจะเชิญชาวบ้านทุกคนที่ร่วมทำงานวิจัยประชุม โดยจะเตรียมประเด็นที่จะพูดคุย โดยการบันทึกลงในกระดาษปรู๊ฟ ให้ทุกคนแสดงความคิดเห็น ข้อเสนอแนะ และถ้าหากมีข้อสงสัย หรือข้อขัดแย้งก็ให้โอกาสได้ซักถามข้อสงสัย และให้ทุกคนร่วมกันตอบข้อซักถามจนข้อสงสัยนั้นสามารถตอบความกระจ่างได้

3. การไปศึกษาดูงานจะมีการเตรียมงานโดยจะกำหนดตัวผู้ที่จะเดินทางไป มีการกำหนดหัวข้อ ก่อนการเลือกพื้นที่ดูงาน จะมีการมอบหมายให้ทีมวิจัยไปศึกษา ควรจะไปดูงานที่ไหน และที่ที่จะไปดูจะต้องตรงประเด็นหัวข้อที่กำหนดไว้ให้มากที่สุด คือไปศึกษาดูงานที่นี้ มีจุดเด่นอะไรบ้าง และจะไปเรียนรู้อะไรได้บ้าง และเมื่อสถานที่ที่จะไปแล้ว ก็กำหนดวันที่จะเดินทาง และได้กำหนดใบงานให้ผู้ร่วมเดินทาง เมื่อไปถึงที่ศึกษาดูงานต้องพยายามจดจำเรียนรู้ ถามในสิ่งที่ไม่เข้าใจ ต้องรู้จักสังเกต ซักถาม และจดบันทึก เมื่อกลับ มาถึงหมู่บ้านต้องรีบสรุปงานสิ่งที่ไปเห็นมา สิ่งที่จะเอามาประยุกต์ใช้กับชุมชนของตนเอง และมีการพูดคุยหลังจากการศึกษาดูงานให้ทุกคนพูดคุย และสรุปงานในสิ่งที่ได้ไปศึกษา ดูงานมาเพื่อให้ที่ประชุมลงความเห็น และนำเอาความคิด ข้อเสนอแนะของแต่ละคนมาสรุปรวมกันและนำไปเป็นแนวทางในการปฏิบัติได้ต่อไป

3.5 การวิเคราะห์และประมวลผล

การวิเคราะห์ข้อมูลจะร่วมกันระหว่างทีมวิจัยกับชาวบ้าน โดยจัดรูปแบบการวิเคราะห์ในเชิงของการพูดคุย กัน เพื่อให้การปฏิบัติงานในแต่ละขั้นตอนของการวิจัย การดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลจะร่วมกัน สรุปผลการดำเนินงานทุกเดือน ผลการวิเคราะห์จะย้อนกลับสู่ทีมวิจัย เพื่อการปรับกระบวนการทำงาน

บทที่ 4

ผลการวิจัย

จากการรวบรวมข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์เจาะลึกผู้ให้ข้อมูลคนสำคัญที่มีส่วนเกี่ยวข้องและมีบทบาทสำคัญในชุมชน จำนวน 16 คน รวมทั้งการศึกษาจากเอกสารต่าง ๆ เช่น ข้อมูลความจำเป็นพื้นฐาน (จปฐ.) การสำรวจของอาสาสมัครสาธารณสุขหมู่บ้าน แนวทางการสัมภาษณ์ที่ได้สัมภาษณ์ประเด็นที่เกี่ยวข้องกับ ข้อมูลพื้นฐาน ข้อมูลประวัติความเป็นมาของชุมชน การเปลี่ยนแปลงทางด้านเศรษฐกิจ สังคม ของชุมชน รวมทั้งการมีส่วนร่วมของชุมชนในการช่วยเหลือเด็กสามารถนำเสนอข้อมูลได้ดังนี้

4.1 บริบทชุมชน

4.1.1 ยุคการก่อตั้ง

เมื่อ 50 ปี ก่อน กลุ่มคนดั้งเดิมอพยพมาจากหมู่บ้านอื่น ผู้คนที่เข้ามาอยู่ในหมู่บ้านคอนดุงกลุ่มแรก คือนายวรรณ ไชยศรี นายสี กำทอง, นายอ่อน แก่นจันทร์ นายจันทร์ แก่นจันทร์ นายพา ทองทรัพย์ นายสีดา ธรรมสัจย์ เข้ามาจับจองที่ดินซึ่งเป็นที่สาธารณะประโยชน์พื้นที่เลี้ยงสัตว์ติดกับป่าดงฟ้าห่วน บ้านคอนดุงเดิมขึ้นกับการปกครองของหมู่บ้านห้วยคุ่ม หมู่ที่ 5 (ในปัจจุบัน) ซึ่งกลุ่มคนที่เข้ามากลุ่มแรกได้เข้ามาเพื่อตากถางป่าเพื่อทำไร่ ทำสวน ทำนา เนื่องจากเห็นว่าพื้นที่บ้านคอนดุงยังคงความสมบูรณ์ และต่อมานายมี สีบัว ซึ่งเป็นคนจากบ้านห้วยคุ่ม ซึ่งอยู่ห่างจากบ้านคอนดุงประมาณ 3 กิโลเมตร เข้ามาจับจองที่ดินเพื่อที่จะทำนา ทำไร่ และได้ขยายพื้นที่โดยการถางป่า ซึ่งเป็นคันดงมากมาย เพื่อทำการเลี้ยงสัตว์ และผู้คนเริ่มอพยพเข้ามาเพิ่มขึ้นจากบ้านด้ามพร้าว ห้วยคุ่ม ดอนกลาง หลากหลายครอบครัวได้อพยพตามมา เช่น นางจวง ด้ามพรหม นายเส็ง กลมเกลียว นายอุดม เครือวงศ์ นายมี ไชยมี ส่วนนายทา ครั่งพิบูลย์ เดิมมีที่นาติดลำห้วยหนองข่อยอยู่แล้ว เมื่อเห็นคนเริ่มอพยพเข้ามาก็เริ่มขยับขยายจับจองพื้นที่ออกไปมากกว่าเดิม พร้อมทั้งนายมี สีบัว เริ่มจับจองส่วนที่เหลือจากนายทา ครั่งพิบูลย์ และมีผู้คนบางส่วนที่อพยพเข้ามาอยู่ในบ้านคอนดุง และมาก่อคดีในหมู่บ้าน ซึ่งเดิมมีนายมี สีบัว เป็นผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้านหมู่ที่ 5 บ้านห้วยคุ่ม และได้ย้ายเข้ามาอยู่บ้านคอนดุง ชาวบ้านจึงเห็นว่าน่าจะมีผู้ปกครองเพื่อคอยดูแลและให้คำปรึกษาจึงได้แต่งตั้งให้นายมี สีบัว ดูแลชาวบ้านคอนดุง ควบคู่ไปกับบ้านห้วยคุ่ม ซึ่งนายมี สีบัว เป็นทั้งนักปกครอง และหมอชา ที่ชาวบ้านเคารพนับถือและต่อมาชาวบ้านได้รวมตัวกันจากชาวบ้านเดิมที่มีอยู่แล้วมาสมทบอีกตามหลังเห็นที่ว่างซึ่งเป็นที่สาธารณะประโยชน์ ชาวบ้านได้รวมตัวกันเอาพื้นที่ว่างเปล่ากันระหว่างกลาง 2 คุ่ม คือคุ่มสวนสวรรค์ กับคุ่มประชาสามัคคี

ตั้งเป็นสำนักสงฆ์ เพื่อใช้เป็นจุดศูนย์รวมของชุมชนในสมัยนั้น เพื่อแจ้งข่าวสาร ข้อมูลของหน่วยงานของรัฐ เมื่อมีข่าวประกาศของทางราชการ หรือใช้เป็นที่ประชุมศูนย์กลางชาวบ้านให้รับทราบอย่างทั่วถึงกันทุกคน หรือใครมีปัญหาอะไรก็จะช่วยกันตัดสิน หรือคาดโทษ โดยให้ทุกคนรับทราบโดยทั่วกัน แต่ปัจจุบันได้เปลี่ยนจากสำนักสงฆ์เป็นวัดสมบูรณแล้ว มีพื้นที่ประมาณ 16 ไร่ อยู่ทางตอนกลางของหมู่บ้าน และปัจจุบันอยู่ในคุ้มไมตรีจิต

ในปี พ.ศ.2491 นายมี สิบัว ได้ขอแยกหมู่บ้านออกจากบ้านห้วยคุ้ม หมู่ 5 ขอแยกเป็นหมู่ 12 มีการเลือกตั้งผู้ใหญ่บ้านคนใหม่ โดยใช้เชือกกันเป็นแนวยาวให้ประชาชนเลือกจะอยู่ฝ่ายไหน โดยมีผู้สมัคร 2 คน คือนายน้อย แสนสิงห์ กับ นายหนูกล สิบัว ฝ่ายไหนมีประชาชนมากก็จะได้เป็นผู้ใหญ่บ้าน ซึ่งนายหนูกล สิบัว ได้รับคัดเลือกให้เป็นผู้ใหญ่บ้านต่อจากนายมี สิบัว

4.1.2 ยุควิถีชีวิตที่เปลี่ยนไป

ชุมชนดอนยางเดิมมีอาชีพเกษตรกรรมเป็นหลัก ต่อมาหลังจากสงครามเวียดนามสงบ ฐานทัพทหารอเมริกา ได้นำอาวุธสงครามที่ยังไม่ได้ใช้งานมาเก็บไว้บริเวณด้านทิศใต้ติดกับห้วยกอก ซึ่งปัจจุบันเรียกบริเวณนั้นว่า คลังอาวุธ และตั้งฐานอยู่บริเวณนั้น ในช่วงนี้เองทำให้ชาวบ้านส่วนหนึ่งที่เคยทำอาชีพเกษตรกรรม ปลูกผัก เลี้ยงวัว ต้องหันมาเก็บเศษอาวุธสงครามที่ทหารอเมริกาทำลาย อีกทั้งเก็บเศษเครื่องอุปโภคบริโภค เช่น ขวดแหม่ม ขวดเบียร์ ฯลฯ ที่ทหารสหรัฐทิ้งไม่หมดแล้วทิ้ง เมื่อชาวบ้านได้เก็บเศษของเก่าที่ทหารสหรัฐทิ้ง แล้วนำไปขาย และทำมีรายได้ และยังได้เก็บเศษอาหารที่เหลือให้ลูกหลานได้กิน จึงละทิ้งอาชีพเกษตรกรรมที่เคยทำมา หันมาเก็บเศษของเก่าขาย

ฐานทัพอเมริกาได้ตั้งฐานเก็บอาวุธและได้จ้างคนในตัวเองมาเป็นยามเฝ้า ทางราชการได้ส่งอาสาสมัครรักษาดินแดน เข้ามาร่วมกับฐานทัพอเมริกาในการดูแลทรัพย์สินด้วย ชาวบ้านบางส่วนได้ดื่มเหล้าขายให้กับอาสาสมัครรักษาดินแดน มีผู้หญิงจากหมู่บ้านใกล้เคียงบางคนได้ขายตัวให้กับยาม และอาสาสมัครที่มาเฝ้ายามในคลังอาวุธ ชาวบ้านบางส่วนได้เข้าไปขโมยอาวุธ เช่น ลูกกระเบิด มาทิ้งไว้ใน ลำห้วยกอก เมื่อทหารอเมริกาทำลายอาวุธ ชาวบ้านก็ไปเก็บเอาเศษทองเหลืองเพื่อไปขังกิโยลขาย ในช่วงนี้เองได้มีคนหลากหลายเข้ามาอาศัยอยู่ในบ้านดอนยาง บางคนเข้ามาขายอาหาร บางคนมาเป็นยามเมื่อการเดินทางกลับบ้านไม่สะดวกจึงได้ซื้อที่ดินเพื่อปลูกบ้านอาศัยอยู่ในหมู่บ้านดอนยาง

ต่อมาปี พ.ศ.2503 นายกอง แก่นคูณ ได้แยกบ้านเรือนจากด้านทิศเหนือ ของหมู่บ้าน ไปอยู่ทางตอนใต้ของหมู่บ้านดอนยางปัจจุบัน คือคุ้มสายธารห้วยกอกติดกับป่าดงไม้เอก มีลำห้วยกอกไหลผ่าน มาทางป่า ปลูกผัก ปลูกแตงโม ซึ่งในต่อมาการขยายตัวของเมืองเริ่มขยายขึ้น ทำให้ผู้คนในตัวเมืองต้องหาที่อยู่อาศัยแห่งใหม่ จึงได้ซื้อที่ดินจากนายกอง มาสร้างบ้านอยู่บ้านดอนยาง

ในปี พ.ศ.2512 นายน้อย แสนสิงห์ มาจากอำเภอวังสามสิบ ได้มาซื้อที่ดินจากชาวบ้าน กลุ่มสวนสวรรค์ เพื่อทำไร่ ทำสวน เลี้ยงสัตว์ เช่น วัว ควาย ไก่ และหมู ได้ทำเป็นอาชีพ เพื่อนำผลิตผลทั้งหมดที่มีในไร่ นำไปส่งแม่ค้าที่ตลาดสดที่ 2 (ตลาดน้อย) ซึ่งต่อมา นายน้อย แสนสิงห์ เห็นว่ากิจการด้านฟาร์มหมูทำให้มีรายได้เพิ่มขึ้น จึงได้ขยายกิจการใหญ่ขึ้น ชาวบ้านที่มีที่ดินบริเวณกลุ่มห้วยกอกสายธารก็ได้ขายที่ดินบางส่วนให้กับนายทุน ทำกิจการด้านฟาร์มหมู ซึ่งปัจจุบันฟาร์มหมูที่มีอยู่ในหมู่บ้านส่งผลกระทบต่อวิถีชุมชนในด้านสิ่งแวดล้อม เป็นเหตุให้เกิดกลิ่นเหม็น น้ำเสียเป็นแหล่งที่ก่อให้เกิดปัญหาสุขภาพเสีย คือจะมีชาวบ้านส่วนหนึ่งเข้าไปทำงานในฟาร์ม มีคนที่มาทำงานจากที่อื่น นำเอายาเสพติดมาขายในฟาร์มทำให้ชาวบ้านที่ทำงานติดยาเสพติด และนำเอาขายเสพติดมาขายให้กับชาวบ้านที่ไม่ได้เข้าไปทำงาน ก่อให้เกิดปัญหาของชุมชน

4.1.3 ยุคสงครามกลางเมืองสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว (ยุคลาวแตก)

ในปี พ.ศ.2516 หลังจากพื้นฐานทัพอเมริกาทยอยทัพกลับ สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาวได้เกิดสงครามกลางเมือง ประชาชนชาวลาวได้อพยพเข้าสู่ชายแดนประเทศไทยเป็นจำนวนมาก ได้อพยพเข้ามาทางอำเภอโขงเจียม อำเภอเขมราฐ จังหวัดอุบลราชธานี ทางราชการได้จัดสรรที่ดินบริเวณคลังอาวุธเดิม เป็นสถานที่พักชั่วคราวของชาวลาว ก่อนที่จะส่งเข้าสู่ประเทศที่ 3 ซึ่งบริเวณนั้นเอง ชาวบ้านได้เรียกกันสั้นๆว่า ศูนย์ลาวอพยพ ในช่วงที่ชาวลาวพักอยู่ที่ศูนย์ลาวอพยพทำให้ชาวบ้านได้นำอาหารพื้นเมือง เช่น หน่อไม้ พืชผักพื้นเมือง เข้ามา แลกเปลี่ยนอาหาร กับคนลาวซึ่งได้รับบริจาคจากองค์การสหประชาชาติ เช่น เนื้อสัตว์ อาหารทะเล อาหารกระป๋อง เป็นประจำ บ้างครั้งก็ได้้นำเอาเสื้อผ้า ขนม ข้าวสารเหนียว ไข่ นมมาแลกเปลี่ยนกับ เครื่องประดับทองเหลือง หม้อ อะลูมิเนียม ขวดเปล่า (ขวดน้ำ ขวดซอส ขวดน้ำปลา) ฯลฯ ของที่แลกมาได้นั้นชาวบ้านจะนำไปขายในตัวเมือง ทำให้เกิดรายได้ จึงได้มีชาวบ้านจำนวนมากยึดเป็นอาชีพ มีชาวบ้านจากหมู่บ้านอื่นได้มาซื้อที่ดินจากชาวบ้านเพื่อทำการค้ากับชาวลาวในศูนย์ผู้อพยพมากขึ้นบางคนขอซื้อที่ดินจากชาวบ้านเพื่อเป็นที่พักอาศัย ได้นำสิ่งของมาแลกเปลี่ยน ซื้อ ขาย กับชาวลาว ส่วนใหญ่จะมาซื้อบริเวณกลุ่มทุ่งสว่างของบ้านคอนยูงในปัจจุบัน

4.1.4 ยุคเสื่อมโทรม

ในปี พ.ศ.2523 นายหนูกล สิบัว ได้ลาออกจากการเป็นผู้ใหญ่บ้านเนื่องจากระหว่างที่ดำรงตำแหน่งผู้ใหญ่บ้านอยู่นั้นได้เป็นแบบอย่างที่ไม่ดีต่อลูกบ้าน คือตั้งวงเหล้าดื่มสุราเล่นการพนัน มีชาวบ้านผู้ขาย และอาสาสมัครรักษาดินแดนซึ่งดูแลความปลอดภัยของผู้อพยพชาวลาว ได้นำเอาผู้หญิงชาวลาวเข้ามาข่มขืนในหมู่บ้านคอนยูงเป็นประจำ แม้กระทั่งหญิงไทยที่เข้ามาค้าขายกับคนลาวในศูนย์อพยพก็ถูกข่มขืนเช่นกัน ทำให้ชาวบ้านไม่พอใจ จึงได้มีการเลือกตั้งใหม่ มีผู้สมัคร 2 คน

คือ นายนรินทร์ แสนสิงห์ และนายวสันต์ ธรรมสัจย์ ในการเลือกตั้งครั้งนี้ได้มีหน่วยงานราชการเข้ามาแนะนำการเลือกตั้งแบบของทางราชการที่ถูกต้องนายนรินทร์ แสนสิงห์ ได้ถูกคัดเลือกให้เป็นผู้ใหญ่บ้าน นายวสันต์ ธรรมสัจย์ เป็นผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน ในช่วงที่นายนรินทร์ แสนสิงห์ เป็นผู้ใหญ่บ้านอยู่นั้น ชาวบ้านได้มีปัญหามากมาย ดังนั้นจึงเป็นเหตุการณ์ที่สร้างชื่อเสียงในด้านลบให้กับหมู่บ้าน รวมทั้งปัญหาต่าง ๆ เป็นปัญหาซ้ำซากและบ่อยครั้ง ที่ไม่ได้รับการแก้ไข ชาวบ้านจึงรวมตัวกันขับไล่ผู้ใหญ่บ้าน เพื่อให้โอกาสกับชุมชนในการค้นหาคนดีให้มีโอกาสเข้ามาทำงานแทนและได้มีการเลือกตั้งผู้ใหญ่บ้านใหม่อีกครั้ง และผู้ที่ได้รับเลือกตั้ง คือนายวสันต์ ธรรมสัจย์ ซึ่งได้รับการเลือกตั้ง 2 สมัย จึงดำรงตำแหน่งจนถึงทุกวันนี้

ต่อมาเทศบาลเมืองอุบลราชธานีได้นำขะมาทึงบริเวณด้านทิศเหนือหมู่บ้านชาวบ้านคุ้มประชาสามัคคี จึงได้ไปเก็บเศษของเก่ามาขาย ในระหว่างที่ไปเก็บเศษของเก่ามาขายนั้นได้พาถูกไปด้วยซึ่งเด็กบางคนเก็บเอากระป๋องกาวมาดม เก็บกินเศษอาหารที่เน่าเสียมากิน หลังจากกลับจากเก็บของเก่าก็ไม่ทำความสะอาดร่างกาย ไม่มีการดูแลรักษาร่างกาย อีกทั้งการที่ไปอยู่ใน กองขยะใหญ่ริมหิมนั้นทำให้เสียสุขภาพทั้งกลิ่น และมีสารเคมี ที่ชาวบ้านไม่ทราบถึงอันตรายก็นำมาทุบเพื่อนำเอาภาชนะบรรจุไปซังกิโลขาย เช่น ขวดใส่ยาฆ่าแมลงโฟลิดอร์ ชาวบ้านจะนำมาทุบเพื่อซังกิโลขาย ซึ่งในระหว่างที่ทุบฝุ่นละอองของสารเคมีที่อยู่ในขวดก็จะฟุ้งเข้าจมูกไปสะสมในร่างกาย ได้มีชาวบ้านใกล้เคียงได้ร้องเรียนเรื่องกลิ่นขยะรบกวนชาวบ้าน เทศบาลเมืองอุบลราชธานี จึงได้ย้ายที่ทิ้งขยะ ชาวบ้านที่ยึดอาชีพเก็บของเก่าขายจึงได้เปลี่ยนที่ทำกินไปเก็บของเก่าขายในตัวเมือง โดยจะออกจากบ้านในช่วงตอนเย็น ซึ่งเป็นเวลาที่คนในตัวเมืองจะนำขยะออกมาทิ้ง จึงทำให้ไม่มีเวลาที่จะดูแลลูกปล่อยให้ลูกนอนอยู่บ้าน ตัวพ่อแม่ออกมาเก็บเศษของเก่า เด็กบางคนกำลังอยู่ในช่วงของวัยรุ่นก็ออกไปมั่วสุมเสพยาเสพติด ลักเล็กขโมยน้อย ชาวบ้านบางคนเมื่อออกเก็บของเก่าในตอนกลางคืนแล้ว ได้ขโมยของอีกด้วย จนถูกดำเนินคดีให้จำคุกทำให้ลูกไม่มีที่พึ่งต้องอยู่กับตายาย ซึ่งให้ความอบอุ่นไม่เพียงพออีกทั้งไม่มีรายได้ เด็กต้องออกจากโรงเรียนเพื่อเก็บเศษของเก่าขาย

4.1.5 ยุคที่ดินมีราคา ไทครวเริ่มอพยพเข้ามา

ในปี พ.ศ.2516 รัฐบาลไทยได้ส่งผู้อพยพชาวลาวไปยังประเทศที่ 3 พื้นที่บริเวณศูนย์ลาวจึงเป็นพื้นที่ที่กว้างว่างเปล่า ดังนั้น กระทรวงศึกษาธิการจึงได้ขออนุญาตพัฒนาพื้นที่ดังกล่าว ก่อสร้างโรงเรียน คือโรงเรียนศรีปทุมในปัจจุบัน ทางราชการเห็นว่าพื้นที่บริเวณศูนย์ลาวเหมาะที่จะขยายหน่วยงานราชการจากศาลากลาง ซึ่งมีหลายหน่วยงานจึงได้ย้ายหน่วยงานราชการ มาก่อสร้างเป็นศูนย์ราชการ มีหลายหน่วยงาน เช่น ศูนย์วิทยาศาสตร์การแพทย์ ศูนย์มะเร็ง ศูนย์ฟื้นฟูคนพิการ โรงเรียนอนุบาลปัญญานุกูล สถาบันพัฒนาฝีมือแรงงาน ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ เป็นต้น

ข้าราชการที่มาทำงานได้เห็นพื้นที่บ้านดอนยงเหมาะที่จะมาปลูกบ้านพัก เนื่องจากใกล้ที่ทำงาน จึงได้ซื้อที่ดินกับชาวบ้าน จึงทำให้ที่ดินบ้านดอนยงมีราคา ทำให้มีผู้คนต่างถิ่นเพิ่มจำนวนขึ้น

ในปี พ.ศ.2531 เป็นปีที่มียกกลุ่มคนที่อพยพเข้ามาอยู่ใหม่ ซึ่งชาวบ้านที่อยู่ก่อนแล้ว จะเรียกคนกลุ่มนี้ว่า ไทคร้ว ชาวบ้านได้ขายที่ดินที่จับจองไว้ให้กับนายทุน พ่อค้า ข้าราชการ ผู้คนในตัวเมือง เกือบหมด จนไม่มีที่ทำกิน จะเหลือเฉพาะที่ที่ตนอาศัยอยู่ เมื่อไม่ทำกินต้องทำงานรับจ้าง จึงมีรายได้น้อยไม่มีเงินส่งลูกเรียน จึงเรียนจบเพียงชั้น ป.6 ซึ่งทำงานได้เพียงรับจ้างก่อสร้าง รับจ้างคานา เกียวข้าว เก็บของเก่าขาย ในระยะเวลา 15 ปีที่ผ่านมา มีการย้ายเข้า ย้ายออกของผู้คนเป็นจำนวนมาก ซึ่งในปี 2531 มีประมาณ 200 กว่าหลังคาเรือน ในปัจจุบันมีจำนวนครัวเรือนในหมู่บ้าน 443 หลังคาเรือน ผู้คนเริ่มอพยพเข้ามาตั้งบ้านเรือนในหมู่บ้าน ซึ่งมาจากหลากหลายอาชีพ ซึ่งบริเวณทางด้านบริเวณทิศตะวันตกของหมู่บ้าน ส่วนใหญ่จะเป็นข้าราชการ พ่อค้า บริเวณทางด้านทิศใต้ของหมู่บ้าน จะเป็นกลุ่มคนที่ฐานะยากจนอพยพมาจาก ตัวเมืองที่ถูกทางราชการไล่ที่ มาประกอบอาชีพรับจ้างทั่วไป เป็นยามในห้างสรรพสินค้า หน่วยงานราชการ บางส่วนอพยพมาจากต่างจังหวัด เช่น ครอบครัวของ 2 สามภรรยาซึ่งพิการตาบอดทั้ง 2 ข้าง สามี มีความถนัดในเรื่องการคิดพิน ทั้ง 2 คนได้มาขออาศัยอยู่กับ นางสอน ยึดอาชีพขอทาน เข้าไปขอทานในแหล่งที่มีผู้คนพลุกพล่านในตัวเมือง ทำให้ชาวบ้านคนอื่นมองเห็นว่าอาชีพนี้เป็นอาชีพที่สบายได้เงินง่าย จึงมีการหันมาประกอบอาชีพขอทานกันมากขึ้นจนเป็นปัญหาของชุมชนในปัจจุบัน

จนกระทั่งในปี พ.ศ. 2540 เกิดภาวะเศรษฐกิจตกต่ำ ชาวบ้านที่มีรายได้น้อยเกิดความเครียดมากขึ้น ต้องหันมาพึ่งยาเสพติดในการที่จะคลายความเครียด คี๋มสุรา ทะเลาะวิวาทกันระหว่าง บิดามารดา บิดามารดาหย่าร้าง แล้วแต่งงานใหม่ ส่งผลกระทบให้เด็กหลายคนประสบปัญหาอยู่ในภาวะยากลำบาก ตกอยู่ในสภาพแวดล้อมที่ไม่เหมาะสม มีชีวิตความเป็นอยู่ด้อยกว่าเด็กปกติทั่วไป มีผลกระทบต่อการพัฒนาการทางด้านร่างกาย จิตใจ สติปัญญา และสังคม ขาดโอกาสในการพัฒนาตนเองในทางที่ถูกต้อง มีพฤติกรรมก้าวร้าว สภาพจิตใจไม่มีความมั่นคง ขาดความมั่นใจ ถูกชักจูงจากบุคคลที่หวังผลประโยชน์ไปในทางที่เสื่อมเสีย

สภาพปัญหาต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นในชุมชน จะถูกแก้ไขเฉพาะคนที่เข้ามาขอความช่วยเหลือจากคนที่เขานับถือ ญาติพี่น้องเท่านั้น แต่ปัญหาต่าง ๆ ก็ได้เพิ่มมากขึ้น คนที่จะให้คำปรึกษา แนะนำ ช่วยแก้ไขปัญหานั้นมีน้อย ความเห็นแก่ตัวของคนเพิ่มมากขึ้น ไม่มีเวลาที่จะไปสนใจปัญหาของเพื่อนบ้านทำให้กลุ่มคนที่ประสบปัญหาต้องเผชิญกับปัญหาโดยไม่มีที่ปรึกษา ประการสำคัญคนในชุมชนชอบมั่วสุม เล่นการพนัน คี๋มสุรา เป็นประจำ เป็นแบบอย่างที่ไม่ดีแก่เด็ก เมื่อครอบครัวมีปัญหาก็ใช้ความรุนแรง หรือใช้ยาเสพติดเป็นการแก้ปัญหา เด็ก ๆ ถูกทอดทิ้ง ปล่อยปละละเลย ขาดการเอาใจใส่ดูแล ไม่ได้เรียนหนังสือ ดิฉันเสียดใจที่สุดในที่สุด กลุ่มคนที่เข้ามาอยู่ใหม่ส่วนใหญ่

เป็นครอบครัวที่ยากจน คิดยาเสพติด ปัญหาที่เกิดขึ้นกับเด็กในบ้านคอนยูนนั้น ส่วนใหญ่เด็กจะมาจากรอบครัวยากจนบิดามารดาหย่าร้าง บิดามารดาดื่มสุราทะเลาะวิวาทกัน ไม่มีเวลาดูแลเด็ก ทำให้เด็กขาดความอบอุ่นเห็นตัวอย่างที่ไม่ดี เกิดการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมไปในทางที่ผิด คนในชุมชนที่ไม่มีงานทำ เนื่องจากมีความรู้太少 อีกทั้งเลือกงาน ถ้างานหนักก็ไม่ทำ เมื่อไม่ไปทำงานก็มั่วสุมเล่นการพนัน ดื่มสุราเป็นประจำ เป็นแบบอย่างที่ไม่ดีต่อเยาวชน ปัญหาเหล่านี้ไม่ได้ถูกแก้ไขในการดำเนินงานเรื่องเด็ก เยาวชนจะมีกลุ่มของชาวบ้านที่เป็น อาสาสมัครสิทธิเด็กเป็นแกนนำในการทำงานโดยส่วนใหญ่จะเป็นกลุ่มแม่บ้านเข้าเป็นหลัก โดยมีการพัฒนาการ ดังต่อไปนี้

ศูนย์พัฒนาคุณภาพชีวิตสิทธิเด็กและสตรี

ต้นปี พ.ศ.2541 สถาบันวิจัยโภชนาการ มหาวิทยาลัยมหิดล จังหวัดอุบลราชธานี ร่วมกับองค์การ UNICEF แห่งประเทศไทย ได้ออกมาสำรวจความเป็นอยู่ของสมาชิกชุมชนห้วยกอกสาขธาร บ้านคอนยูน ต.ขามใหญ่ อ.เมือง จ.อุบลราชธานี พบว่ามีพื้นที่ของหน่วยงานราชการที่ปล่อยให้รกร้างว่างเปล่าเป็นแหล่งมั่วสุม ที่ก่ออาชญากรรม และกำลังเป็นที่ทิ้งขยะ เด็กในหลายครอบครัวไม่มีชื่อในทะเบียนบ้าน และไม่ได้รับการศึกษาตามวัยอันควร มีเยาวชนและผู้ใหญ่หลายคนคิดเหวี่ยง และยาเสพติด มีสมาชิกบางส่วนมีอาชีพขอทาน และเก็บขยะ และมีแนวโน้มที่จะหันไปสู่อาชีพหญิงบริการ ทางหัวหน้าสถานีวิจัยภาคสนาม สถาบันวิจัยโภชนาการ มหาวิทยาลัยมหิดล จึงได้คัดเลือกสมาชิกในชุมชน 4 ท่าน คือ

1. นายวิรัชศักดิ์ สารธิยากุล ข้าราชการครูโรงเรียนบ้านหนองแปน
2. นางปรีธวัชณี ชาวเวียง สมาชิก อบต.ขามใหญ่ หมู่ที่ 12
3. นางพรรณพิมล ครั่งพิบูลย์ ประธานกลุ่มแม่บ้านคอนยูน
4. นายชูศักดิ์ หางนาค ข้าราชการเกษียณ

เพื่อเข้าอบรมเป็นอาสาสมัครคุ้มครองสิทธิเด็กวันที่ 17 ระหว่างวันที่ 26 – 28 พฤศจิกายน 2542 ที่ศูนย์ส่งเสริมสุขภาพเขต 7 อุบลราชธานี และวันที่ 5 ธันวาคม 2542 ได้ก่อตั้งศูนย์พัฒนาคุณภาพชีวิตสิทธิเด็กและสตรี โดยได้เชิญนายกฤษฎดา สมใจเพ็ง ผู้อำนวยการสถาบันพัฒนาฝีมือแรงงาน ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ เป็นประธาน และอาสาสมัครคุ้มครองสิทธิเด็กทั้ง 4 คน เป็นกรรมการก่อตั้ง

คณะกรรมการชุดแรกได้ดำเนินการขอใช้พื้นที่รกร้างดังกล่าวจากทางอำเภอเมือง เพื่อปรับปรุงเป็นสถานกีฬาด้านยาเสพติด และได้รับการสนับสนุนเครื่องจักรกลจากสำนักงานปฏิรูปที่ดิน สถาบันพัฒนาฝีมือแรงงานภาคตะวันออกเฉียงเหนือ และงบประมาณค่าน้ำมัน จากสถาบันวิจัยโภชนาการ มหาวิทยาลัยมหิดล ตั้งชื่อว่า “สถานกีฬาเอนกประสงค์”

จัดตั้งศูนย์สร้างสรรค์ชุมชนบ้านดอนยุง และบทบาทอาสาสมัครสิทธิเด็ก

ในปี พ.ศ. 2542 ศูนย์พิทักษ์สิทธิเด็กและสตรี ได้เปลี่ยนชื่อ เป็น ศูนย์สร้างสรรค์ชุมชนบ้านดอนยุง ศูนย์ฯ ได้คัดเลือกกลุ่มแม่บ้าน อาสาสมัครสาธารณสุขหมู่บ้าน ผู้นำชุมชน และข้าราชการ เข้ารับการอบรมอาสาสมัครคุ้มครองสิทธิเด็ก (อสค.) ซึ่งจัดโดยศูนย์คุ้มครองสิทธิเด็ก จังหวัดอุบลราชธานี ของมูลนิธิยุวพุทธพัฒนา เป็นองค์กรเอกชนที่ทำงานเกี่ยวกับเรื่องสิทธิเด็ก ได้รับความรู้เกี่ยวกับการช่วยเหลือที่มีปัญหาในหลาย ๆ ด้าน และเมื่อกลับเข้ามาในหมู่บ้านจึงร่วมกันออกสำรวจปัญหาเด็กในหมู่บ้าน และพบว่าเด็กในหมู่บ้านดอนยุง มีปัญหามากมาย จึงได้เริ่มจากการทำงานในเรื่องการช่วยเหลือเด็กที่ไม่มีชื่อในทะเบียนราษฎร ซึ่งได้รับความร่วมมือจากหลาย ๆ ฝ่าย เช่น ผู้ปกครอง ครูอาจารย์ในโรงเรียน ปลัดอำเภอ รวมทั้ง เจ้าหน้าที่จากมูลนิธิยุวพุทธพัฒนา จะให้คำแนะนำอยู่ตลอดการทำงาน ต่อมาได้มีชาวบ้านซึ่งเป็นกลุ่มอาสาสมัครสาธารณสุขหมู่บ้าน กลุ่มแม่บ้าน กลุ่มผู้สูงอายุ อาสาสมัครชุมชน ครูโรงเรียนเอกชน เจ้าหน้าที่หน่วยงานรัฐ ที่อาศัยอยู่ในหมู่บ้าน ได้เข้ารับการอบรม อสค. รุ่นที่ 18-19 และได้ร่วมกันทำงานในการช่วยเหลือเด็กในหมู่บ้าน ทำให้ชาวบ้านหลายคนที่มีปัญหาได้มาปรึกษา ไม่ว่าจะเป็นปัญหาเรื่องไม่มีชื่อในทะเบียนราษฎร ปัญหาเด็กไม่ไปเรียนหนังสือ อสค. ก็ได้ประสานกับประชาสงเคราะห์จังหวัด เพื่อส่งเด็กเรียนต่อที่โรงเรียนราชประชานุเคราะห์ จ.ศรีสะเกษ จ.อุบลราชธานี หากเด็กที่มีปัญหาเกี่ยวกับเรื่องฝึกอาชีพ ประสานงานกับสถานคุ้มครองสวัสดิภาพเด็กชาย จ.ขอนแก่น เพื่อศึกษานอกระบบ พร้อมทั้งฝึกวิชาชีพตามความถนัดของแต่ละคน ถ้าหากเด็กฝึกอาชีพจนจบ ทางสถานคุ้มครองสวัสดิภาพ จะให้เด็กสอบเข้าศึกษาต่อ เช่น ได้มีเด็กที่ อสค. ส่งไปศึกษาต่อ สอบเข้าศึกษาต่อได้ที่ มูลนิธิพระคาบส ในเขตพระบรมมหาราชวัง ซึ่งเป็นโครงการ ของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว จัดการศึกษาเพื่อพสกนิกรผู้ด้อยโอกาสทางการศึกษา เป็นต้นแบบของระบบการศึกษานอกโรงเรียน ปัญหาหลายด้าน ๆ อสค. ก็ได้คำแนะนำ และเป็นพี่ปรึกษาให้กับชาวบ้านเพื่อแก้ปัญหาาร่วมกัน ในปัจจุบันมีคณะกรรมการดำเนินงานจำนวน 26 คน มีนายสันต์ ธรรมสัจย์ เป็นประธาน

ผลจากการดำเนินงานกิจกรรม

1. คณะทำงานและอาสาสมัคร ได้รู้ ประวัติศาสตร์ของชุมชน และทักษะการเก็บข้อมูล และวิเคราะห์ข้อมูล
2. ได้ทราบสภาพความเป็นอยู่ของคนในชุมชน

4.2 การค้นหา ปัญหา สาเหตุ แนวทางการแก้ไขการละเมิดสิทธิเด็ก

จากการลงสำรวจชุมชน เพื่อค้นหาปัญหาเด็กเยาวชน อายุตั้งแต่แรกเกิด ถึง 20 ปี ทั้งหมู่บ้าน ซึ่งสำรวจตามทะเบียนบ้าน พบว่า มีจำนวน 471 คน โดยการสำรวจปัญหาเด็ก เยาวชนใน 5 คุ่มของหมู่บ้าน รวมทั้งสาเหตุของปัญหาต่าง ๆ เพื่อนำมาร่วมกันกำหนดแนวทางการ แก้ไขที่เหมาะสมกับปัญหาต่าง ๆ เหล่านั้น จากการลงสำรวจพบว่า มีปัญหาเด็กแยกได้ดังต่อไปนี้

ประเภทปัญหาเด็ก	ชื่อหมู่บ้าน					
	สายธาร ห้วยกอก	ไมตรีจิต	ประชาสามัคคี	สวนสวรรค์	ทุ่งสว่าง	รวม
ไม่ได้เรียนต่อ	65	12	52	5	11	145
ปัญหาในการไปเรียน	13	14	9	0	1	37
ติดยาเสพติด	2	0	0	3	0	5
ติดการพนัน/เกม	3	0	2	9	0	14
ขอทาน/เร่ร่อน	5	0	0	0	2	7
เจ็บป่วยเรื้อรัง	5	0	3	10	0	18
ได้รับผลกระทบจากการติดเชื้อ /ติดเชื้อ HIV	0	1	1	1	0	3
พิการ	4	1	2	1	0	8
การเลี้ยงดูจากครอบครัว	8	8	17	4	3	40
รวม	105	36	86	33	17	277

จากตารางจะเห็นว่า จำนวนเด็ก เยาวชนที่มีปัญหา มีจำนวนมากถึง ร้อยละ 59 ซึ่งสามารถแยกประเด็นปัญหาและสาเหตุที่พบได้ดังนี้

1. ปัญหาเด็กไม่ได้เรียนต่อ พบว่าร้อยละ 31 มีสาเหตุสำคัญคือ ครอบครัวมีรายได้น้อยฐานะยากจน ประชากรในชุมชนส่วนใหญ่ขาดที่ทำกินเมื่อไม่มีที่ทำกินจึงทำให้ต้องไปประกอบอาชีพรับจ้างโดยได้ค่าแรงต่ำ ซึ่งทำให้รายได้ไม่พอใช้จ่ายในครัวเรือน ทำให้ฐานะยากจน อดอยาก แร้นแค้น หรือเกิดภาวะฝืดเคือง ทำให้ไม่สามารถส่งให้ลูกเรียนในระดับสูง ดังนั้นจึงทำให้ประชากรส่วนใหญ่มีระดับการศึกษาต่ำ (ระดับประถมศึกษา) เด็กหลายคนไม่ได้เรียนต่อ และต้องไปทำงานรับจ้าง ในวัยที่ไม่ควรที่ต้องทำงาน แต่ก็ต้องทำเนื่องจากไม่มีทุนที่จะเรียนต่อ

2. ปัญหาในการไปเรียน ร้อยละ 8 มีสาเหตุมาจากไม่มีเงินไปโรงเรียนเพื่อซื้ออาหารกลางวัน ขาดอุปกรณ์การเรียน ปัญหาการเดินทางไปโรงเรียนเนื่องจากโรงเรียนห่างจากหมู่บ้าน 2 กิโลเมตร บางคนมีปัญหาเกี่ยวกับเพื่อนคือเพื่อนรังแก เพื่อนล้อเลียน จึงทำให้ไม่อยากไปโรงเรียน

3. ปัญหาติดยาเสพติด ร้อยละ 1 มีสาเหตุตัวอย่างที่ไม่ดีของผู้ปกครอง และเพื่อน เนื่องจากผู้ปกครองส่วนหนึ่งประกอบอาชีพรับจ้าง เมื่อเลิกงานแล้ว ดื่มสุรา เป็นตัวอย่างไม่ดีแก่เด็กและเยาวชน ทำให้เด็กและเยาวชนติดยาเสพติด

4. ปัญหาติดยาเสพติด ร้อยละ 3 ของเด็กที่มีปัญหา เด็กที่ติดยาเสพติดมีสาเหตุมาจากครอบครัวไม่เอาใจใส่บุตรหลาน ผู้ปกครองชอบเล่นการพนันเป็นตัวอย่างให้กับเด็กลอกเลียนแบบ

5. ปัญหาขอทาน/เร่ร่อน มีจำนวน ร้อยละ 1 ของเด็กที่มีปัญหา เนื่องจากมีคนชราในหมู่บ้านมีอาชีพขอทาน และจะให้เด็กไปด้วย จึงทำให้เด็กเห็นช่องทางการได้เงินที่ง่าย และไม่ต้องใช้แรงเด็กส่วนหนึ่งจึงยึดอาชีพขอทาน จะเร่ร่อนนอนในคูเมือง

6. ปัญหาเจ็บป่วยเรื้อรัง ร้อยละ 4 เด็กที่เจ็บป่วยเรื้อรัง ส่วนใหญ่จะเป็นโรคระบบการหายใจ เนื่องจากหมู่บ้านค่อนข้างมีฟาร์มสุกร ถึง 9 ฟาร์ม ทำให้เกิดสภาวะสิ่งแวดล้อมเป็นพิษ มีกลิ่นเหม็นมูลสุกร ทำให้ประชากร ทั้งเด็ก ผู้ใหญ่ เป็นโรคทางเดินหายใจเป็นส่วนใหญ่

7. ปัญหาได้รับผลกระทบจากการติดเชื้อ/ติดเชื้อ HIV ร้อยละ 0.64 เด็กที่ติดเชื้อ HIV มีสาเหตุมาจากติดเชื้อจากมารดา และบิดามารดาเสียชีวิต ต้องอยู่ในความดูแลของยาย ซึ่งเป็นผลกระทบในการดำรงชีวิตของเด็กอย่างมาก

8. ปัญหาความพิการ ร้อยละ 2 มีสาเหตุมาจากความผิดปกติทางร่างกายตั้งแต่กำเนิด

9. ปัญหาการเลี้ยงดูของครอบครัว ร้อยละ 8 ของเด็กมีปัญหา มีปัญหาเรื่องการเลี้ยงดูของครอบครัว เช่น เด็กบางคนไม่ได้ทานอาหารเช้าก่อนไปโรงเรียน เนื่องจากบิดามารดาต้องรีบออกไปทำงานรับจ้าง และต้องออกเก็บขยะขายตั้งแต่เช้ามืด จึงไม่มีเวลาทำอาหารให้บุตรหลานได้รับประทาน และบางส่วนได้รับประทานอาหารที่ไม่ถูกสุขลักษณะ ทำให้เกิดโรคขาดสารอาหาร เด็กบางคนบิดามารดาต้องไปรับจ้างทำงานต่างจังหวัด ให้เด็กอยู่กับคนชรา การดูแลจึงไม่ดีเท่าที่ควร

ผลจากการดำเนินกิจกรรม

1. นักวิจัย อาสาสมัคร และชาวบ้าน ได้เรียนรู้วิธีการเก็บข้อมูล, การสัมภาษณ์, การสังเกต การจดบันทึก ทำให้สามารถนำความรู้มาปรับใช้กับ กิจกรรมอื่น ๆ ของกลุ่มได้

2. ได้พบและรู้ปัญหาหลัก ๆ ของคนในชุมชน

3. ได้ข้อมูลนำเสนอให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง รวมทั้งนำเสนอให้แก่ชุมชน ได้รับทราบ ปัญหาเด็กในชุมชนเพื่อร่วมกันสวดส่องดูแล และมีส่วนร่วมในการปกป้องคุ้มครองเด็ก และ

เยาวชนของชุมชนร่วมกัน และ ๖ แนวทางแก้ปัญหาด้วยกัน โดยคณะทำงานประสานกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง และเป็นแบบอย่าง แนวทางให้ชุมชนอื่นที่มีปัญหาได้นำเอารูปแบบไปปฏิบัติต่อไปได้ด้วย

4.3 กรณีศึกษาการเกิดปัญหาเด็กและเยาวชนในหมู่บ้านดอนยาง

กรณีศึกษาตัวอย่างที่ 1

เด็กชายเคน*

นางหอม* เป็นไทโครวอีกครอบครัวหนึ่งที่อพยพมาจากอำเภอกันทรลักษ์ จังหวัดศรีสะเกษเข้ามาอยู่ในหมู่บ้านดอนยาง โดยได้จับจองที่ดินแปลงหนึ่ง ปลูกบ้านเพื่อเป็นที่พักอาศัยอยู่กับสามี และลูกสาว 2 คน ลูกชาย 1 คน ทั้ง 5 ตั้งอยู่กินด้วยความลำบากมาตลอด โดยยึดอาชีพเก็บของเก่าขาย ซึ่งรายได้ไม่แน่นอน บางวันก็ได้เงินน้อย ลูกทั้ง 3 ก็กินไม่อิ่ม บางวันไม่ได้ไปเก็บของเก่าขาย เนื่องจาก 2 คนพี่เมื่อสิ้นสุราจนมีเงินมา และความเกียจคร้าน แต่ภาพที่ชาวบ้านเห็นเป็นประจำ คือ นางหอมพาลูก ๆ ไปเก็บของเก่าที่กองขยะทางทิศเหนือของหมู่บ้าน นางหอมจะไม่สนใจลูกปล่อยให้ลูกวิ่งเล่นบนกองขยะที่เน่าเหม็น เก็บกินอาหารที่เน่าเสีย นำตามอมแมม เหม็นไปทั้งตัว ส่วนลูก ๆ ก็วิ่งเล่นบนกองขยะ เมื่อเห็นกระป๋องกาวยังมีเศษติดเหลืออยู่ได้ก็เอามาดม และเอาน้ำจิ้มเพื่อให้น้องนอนหลับ ตนเองจะได้ไปวิ่งเล่นบนกองขยะอย่างสบายใจ เมื่อครบเกณฑ์อายุการเข้าเรียน นางหอมได้นำลูก ๆ ไปเข้าเรียนในโรงเรียนใกล้บ้าน แต่เด็กทั้ง 3 ขาดเรียนเป็นประจำ เนื่องจากต้องไปเก็บของเก่าขายกับแม่เมื่อเป็นอย่างนี้บ่อย ๆ จึงได้ออกจากโรงเรียน ไม่ไปเรียนหนังสือ จึงจบการศึกษาเพียงชั้น ป. 2 เพื่อออกไปเก็บของเก่าขายกับมารดาเหมือนเดิม

ต่อมาเทศบาลเมืองอุบลราชธานีได้ย้ายกองขยะไปอยู่ที่อื่น นางหอมและลูก ๆ ก็ไม่ได้ไปเก็บของเก่า เมื่อไม่มีรายได้ นางหอมจึงขายที่ดินให้กับนายทุน จึงได้มอบทะเบียนบ้านของตนเองให้กับนายทุน ต่อมานายทุนได้แจ้งซื้อคนทะเบียนบ้านเดิมไปไว้ในทะเบียนบ้านกลาง ของอำเภอเมืองทั้งหมด นั่นแสดงว่าทุกคนในบ้านไม่มีชื่อในทะเบียนราษฎร เมื่อขายที่ดินแล้ว นางหอมได้พาลูกทั้ง 3 มาปลูกสร้างบ้านเรือนบนที่ดินของนายทุน และพาลูกเซ็นรดเก็บของเก่าขายในตัวเมือง

จนกระทั่งบุตรสาวคนโต คือ นางแมวกี้ได้เสียกับชายซึ่งมากับรถเร่ชิงช้าสวรรค์ในงานประจำปีของจังหวัด จนตั้งครรภ์ เมื่องานประจำปีสิ้นสุด ชายคนนั้นก็ย้ายไปจังหวัดอื่น ส่วนนางแมวกี้ตั้งครรภ์ ต่อมาสามีของนางหอมได้เสียชีวิต ยิ่งทำให้ครอบครัวลำบากยิ่งขึ้นนางหอมต้องดูแลทั้งลูก และหลานชาย อีก 3 คนซึ่งเกิดจากนางแมวกี้บุตรสาวคนโต ซึ่งได้เสียกับชาย 3 คน ซึ่งทั้ง 3 คนไม่ทราบว่าเป็นใครมาจากไหน ในช่วงระยะเวลา 5 ปี นางแมวกี้ได้สามี 3 คน ไม่รับผิดชอบในการที่นางแมวกี้ตั้งครรภ์ ลูกทั้ง 3 ไม่ได้แจ้งการเกิด นางแมวกี้ต้องเลี้ยงลูก 3 คน อายุไล่เลี่ยกัน

* นามสมมติ

คือ คช.เคน คช.คอม คช.อู๋ เมื่อเด็ก คช.เคน และ คช.คอม อายุ ถึงเกณฑ์การเข้าเรียน นางแมวได้นำลูกไปเข้าเรียนที่โรงเรียนไผ่ล้นบ้าน แต่เด็กทั้ง 2 ก็ไม่ได้ไปเรียนทุกวัน จะหลบหนีออกจากโรงเรียนไปเล่นในตัวเมือง เมื่อได้เงินก็นำมาเล่นเกมส่ จนหมด จนเด็กทั้ง 2 คนติดการเล่นเกมส่ และเมื่อกลับมาบ้านก็มาพบกับสภาพแวดล้อมที่ทั้งน้ำชาข เพื่อนบ้านมั่วสุมเล่นการพนัน คมกาวเด็กทั้งจึงได้ลองคมกาว และในที่สุดทั้ง 2 ก็ติดการคมกาว เมื่อออกไปขอทานได้เงินจะเล่นเกมส่ ซื่อกาวมาคม และได้คบเพื่อนวัยเดียวกัน มีปัญหาเหมือนกัน จึงไม่กลับมาอนที่บ้านได้ตระเวนเร่ร่อน ขอทาน ใช้บริเวณใต้สะพานข้ามระหว่างอำเภอวารินชำราบ กับอำเภอเมือง จังหวัดอุบลราชธานี เป็นที่หลับนอนเป็นบางครั้ง

อาสาสมัครคุ้มครองสิทธิเด็ก (อสค.) บ้านดอนยางได้รับทราบจากเพื่อนบ้านของนางแมวได้ว่า เหตุการณ์เกี่ยวกับเด็กทั้ง 2 ให้ฟัง จึงได้เข้าไปชี้แจงกับนางแมว ได้สอบถามการแจ้งเกิดของเด็กทั้ง 3 ปรากฏว่าเด็กทั้ง 3 ไม่มีชื่อในทะเบียนราษฎร อสค. จึงได้ประสานกับทางโรงเรียนที่เด็กเรียนเพื่อขอหลักฐาน และขอความร่วมมือจากผู้ใหญ่บ้านเพื่อเป็นพยานแจ้งเกิด และได้นำหลักฐานทั้งพยานบุคคลเข้าพบปลัดอำเภอเมือง และดำเนินการแจ้งชื่อเด็กเข้าทะเบียนราษฎร ซึ่งปัจจุบันเด็กทั้ง 3 มีชื่อในทะเบียนราษฎรในบ้านเลขที่ 235 หมู่ 12 ต.ขามใหญ่ อ.เมือง จ.อุบลราชธานี และได้ส่งเด็กเข้าเรียนที่โรงเรียนเดิม แต่เด็กทั้ง 2 ก็หนีออกจากโรงเรียนเช่นเดิม จึงได้ปรึกษาและประสานงานกับประชาสัมพันธ์จังหวัดอุบลราชธานีเพื่อนำตัวเด็กเข้าเรียนที่โรงเรียนราชประชานุเคราะห์ 32 จ.อุบลราชธานี ซึ่งเป็นโรงเรียนประจำ แต่เด็กก็ยังหนีออกมาเร่ร่อนขอทานในตัวเมืองเหมือนเดิม คณะทำงานจึงได้ติดตามตัวเด็กและได้พบเด็กในสภาพที่กำลังคมกาว และนอนอยู่ที่ใต้สะพาน จึงได้นำตัวเด็กทั้ง 2 พร้อมด้วยเด็ก อีก 3 คน ซึ่งเป็นเด็กในหมู่บ้านดอนยางเช่นกัน เด็กทั้ง 5 คนทางคณะทำงาน ของศูนย์สร้างเสริมชุมชนบ้านดอนยางเคยได้ส่งให้เข้าเรียนที่โรงเรียนราชประชานุเคราะห์ แต่ก็หลบหนีออกมา ดังนั้นเพื่อเป็นการแก้ปัญหาเด็กหนีออกจากโรงเรียนซึ่งอยู่ใกล้บ้าน คณะทำงานจึงได้ประสานงานกับประชาสัมพันธ์จังหวัด และ โรงเรียนเดิมที่เด็กเคยเรียนขอให้ส่งตัวไปบำบัดรักษาและเข้าเรียนที่สถานคุ้มครองสวัสดิภาพเด็กชายจังหวัดขอนแก่น

ศูนย์ฯ ได้ติดตามเด็กเป็นระยะ ผลของการส่งเด็กไปบำบัดที่ จ.ขอนแก่น เด็กมีพฤติกรรมในทางที่ดีขึ้นมีสุขภาพร่างกายที่สมบูรณ์ และมารยาทดีขึ้น ทางสถานคุ้มครองสวัสดิภาพเด็กจะพาเด็กมาเยี่ยมบ้านเป็นประจำ เมื่อเด็กกลับมาเยี่ยมบ้านเด็กจะมีความสุข เล่าเหตุการณ์ ความเป็นอยู่ที่ จ.ขอนแก่นให้ผู้ปกครอง ศูนย์ฯ ได้รับทราบ ด้วยความภาคภูมิใจ มีชาวบ้านได้เห็นผลงานที่ศูนย์ฯ ได้ส่งเด็กไปเรียนเป็นเรื่องที่ช่วยเหลือเด็กให้ได้รับโอกาส ความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น หากปล่อยให้อยู่ในพื้นที่เด็กก็ลงจะเป็นเด็กที่ติดยาเสพติด ลักษณะของชาวบ้าน ซึ่งจะเป็นปัญหาลังคมต่อไปได้

กรณีศึกษาตัวอย่างที่ 2

เด็กหญิงกระต่าย*

นางสาวไก่อ* เป็นเด็กสาวอีกคนหนึ่งอาศัยรับจ้างเป็นพนักงานเสิร์ฟตามร้านอาหาร เป็นอีกอาชีพหนึ่งซึ่งคนที่มีควมรู้น้อยสามารถทำได้ และนายจ้างก็ยินดีที่จะรับเป็นลูกจ้าง เนื่องจากต้องจ่ายเงินเดือนน้อย และถ้าหากมีรูปร่างตาหน้าสวยเรื่องควมรู้ไม่ต้องมาก จบ ป.2 ก็รับทันที จึงทำให้เด็กสาว ๆ ในหมู่บ้านต้องออกจากหมู่บ้านเข้ามาทำงานในเมืองเพื่อเป็นเด็กเสิร์ฟ เพราะงานที่ทำเป็นงานเบาไม่ต้องใช้แรงงาน แล ได้แต่งตัวสวย ไม่ต้องไปค้าหน้าตาหมองคล้ำ ที่ต้องมาประกอบอาชีพเป็นเด็กเสิร์ฟต้องทำงานตอนกลางคืน จากเด็กเสิร์ฟก็ต้องผันตัวเองมาเป็น เด็กครั้งที่ต้องนั่งค้มกับแขก มาที่ขยและ บางครั้งต้องยอมขายตัวให้กับผู้ชายที่มาเที่ยวด้วย จนกระทั่งตัวเองตั้งครรรค์โดยไม่ทราบว่ ใครเป็นพ่อของเด็กในครรรค์ เมื่อคลอดบุตรได้ประมาณ 7 วัน น.ส.ไก่อ ต้องเสียชีวิต บุตรสาวที่คลอดออกมาก็ต้องเป็นภาระให้กับเพื่อนที่ทำงานด้วยกัน ต้องรับเลี้ยง เพื่อนสาวชื่อ น.ส.เดือน* ก็ได้นำเด็กหญิงมาเลี้ยง ได้แจ้งชื่อการเกิด โดยอ้างตนเอง เป็นมารดา ส่วนบิดาในสูติบัตรเป็นชายที่ น.ส.เดือน คบหาและเห็นใจจึงได้รับปากไปแจ้งเกิด และรับเป็นบิดา แต่ต่อมาได้เลิกคบหากัน น.ส.เดือน ได้รับเลี้ยงเด็กหญิงกระต่ายตั้งแต่อายุ 7 วัน และรักเหมือนลูกตัวเอง และได้พาเด็กหญิงกระต่ายกลับบ้านซึ่งเป็นบ้านของบิดามารดา ที่บ้านดอนขย ซึ่งบิดามารดามีฐานะอยากจนมีอาชีพเก็บของเก่าขาย มีพี่น้องหลายคน นางเดือน ก็ได้ออกไปทำงานในตัวเมืองเพื่อหารายได้มาเลี้ยง ครอบครัว จนกระทั่งนางเดือนเสียชีวิต ปล่อยให้ แม่ต้องเลี้ยงลูก ขยก็ได้เลี้ยงหลานมาตลอด ได้ส่ง ค.ญ. กระต่ายเข้าเรียนที่โรงเรียนแห่งหนึ่ง แต่ก็ขาดเรียนเป็นประจำเนื่อง ักต้องไปเก็บของเก่าขายกับขายกับตา ต่อมาขายได้ขายที่ดินพร้อม บ้านให้กับนายทุน จึงได้พาครอบครัวมาอาศัยอยู่บนที่ดินของทนายควมซึ่งซื้อที่ดินไว้แต่ยังไม่ได้ ปลุกสร้างขย-กระต่าย-ตามาปลูกกระต่ายเล็ก ๆ อย ในช่วงนี้เอง กระต่ายก็ไม่ได้ไปเรียนเลย ขยก็แก่ชราลงทุกวัน ตาซึ่งเป็นสามีใหม่แต่อายุน้อยกว่าขย 20 ปี ก็ไม่ได้ทำอะไรเลย รอให้ขยหา เงินมาให้ใช้ และนำเงินไปซื้อบุหรี่ สุรา และเล่นขย เมื่อขยแก่ตัวลงก็ไม่มีแรงที่จะเข็นรถเก็บขย และเห็นเพื่อนบ้านเคียวกันออกจากบ้านไปขยตามตลาดนัด วัด และเมื่อเข้าไปในตัวเมือง บางวันก็นอนตามวัดต่างๆ ไม่เข้านอนในหมู่บ้านเนื่องจากไม่สะดวกในการเดินทาง และเมื่อมา นอนในหมู่บ้านตาก็จะมานอนด้วย ในช่วงนี้เองขยซึ่งเหน็ดเหนื่อยจากการนั่งขยตามถนนกลับ สนทนกระต่ายก็นอนอยู่ข้างๆขย เมื่อขยได้เสื เรื่องขอควมช่วยเหลือ จึงได้เข้าไปเห็นตากำลัง กระทำขยเราหลานสาวอยู่ เมื่อเข้าไปห้ามตาก็ถึบและทุบตีขย เมื่อมีครั้งที่ 1 ครั้งที่ 2,3 และหลาย ครั้งก็ตามมา นางสาว และน้ำขยก็รู้เห็นเห็นเหตุการณ์ก็ห้ามไม่ได้ พุดไม่ได้เนื่องจากเป็นสามีใหม่ ของมารดาจึงปล่อยให้เหตุการณ์นั้นเกิดขึ้นอยู่เป็นเวลาหลายปี จนกระทั่งกระต่ายอายุได้ 11 ปี ซึ่ง

กรณีศึกษาตัวอย่างที่ 2

เด็กหญิงกระต่าย*

นางสาวไก่อ* เป็นเด็กสาวอีกคนหนึ่งอาศัยรับจ้างเป็นพนักงานเสิร์ฟตามร้านอาหาร เป็นอีกอาชีพหนึ่งซึ่งคนที่มีความรู้น้อยสามารถทำได้ และนายจ้างก็ยินดีที่จะรับเป็นลูกจ้าง เนื่องจากต้องจ่ายเงินเดือนน้อย และถ้าหากมีรูปร่างตาหน้าสวยเรื่องความรู้ไม่ต้องมาก จบ ป.2 ก็รับทันที จึงทำให้เด็กสาว ๆ ในหมู่บ้านต้องออกจากหมู่บ้านเข้ามาทำงานในเมืองเพื่อเป็นเด็กเสิร์ฟ เพราะงานที่ทำงานเป็นงานเบาไม่ต้องใช้แรงงาน แล ได้แต่งตัวสวย ไม่ต้องไปดำนาน้ำตาหมองคล้ำ ที่ต้องมาประกอบอาชีพเป็นเด็กเสิร์ฟต้องทำงานตอนกลางคืน จากเด็กเสิร์ฟก็ต้องผันตัวเองมาเป็นเด็กครั้งที่ต้องนั่งคิมกับแขก มาเที่ยวและ บางครั้งต้องขอมขยตัวให้กับผู้ชายที่มาเที่ยวด้วย จนกระทั่งตัวเองตั้งครรภ์โดยไม่ทราบว่าเป็นพ่อของเด็กในครรภ์ เมื่อคลอดบุตรได้ประมาณ 7 วัน น.ส.ไก่อ* ต้องเสียชีวิต บุตรสาวที่คลอดออกมาก็ต้องเป็นภาระให้กับเพื่อนที่ทำงานด้วยกัน ต้องรับเลี้ยง เพื่อนสาวชื่อ น.ส.เดือน* ก็ได้นำเด็กหญิงมาเลี้ยง ได้แจ้งชื่อการเกิด โดยอ้างตนเองเป็นมารดา ส่วนบิดาในสูติบัตรเป็นชายที่ น.ส.เดือน คบหาและเห็นใจจึงได้รับปากไปแจ้งเกิด และรับเป็นบิดา แต่ต่อมาได้เลิกคบหากัน น.ส.เดือนได้รับเลี้ยงเด็กหญิงกระต่ายตั้งแต่อายุ 7 วัน และรักเหมือนลูกตัวเองและได้พาเด็กหญิงกระต่ายกลับบ้านซึ่งเป็นบ้านของบิดามารดาที่บ้านคอนขาง ซึ่งบิดามารดามีฐานะอยากจนมีอาชีพเก็บของเก่าขาย มีพี่น้องหลายคน นางเดือนก็ได้ออกไปทำงานในตัวเมืองเพื่อหารายได้มาเลี้ยง ครอบครัวย จนกระทั่งนางเดือนเสียชีวิต ปล่อยให้แม่ต้องเลี้ยงลูก ขยายก็ได้เลี้ยงหลานมาตลอด ได้ส่ง ค.ณ. กระต่ายเข้าเรียนที่โรงเรียนแห่งหนึ่ง แต่ก็ขาดเรียนเป็นประจำเนื่องจากต้องไปเก็บของเก่าขายกับยายกับตา ต่อมายายได้ขายที่ดินพร้อมบ้านให้กับนายทุน จึงได้พาครอบครัวมาอาศัยอยู่บนที่ดินของนายความซึ่งซื้อที่ดินไว้แต่ยังไม่ได้ปลูกสร้างยาย-กระต่าย-ตามาปลูกกระต่ายเล็ก ๆ อยู่ ในช่วงนี้เอง กระต่ายก็ไม่ได้ไปเรียนเลย ยายก็แก่ชราลงทุกวัน ตาซึ่งเป็นสามีใหม่ แต่อายุน้อยกว่ายาย 20 ปี ก็ไม่ได้ทำอะไรเลย รอให้ยายหาเงินมาให้ใช้ และนำเงินไปซื้อบุหรื สุรา และเล่นหวย เมื่อยายแก่ตัวลงก็ไม่มีแรงที่จะเข็นรถเก็บขยะ และเห็นเพื่อนบ้านเดียวกันออกจากบ้านไปขอทานตามตลาดนัด วัด และเมื่อเข้าไปในตัวเมือง บางวันก็นอนตามวัดต่างๆ ไม่เข้านอนในหมู่บ้านเนื่องจากไม่สะดวกในการเดินทาง และเมื่อมานอนในหมู่บ้านตาก็จะมานอนด้วย ในช่วงนี้เองยายซึ่งเหน็ดเหนื่อยจากการนั่งขอทานก็นอนหลับสนิทกระต่ายก็นอนอยู่ข้างๆยาย เมื่อยายได้เสียชีวิต เรื่องขอความช่วยเหลือ จึงได้เข้าไปเห็นตากำลังกระทำชำเราหลานสาวอยู่ เมื่อเข้าไปห้ามตาก็ถีบและทุบตียาย เมื่อมีครั้งที่ 1 ครั้งที่ 2,3 และหลายครั้งก็ตามมา น้ำสาว และน้ำซ.ยก็รู้เห็นเห็นเหตุการณ์ก็ห้ามไม่ได้ พุดไม่ได้เนื่องจากเป็นสามีใหม่ของมารดาจึงปล่อยให้เหตุการณ์นั้นเกิดขึ้นอยู่เป็นเวลาหลายปี จนกระทั่งกระต่ายอายุได้ 11 ปี ซึ่ง

ธรรมชาติของเด็กอายุ 11 ปี จะต้องมึนงงที่แข็งแรง สมบูรณ์ แต่ตรงกันข้ามกระต่ายมีรูปร่างเตี้ย ผอมมองดูเหมือนเด็กอายุเพียง 7-8 ปี น้ำสาวและน้ำชายเองที่เป็นผู้มาเล่าเหตุการณ์ให้ ศูนย์ฯ ชาวบ้านละแวกนั้นก็รับรู้เหตุการณ์ และได้แจ้งให้ศูนย์ฯ ประสานกับประชาสงเคราะห์จังหวัด และได้นำตัวเด็กไปโรงเรียนราชประชานุเคราะห์ 32 จังหวัดอุบลราชธานีเพื่อแยกเด็กออกจากตา โดยได้คุยกับยายของกระต่าย และเมื่อไปเรียนไปประมาณ 2 อาทิตย์ กระต่ายได้หนีออกจากโรงเรียนกลับมาอยู่กับยายอีก เหตุที่หนีออกจากโรงเรียนกระต่ายเล่าให้ฟังว่า เพื่อนหาว่ากระต่ายติดเชื้อเอดส์ เนื่องจากตามตัวของกระต่ายเป็นตุ่มใส และหนังศีรษะ เป็นแผลเปื่อย คณะทำงานจึงได้พากระต่ายไปรักษาที่โรงพยาบาลและขอตรวจสุขภาพ รวมทั้งขอตรวจเลือด เพื่อขอทราบว่าเป็นเด็กติดเชื้อ HIV หรือไม่ เมื่อผลเลือดออกมากระต่ายติดเชื้อ ทางคณะทำงานจึงได้ประสาน กับมูลนิธิสุทธาสินี ที่ จ.ยโสธร เพื่อส่งเด็กไปรักษาและเข้าเรียนต่อ คณะทำงานได้ติดตามโดยได้โทรศัพท์ถาม และเยี่ยมเด็กเป็นระยะ ส่วนตาและยายได้มาถามถึงความเป็นอยู่ของเด็กเป็นประจำ ผลกระทบจากการตรวจเลือดแพทย์สันนิษฐานว่าเด็กอาจจะติดเชื้อจากตา แต่ตายังไม่ทราบว่าตนเองติดเชืจนถึงทุกวันนี้

กรณีศึกษาตัวอย่างที่ 3

เด็กหญิงนัตดา*

เด็กหญิงนัตดา อายุ 15 ปี พ่อแม่มีอาชีพรับจ้าง พ่อตายตั้งแต่เธอยังเล็ก สาเหตุการตายเนื่องจากถูกน้องชายร่วมท้องเดียวกันฆ่าตาย นัตดา มีพี่น้อง 4 คน พี่คนโตติดคุก เนื่องจากฆ่าคนตาย พี่คนที่ 2 เป็นผู้หญิงไปรับจ้างขายของอยู่ที่ต่างอำเภอ นัตดาเป็นลูกคนที่ 3 มี น้องสาว ต่างบิดา 1 คน กำลังเรียนอยู่ชั้น ประถมศึกษาปีที่ 2 ชีวิตของนัตดาต้องกำพร้าพ่อ ดังนั้นชีวิตส่วนมากจึงอยู่กับแม่ นัตดาจะเป็นคนที่รักแม่มาก และเชื่อฟังแม่ ในช่วงที่ยังเล็กนัตดาไม่ได้เรียนหนังสือ จึงไปรับจ้างทำงานเหมือนผู้ชาย เช่น ขนดิน กรรมกร แบกหาม ฯลฯ ทำทุกอย่างที่มีคนจ้าง พออย่างเข้าสู่วัยรุ่น นัตดาเลิกทำงานอาชีพรับจ้าง เริ่มมีเพื่อนวัยรุ่นทั้งหญิงและชาย เริ่มแต่งตัวออกเที่ยวเวลากลางคืน ดื่มสุรา สูบบุหรี่ และเสพยาบ้า เวลาไม่มีเงินซื้อ หัวหน้าแก๊งค์ ก็ให้เป็นคนส่งยา นัตดาเสพยาเสพติดประมาณเกือบ 2 ปี สงสารแม่ที่คอยบอก คอยสอน จึงคิดที่จะเลิกด้วยตนเอง ขอพบศูนย์ฯ และเล่าความจริงให้ฟังว่า ขณะนี้นัตดาติดยาบ้า สูบบุหรี่และกินเหล้าบ้าง ยากจะเลิกโดยเด็ดขาด เพราะสงสารแม่ และสุขภาพของตนเองก็ไม่ดี ผอมลงเรื่อย ๆ พวกแก๊งค์ที่เข้าไปขายยาบ้า ไม่ยอมให้เลิกและมาทำร้ายร่างกายที่บ้าน 2-3 ครั้งแล้ว ขณะที่มาพบศูนย์ฯ พวกแก๊งค์ยาบ้า กำลังตามหานัตดาอยู่ จึงขอให้ทางศูนย์ฯ ช่วยโดยด่วนด้วย เมื่อคณะทำงานได้รับแจ้งจากเด็ก และทราบว่าเด็กอยากเลิกอย่างเด็ดขาด รับปากกับคณะทำงานอย่างจริงจังที่จะเลิก และขอไปเรียนอาชีพต่อ ศูนย์ฯ จึงรีบติดต่อกับเจ้าหน้าที่ตำรวจเพื่อหาที่พักชั่วคราวให้กับเด็กในคืน

นั่น ปรากฏว่าเจ้าหน้าที่ตำรวจบอกว่า ทางตำรวจไม่มีนโยบายรับฝากเด็ก ในกรณีเช่นนี้ แนะนำให้นำเด็กไปฝากญาติไว้ก่อน สุนัข จึงได้ติดต่อไปยังเจ้าหน้าที่ประชาสัมพันธ์จังหวัดอุบลราชธานี เจ้าหน้าที่บอกว่ายังไม่มีสถานที่รับเด็ก แต่ขณะนี้ กำลังหาบ้านที่จะทำเป็น บ้านพักฉุกเฉินอยู่ แนะนำให้นำเด็กไปฝากคนที่ไว้ใจได้เช่นกัน ในคืนนั้น คณะทำงานจึงตัดสินใจรับเด็กไว้ที่บ้านตนเอง และให้แม่ของเด็กจัดกระเป๋าเพื่อเตรียมเดินทางก่อนเช้า เพื่อไม่ให้คนใน หมู่บ้านเห็นว่าไปไหนไปกับใคร ไปอย่างไร

รุ่งเช้าแม่เด็กมารับเด็กแต่เช้ามีด และนำเด็กไปพักอยู่กับพี่สาวที่ต่างอำเภอ ช่วงนั้น สุนัข ได้ติดต่อกับเจ้าหน้าที่ประชาสัมพันธ์จังหวัดอุบลราชธานี เพื่อติดต่อสถานที่เรียนฝึกอาชีพให้กับเด็ก ใช้เวลาในการติดต่ออยู่ 2 วัน วันที่ 3 ได้รับหนังสือจากทางประชาสัมพันธ์จังหวัดอุบลราชธานี ให้นำเด็กไปส่งที่สถานฝึกอาชีพหญิง จังหวัดขอนแก่น สุนัข ติดต่อกับเด็กทางโทรศัพท์นัดหมายกันที่สถานีขนส่ง และเดินทางไปจังหวัดขอนแก่นในวันต่อมา

เด็กหญิงนัตตาได้เข้าเรียนในสถานฝึกอาชีพหญิง จังหวัดขอนแก่น โดยเลือกเรียนวิชาช่างเสริมสวยเป็นเวลา 3 เดือน ในช่วงที่โรงเรียนปิดเทอม นัตตาได้กลับมาเยี่ยมบ้านแต่ต้องแอบเข้าบ้านในตอนเย็น และออกจากบ้านในตอนเช้ามืด ติดต่อกับสุนัข โดยการโทรศัพท์ นัตตาเรียนอยู่ที่สถานฝึกอาชีพหญิงจังหวัดขอนแก่น อยู่ 2 ปี อาจารย์จึงส่งไปทำงานที่กรุงเทพฯ ทำงานเกี่ยวกับการดูแลผู้สูงอายุที่เป็นโรคเรื้อรัง และเป็นผู้มีน้ำใจรับอุปการะ ให้นัตตาอยู่ทำงานด้วยจนปัจจุบัน

ทุกครั้งที่นัตตากลับมาเยี่ยมแม่และน้องจะต้องหลบซ่อนตัว เพื่อไม่ให้แก๊งค์ยาบ้าเห็น แต่ปัจจุบัน หลังจากนโยบายของนายกรัฐมนตรีในเรื่องของการปราบปรามยาเสพติด แก๊งค์นี้ได้ถูกจับไปหลายคน จึงทำให้นัตตาสามารถกลับบ้านด้วยความสบายใจที่จะไม่ถูกแก๊งค์นี้มารบกวน

ขณะที่ทำรายงานนี้แม่ของนัตตาได้แต่งงานใหม่กับผู้ชายที่มีอายุน้อยกว่ามาก พี่ชายที่ติดคุกได้ออกจากคุกแล้วมาช่วยแม่ทำงาน โดยเก็บหอยจากห้วยแระแม่ไปขายที่ตลาด น้องสาวเรียนอยู่ชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 ปัจจุบันนัตตายังคงทำงานอยู่ที่กรุงเทพฯ

กรณีศึกษาตัวอย่างที่ 4

เด็กหญิงน้อย*

เด็กหญิงน้อย พ่อแม่มีอาชีพรับจ้างทำงานในที่เดียวกัน เนื่องจากมีความยากจน หาเช้ากินค่ำ จึงมีปัญหากการทะเลาะเบาะแว้งกันเป็นประจำ ในขณะที่แม่ของเด็กหญิงน้อย ตั้งท้อง พ่อแม่ก็ได้เลิกกัน แม่กลับไปอยู่บ้านที่ต่างอำเภอและคลอดเด็กหญิงน้อยโดยหมอดำเฒ่าในหมู่บ้าน หลังคลอดได้ทิ้งเด็กหญิงน้อยไว้ให้ญาติ ของพ่อเลี้ยงดู แม่ได้หนีไปทำงานที่อื่น และไม่ได้กลับมาจนถึงปัจจุบัน ส่วนพ่อเมื่อแยกทางกับแม่แล้วก็ไปทำงานที่อื่น จึงไม่ทราบว่ภรรยาท้องและคลอดลูกแล้ว

เมื่อกลับมาทวงญาติจึงได้บอกว่าเด็กหญิงน้อยเป็นลูก เนื่องจากแม่ของเด็กหญิงน้อยไม่อยู่ และพ่อไม่กล้าที่จะไปแจ้งเกิดให้ลูก เพราะกลัวความผิด และต้องเสียค่าปรับมาก อีกเด็กหญิงน้อยไม่มีชื่อในทะเบียนราษฎรและไม่มีบัตรประจำตัวประชาชน จึงได้ปล่อยปัญหานี้ทิ้งไว้ และได้กลับไปทำงานที่อื่นอีกปล่อยเด็กหญิงน้อยไว้กับย่าและญาติ จนเด็กหญิงน้อยอายุเข้าเกณฑ์เรียนหนังสือ ญาติของพ่อจึงเป็นผู้ปกครอง พาเด็กหญิงน้อยไปเข้าโรงเรียน เมื่อแจ้งเด็กเข้าโรงเรียน เด็กหญิงน้อยไม่มีชื่อในทะเบียนราษฎร และไม่มีใบสูติบัตร ย่าและญาติที่เลี้ยงดูมาตั้งแต่เล็กเป็นผู้ปกครองรับรองชั่วคราว เด็กหญิงน้อยไม่เคยพบพ่อเลยเป็นเวลา 5 ปี และไม่เคยพบแม่เลยจนปัจจุบัน ย่า ซึ่งมีอาชีพขอทานตามหน้าห้างสรรพสินค้า ในตัวจังหวัด ตามตลาดสด ตามวัด หรือตามงานต่าง ๆ จึงต้องนำเด็กหญิงน้อยไปด้วยทุกครั้ง จนเด็กมีความเคยชินที่จะออกไปขอทานกับย่า นานวันเข้าเด็กหญิงน้อยก็ไม่ยอมที่จะไปโรงเรียนขาดเรียน เวล่ำครั้ง เรียนไม่ทันเพื่อน ๆ บางวันไม่ได้อาบน้ำ เนื้อตัวสกปรก มอมแมม เสื้อผ้า ชุดนักเรียนไม่สะอาด มีกลิ่นเหม็น เพื่อนร่วมชั้นไม่เล่นด้วยเลยทำให้เด็กไม่มีเพื่อน

ศูนย์ฯ ได้ทราบว่า เด็กหญิงน้อย ยังไม่มีชื่อในทะเบียนราษฎรและผู้ปกครองที่แท้จริงไม่เคยติดต่อมาทางญาติเลย จึงได้สอบถามจากย่าของเด็กหญิงน้อยถึงพ่อแม่ที่แท้จริงของเด็กว่าเป็นใคร มีชื่อว่าอะไร มีภูมิลำเนาอยู่ที่ไหน ปัจจุบันได้ติดต่อกลับมาหรือไม่ และได้ทราบข้อมูลจากย่าของเด็กหญิงน้อยว่า หลังจากที่พ่อแม่ของเด็กหญิงน้อยแยกทางกัน แม่ของเด็กได้นำเด็กมาฝากไว้โดยให้เหตุผลว่าเพื่อพ่อของเด็กจะกลับมาบ้านบ้าง จากนั้นก็ไปทำงานที่อื่น ไม่กลับมาอีกเลย จนกระทั่งเด็กอายุได้ 5 ปีบิดาของเด็กจึงกลับมาบ้าน และได้อุปสมบทเป็นพระอยู่ที่อำเภอหนองหลวง จังหวัดอุบลราชธานี

ประมาณปลายปี 2544 ขณะทำงานได้ไป ะสานกับย่าของเด็กหญิงน้อย ให้ติดต่อพ่อของเด็กหญิงน้อยเพื่อมาแจ้งชื่อของเด็กหญิงน้อยเข้าในทะเบียนราษฎร เพื่อที่เด็กจะได้มีชื่อในทะเบียนราษฎรที่ถูกต้องและแจ้งให้ทางโรงเรียนทราบ การติดตามในครั้งนั้นต้องเลิกกลับไปเพราะพ่อของเด็กหญิงน้อยไม่ตอบรับกลับมา

ต่อมาประมาณต้นปี 2545 พ่อของเด็กหญิงน้อยได้ติดต่อมาทางญาติ และขอเข้าพบศูนย์ฯ เพื่อขอดำเนินการเพิ่มชื่อเด็กหญิงน้อยในทะเบียนราษฎร และได้นัดสอบถามถึงสาเหตุ ที่ไม่ได้แจ้งเกิดให้กับเด็ก และดูแลเด็ก จนทำให้เด็กต้องอยู่ในความอุปการะของย่าและญาติ ๆ พ่อของเด็กหญิงน้อยเล่าให้ฟังว่า เนื่องมาจากความไม่เข้าใจกัน ทำให้ครอบครัวแตกแยก และหย่าร้างกัน ในที่สุด พ่อของเด็กหญิงน้อยเองก็คิดว่าแม่ของเด็กหญิงน้อยจะเป็นคนแจ้งเกิดให้ลูก เพราะเป็นคนคลอดเองก็ต้องแจ้งเกิดเอง อีกอย่างขณะนี้ตนเองก็บวชเป็นพระ การที่จะไปแจ้งเกิดให้ลูกดูเป็นเรื่องน่าอาย จึงไม่ได้แจ้งเกิดให้ลูก

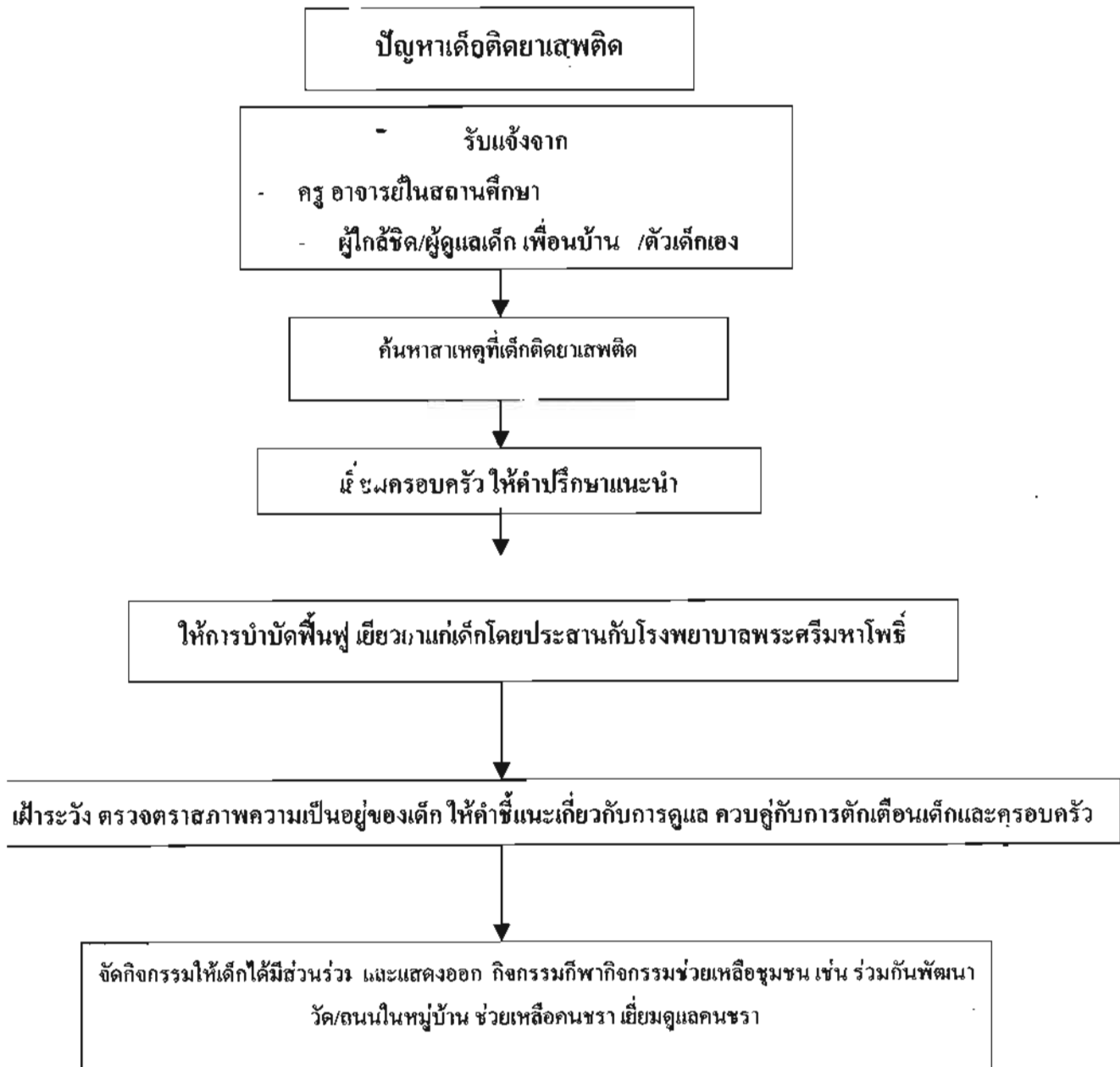
เมื่อได้ข้อมูลพอสมควรแล้วศูนย์ฯ ได้ดำเนินการติดต่อกับพยานรู้เห็นการเกิดของเด็กหญิงน้อย หาภาพถ่าย เอกสารหลักฐานต่างๆ ประสานกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเตรียมเพื่อที่จะนำไปดำเนินการขอเพิ่มชื่อในทะเบียนราษฎร ต้องใช้เวลาหลายวัน พ่อของเด็กหญิงน้อยจึงต้องกลับไปจำวัดก่อน จึงทำให้ขาดการติดต่อกันอีก เพราะพ่อของเด็กหญิงน้อยไม่ได้ให้ที่อยู่ไว้เลยบอกแต่ว่าจะติดต่อมาเอง ขณะที่รอการติดต่อจากพ่อของเด็กหญิงน้อย ศูนย์ฯ และญาติของเด็กหญิงน้อยมีความเห็นว่าควรส่งเด็กหญิงน้อยไปอยู่โรงเรียนประจำ เพื่อไม่ให้เด็กไปเร่ร่อน ขอลาน และขาดโรงเรียน จึงติดต่อไปยังโรงเรียนราชประชานุเคราะห์ 29 จังหวัดศรีสะเกษ ส่งเด็กหญิงน้อยเข้าเรียนในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 3

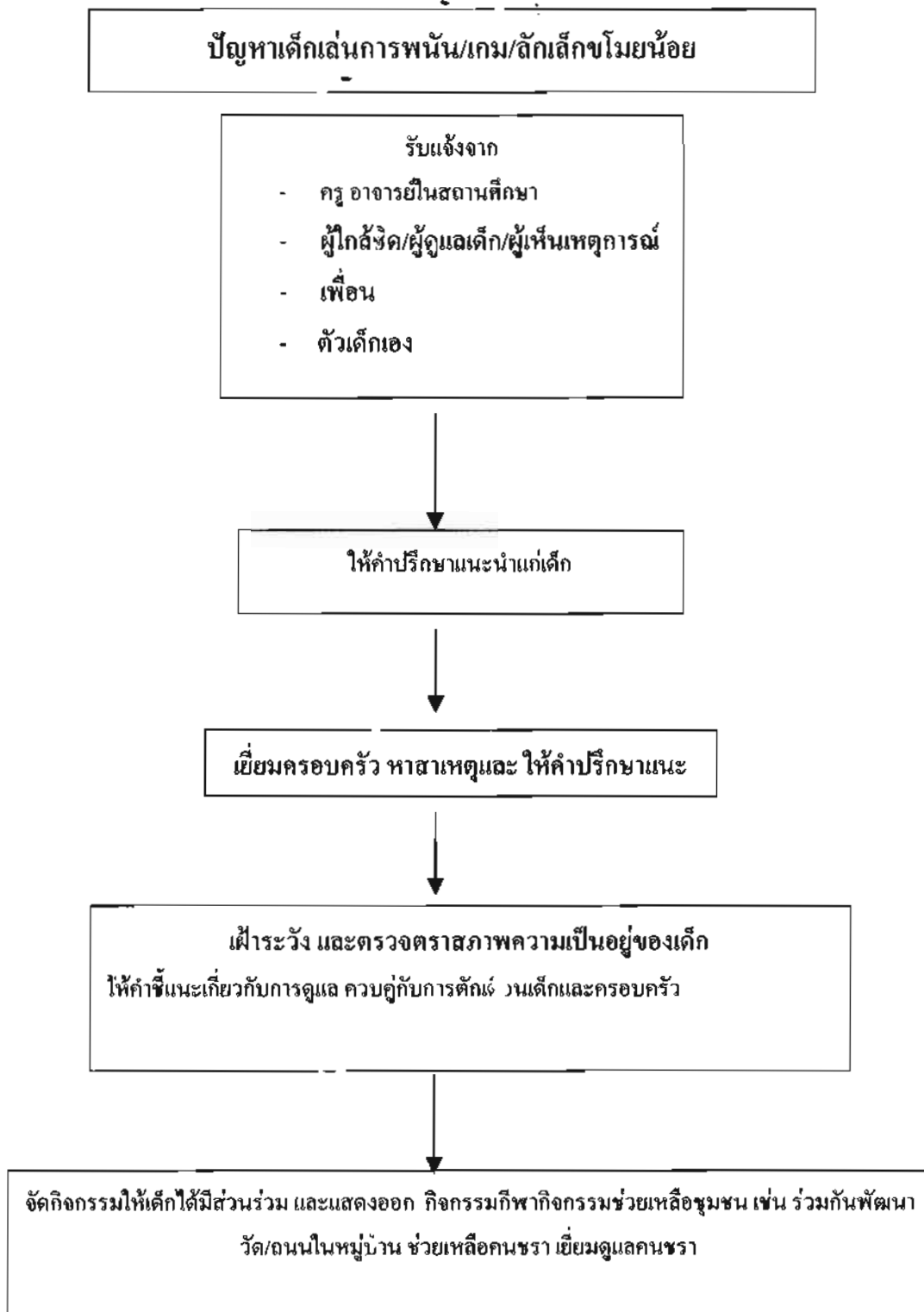
เดือน มิถุนายน 2546 พ่อของเด็กหญิงน้อยได้ติดต่อมายังศูนย์ฯ เพื่อจะขอเพิ่มชื่อในทะเบียนราษฎรให้กับเด็กหญิงน้อย ครั้งนี้ ทางคณะกรรมการได้เตรียม เอกสาร หลักฐานต่างๆ ทั้งพยานบุคคล พยานรู้เห็น ผู้ใหญ่บ้าน ภาพถ่าย ข้าราชการระดับ 3 ขึ้น และ ศูนย์ฯ ให้พร้อม และนัดพบกันที่ว่าการอำเภอเมือง จังหวัดอุบลราชธานี ดำเนินการเพิ่มชื่อให้กับเด็กหญิงน้อยเป็นที่เรียบร้อยแล้ว

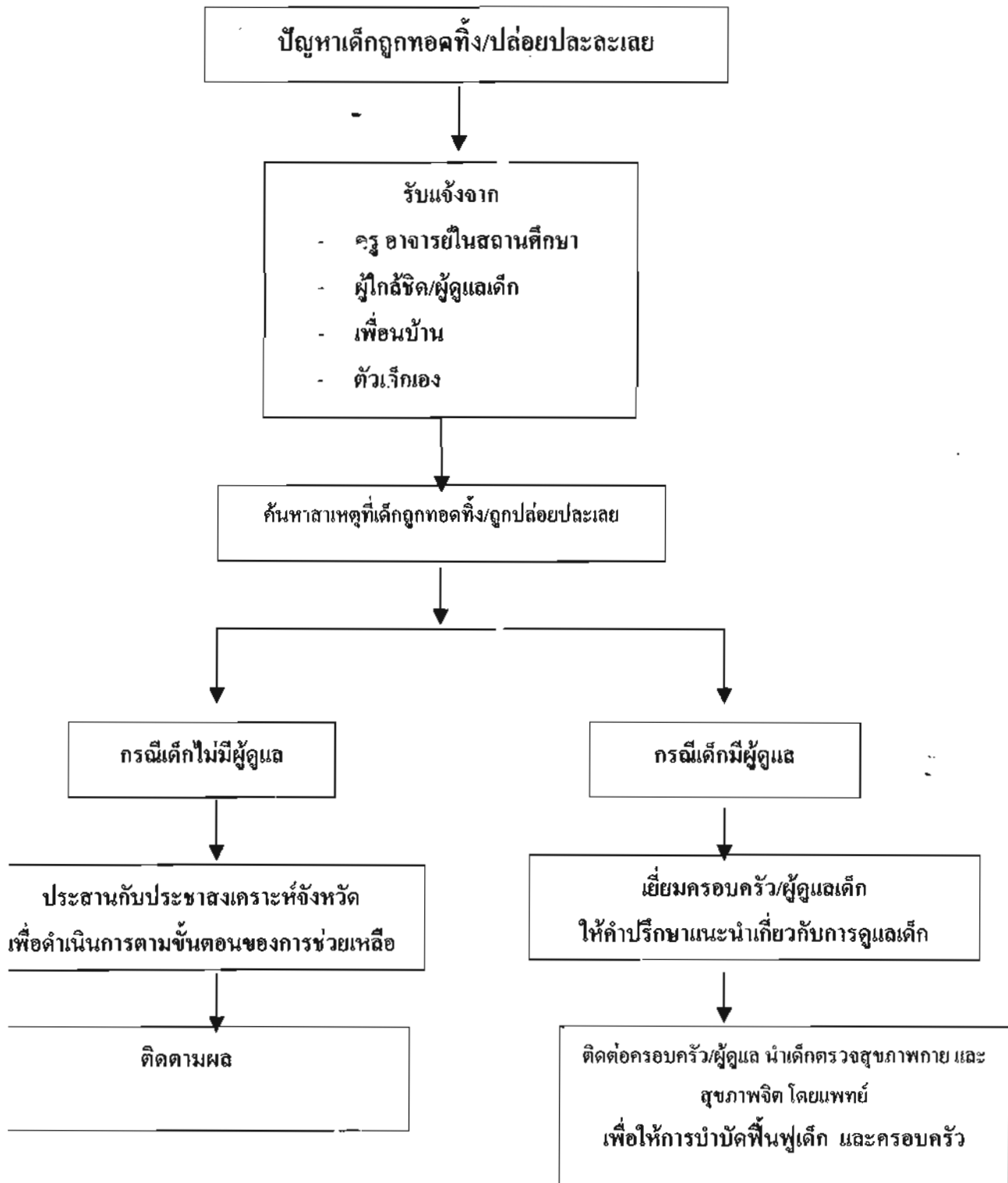
ปัจจุบันเด็กหญิงน้อย มีชื่อในทะเบียนราษฎรเลขที่ 423 หมู่ 12 ตำบลขามใหญ่ อำเภอเมือง จังหวัดอุบลราชธานี เกิดเมื่อวันที่ 1 มกราคม 2535 เรียนอยู่ระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนราชประชานุเคราะห์ 29 จังหวัดศรีสะเกษ รวมเวลาในการดำเนินการเพิ่มชื่อ ประมาณ 2 ปี

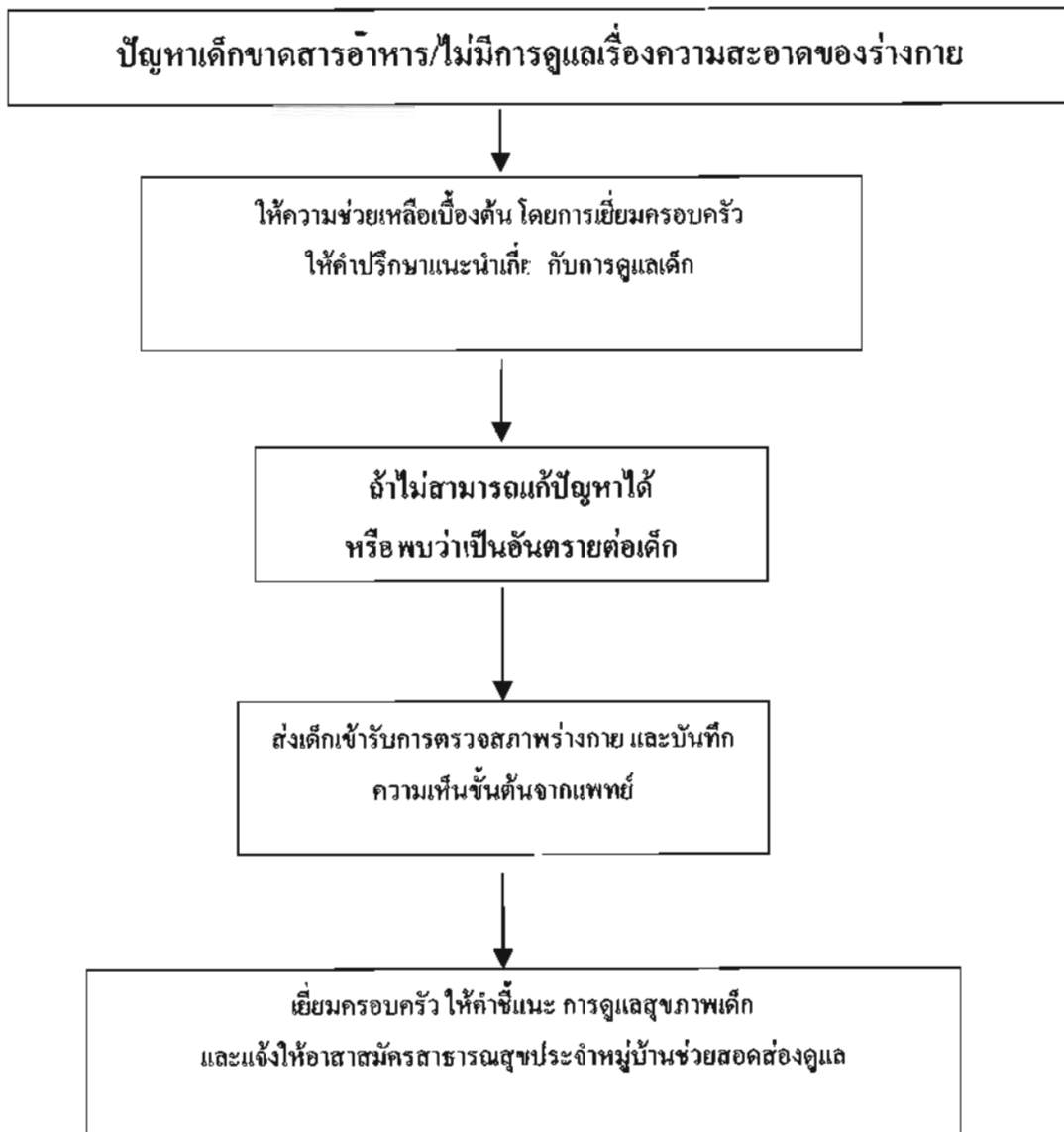
4.4 กระบวนการ รูปแบบการมีส่วนร่วมของชุมชนในการช่วยเหลือ กลุ่มครอบครัว และเยาวชน

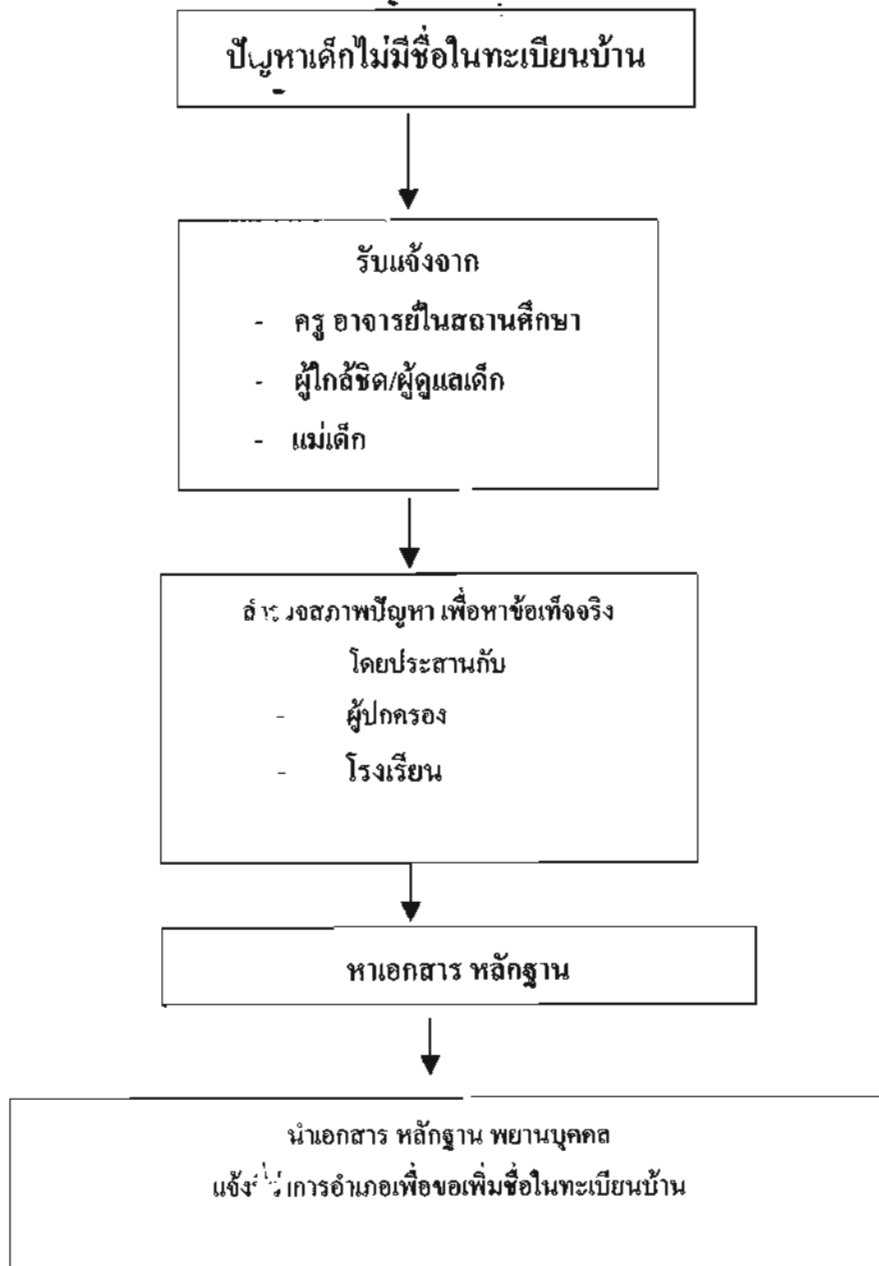
จากการรวบรวมข้อมูลและร่วมกันวิเคราะห์สาเหตุของปัญหาเด็กในประเด็นต่าง ๆ นักวิจัยและชาวบ้านได้ร่วมกันประชุมกับองค์กรหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เช่น ประชาสงเคราะห์จังหวัด องค์การบริหารส่วนตำบล ผู้ใหญ่บ้าน อาสาสมัครคุ้มครองสิทธิเด็ก มูลนิธิยุวพุทธพัฒนา ได้ข้อสรุปแนวทาง รูปแบบที่จะแก้ไขปัญหาดังกล่าว เยาวชนในชุมชน มีหลายแนวทาง ตามประเด็นปัญหาต่าง ๆ ที่มีความหลากหลายที่จำเป็นต้องแยกประเภทของการช่วยเหลือ จึงได้ร่วมกันกำหนดรูปแบบการช่วยเหลือในกรณีต่าง ๆ ซึ่งที่ประชุมได้มีมติในการแก้ไขปัญหาระงควุ่น และนำข้อมูลไปนำเสนอขอความร่วมมือจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้องและชุมชนได้รับทราบ และนำไปปฏิบัติการช่วยเหลือเด็กเยาวชน โดยมีอาสาสมัครคุ้มครองสิทธิเด็กในชุมชนบ้านดอนขุ่ยเป็นผู้รับแจ้ง ดังนี้

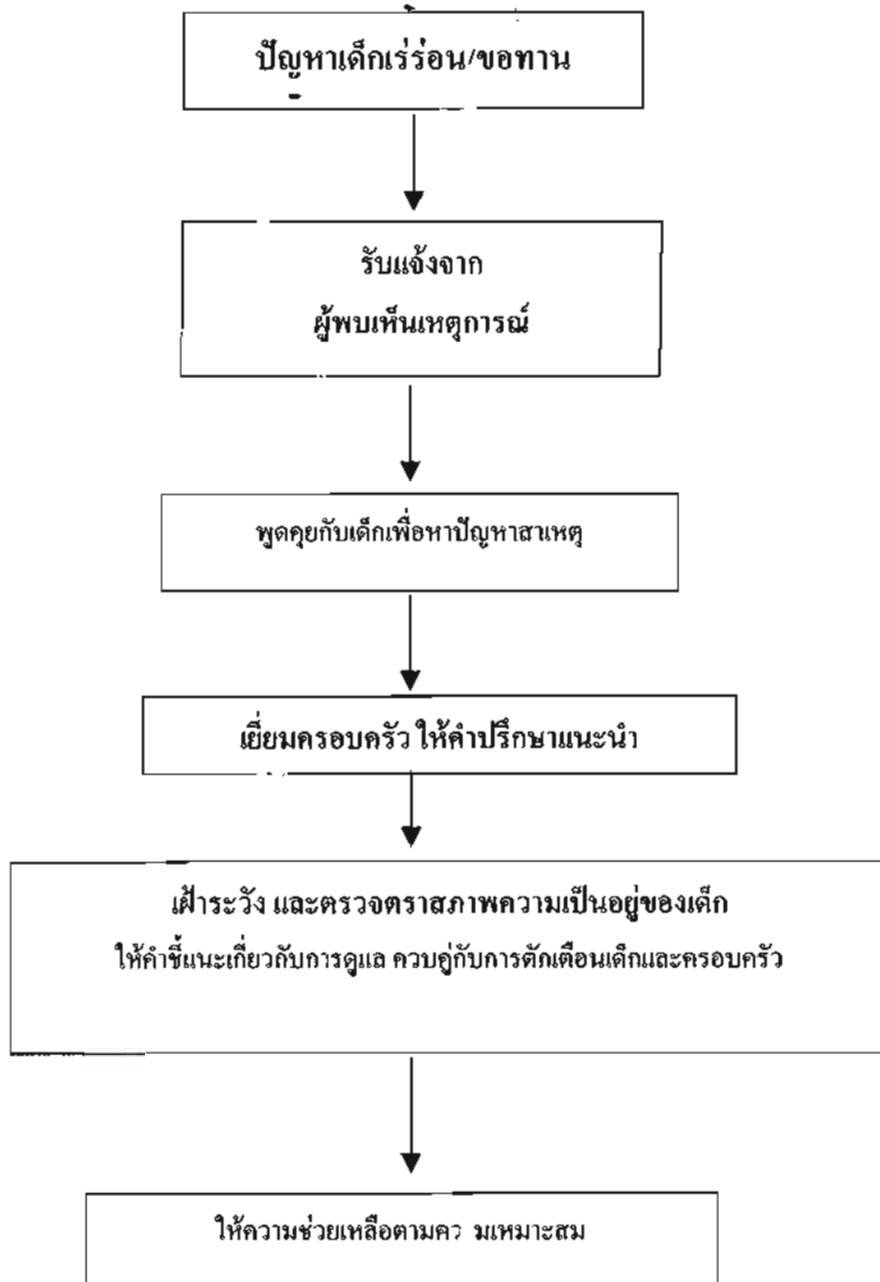

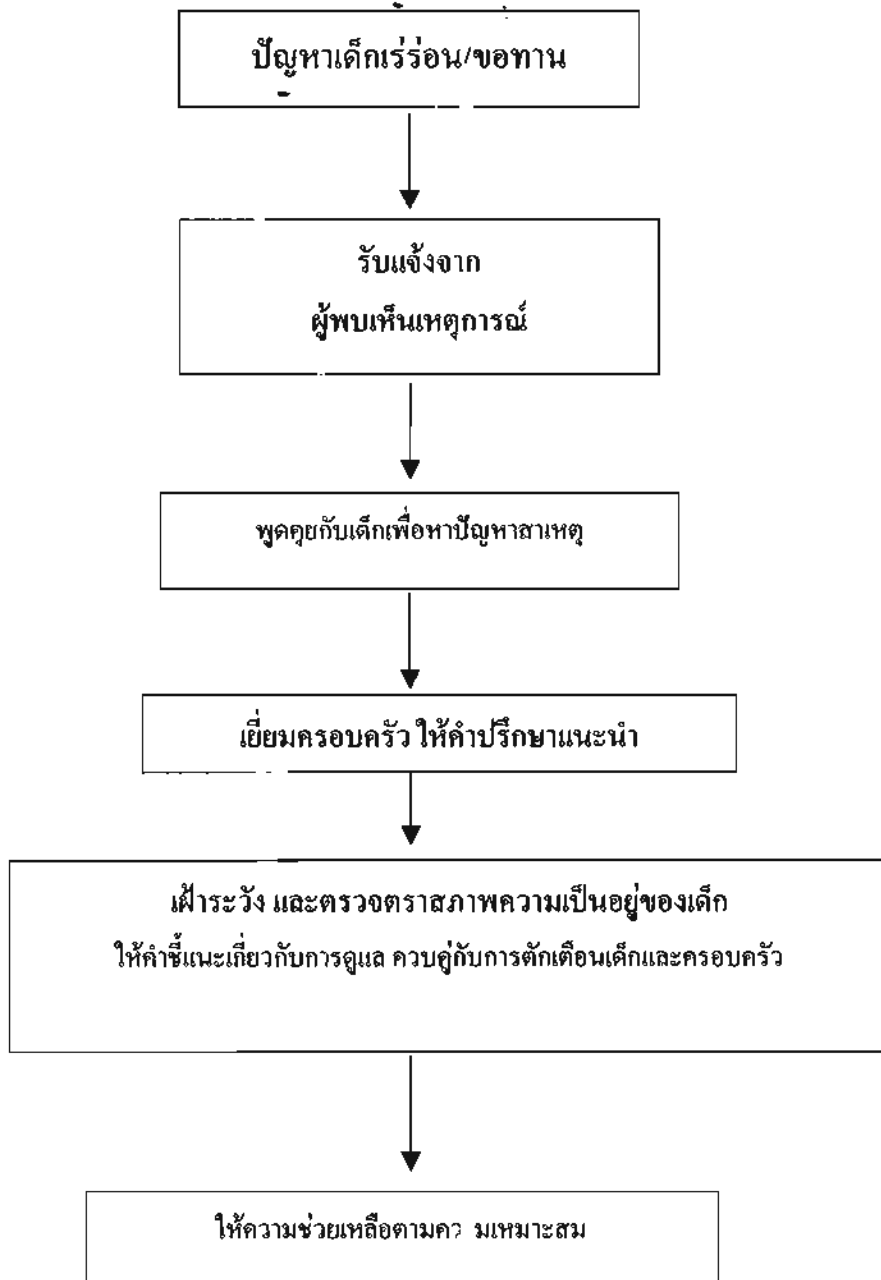

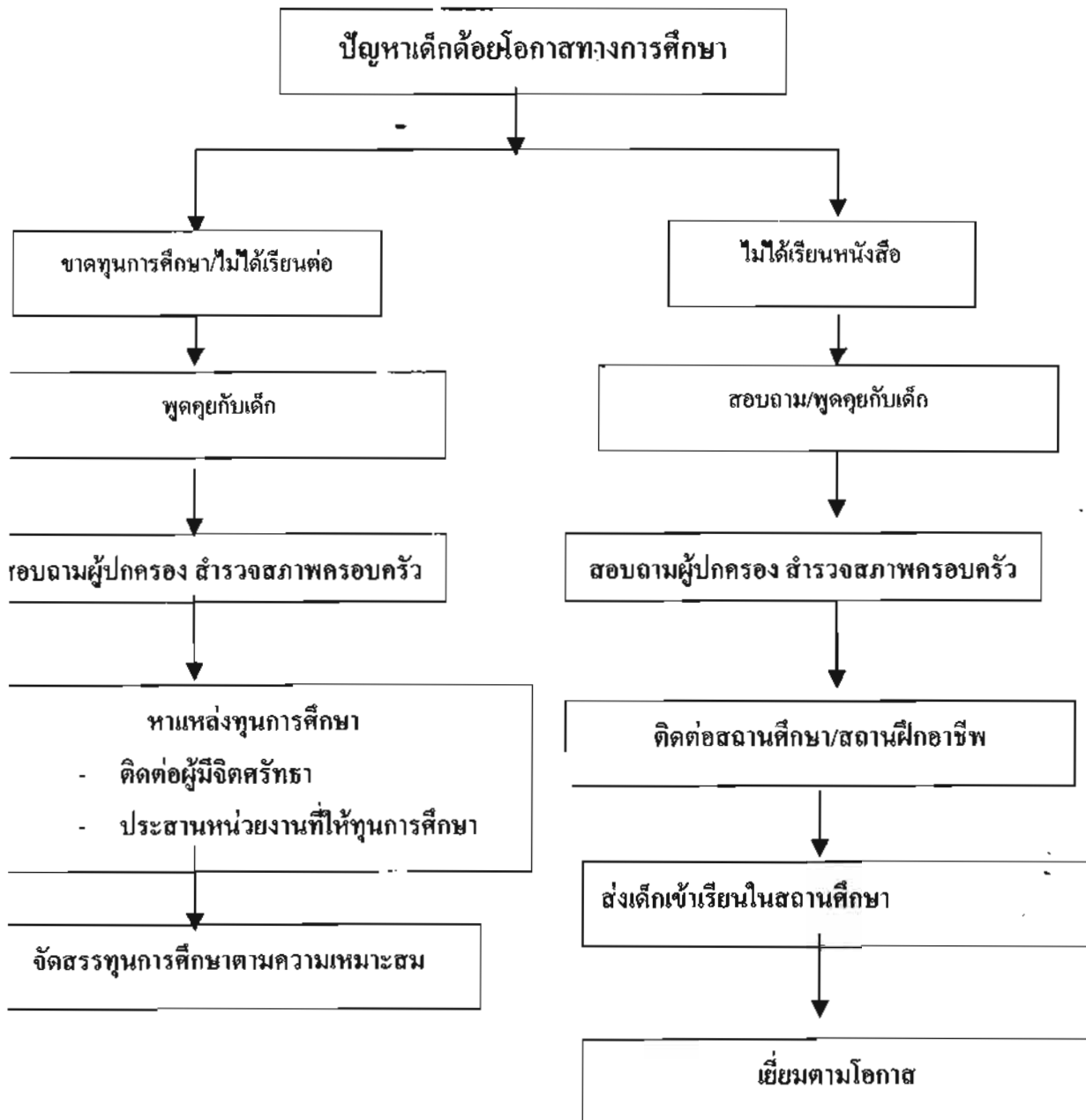

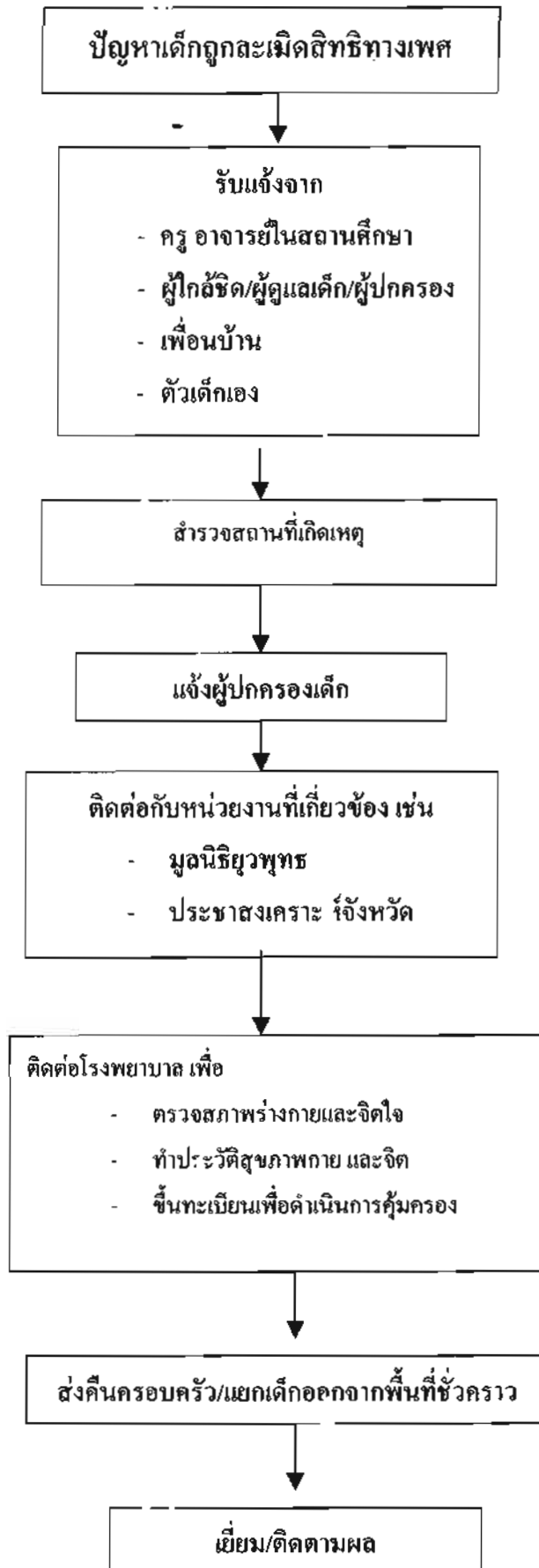

ผลการดำเนินกิจกรรม

หลังจากสังเคราะห์ข้อมูลจนได้รูปแบบ แนวทางการแก้ไขปัญหาร่วมกัน จะพบว่ามีคนหลากหลายกลุ่มที่เข้ามามีบทบาทในการช่วยเหลือ กลุ่มครอบครัวและเยาวชนในชุมชนคอนยุง เช่น

บทบาทการมีส่วนร่วมของชาวบ้านในหมู่บ้าน

1. จากเดิมที่ชาวบ้านไม่ให้ความสนใจในปัญหาของเด็ก เยาวชนในชุมชนเลย จะอยู่แบบตัวใครตัวมันก็หันมาให้ความสนใจ และเห็นความสำคัญในการดูแล ป้องกันปัญหาต่าง ๆ ที่เกี่ยวกับเด็ก เยาวชน เช่น การจับรถชิง ขาเสฟติด การพนันฯ ซึ่งถ้ามีปัญหาดังนี้ก็อาจจะมีผลกระทบต่อหลานของตน เมื่อขอความร่วมมือในการนำเด็ก เยาวชนเข้าร่วมกิจกรรมต่าง ๆ จะได้รับความร่วมมือด้วยดี และเสียสละเวลา ทุนทรัพย์บางส่วนในการให้การสนับสนุน รวมทั้งให้กำลังใจแก่อาสาสมัครคุ้มครองสิทธิเด็กในหมู่บ้านของตนมากกว่าเดิมที่มองดูแบบไม่เข้าใจในการทำงานของอาสาสมัคร

2. เมื่อมีปัญหาของเด็กเยาวชนในหมู่บ้านชาวบ้านจะมาแจ้ง และร่วมกันให้ความช่วยเหลือเด็ก เยาวชนในชุมชนมากขึ้น และจะร่วมเป็นผู้ที่คอยดูแล สอดส่องพฤติกรรมของคนในชุมชนด้วย

บทบาทการมีส่วนร่วมของอาสาสมัครคุ้มครองสิทธิเด็ก

1. ได้ร่วมกับหน่วยงานองค์กรต่าง ๆ จัดอบรมให้ความรู้เกี่ยวกับสิทธิเด็กให้แก่ผู้ปกครองเด็ก เยาวชน และผู้สนใจในชุมชน เพื่อเพิ่มความรู้ ทักษะให้กับอาสาสมัครในการช่วยเหลือเด็ก เยาวชน

2. เป็นศูนย์รับแจ้งเหตุต่าง ๆ ที่เกี่ยวกับเด็ก เยาวชน และร่วมกันแก้ไข โดยประสานกับหน่วยงานต่าง ๆ และครอบครัวของเด็กที่มีปัญหา

บทบาทการมีส่วนร่วมของกลุ่มเยาวชน

1. เยาวชนบางส่วนได้เข้าร่วมเป็นอาสาสมัครคุ้มครองสิทธิเด็ก โดยได้รับการอบรมการเป็นผู้นำเยาวชน จาก มูลนิธิยุวพุทธพัฒนา ให้เป็นผู้นำยุวพุทธพัฒนา และได้ปฏิบัติงานร่วมกับอาสาสมัครคุ้มครองสิทธิเด็ก ทำงานในชุมชนเพื่อให้เด็ก เยาวชนในหมู่บ้านได้รับการพัฒนา

2. ได้รวมกลุ่มทำกิจกรรม อนุรักษ์การสร้างสรรค์สุขภาพ และรับฟังปัญหาของเด็ก เยาวชนในชุมชน ร่วมกันคิด และแก้ไขปัญหาดังกล่าว

บทบาทการมีส่วนร่วมของหน่วยงาน องค์การภายนอก

1. โครงการพัฒนาการเรียนรู้ของเด็กกับการพัฒนาชุมชน (CHILD Project) ของสถาบันวิจัยโภชนาการ มหาวิทยาลัยมหิดล ซึ่งได้รับทุนจาก องค์การยูนิเซฟ แห่งประเทศไทย ได้จัดการอบรมสร้างความตระหนักรู้ในเรื่องสิทธิเด็ก ให้กับกลุ่มแม่บ้าน อาสาสมัครสาธารณสุขหมู่บ้าน ผู้นำชุมชน เยาวชน ทำให้ กลุ่มคนที่เข้ารับการอบรมได้รับความรู้เรื่องสิทธิเด็ก และมีความตระหนัก ที่จะร่วมกันปกป้องคุ้มครองเด็กในชุมชน และโครงการ CHILD ยังได้สนับสนุนทุนการศึกษา และงบประมาณในการสร้างอาคารห้องสมุดของศูนย์ฯ และในวันสำคัญต่าง ๆ ก็ได้ให้งบประมาณให้การจัดกิจกรรมเพื่อส่งเสริม สนับสนุน ให้เด็กได้รับการพัฒนา และมีส่วนร่วม และได้แสดงออกในสิ่งที่เด็กต้องการ

2. เจ้าหน้าที่สาธารณสุขประจำตำบล และอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน ในทุก ๆ เดือน เจ้าหน้าที่สาธารณสุข และอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน (อสม.) จะมีการประชุมเพื่อตรวจสุขภาพของเด็ก ผู้สูงอายุ และประชาชนทั่วไปในชุมชน ศูนย์สร้างสรรค์ชุมชนก็จะได้ร่วมให้ความรู้ เกี่ยวกับการดูแล รักษาสุขภาพ อสม. จะเป็นกลุ่มคนที่รู้จักกับชาวบ้านดี จึงเป็นกลุ่มที่มีข้อมูลเกี่ยวกับชุมชน ซึ่ง ศูนย์ฯ ได้ประสานขอข้อมูลเกี่ยวกับเด็กที่มีปัญหาได้เป็นอย่างดี จึงทำให้ศูนย์สร้างสรรค์ชุมชนบ้านคอนยูงได้ทราบถึงข้อมูลปัญหาเด็กในหมู่บ้าน และเข้าไปพูดคุยกับผู้ปกครองเด็ก และร่วมกันแก้ไขปัญหาดัง ๆ ที่เกิดขึ้นได้

3. บ้านพักเด็กและครอบครัว จังหวัดอุบลราชธานี ของกรมพัฒนาสังคมและสวัสดิการ ศูนย์ฯ จะประสานกับ บ้านพักเด็กและครอบครัว เพื่อขอความช่วยเหลือในเรื่อง ทุนการศึกษาการส่งเด็กเพื่อเข้าเรียนในโรงเรียนราชประชานุเคราะห์ รวมทั้งการช่วยเหลือในเรื่องยานพาหนะในการติดตาม และเยี่ยมเด็กที่ทางศูนย์ฯ ส่งไปเรียนในต่างจังหวัด

4. สหวิชาชีพ จังหวัดอุบลราชธานี ซึ่งหน่วยงานที่ทำงานเกี่ยวข้องกับการช่วยเหลือเด็กและสตรี เช่น โรงพยาบาลสรรพสิทธิประสงค์ โรงพยาบาลพระศรีมหาโพธิ์ สถานีตำรวจภูธร จังหวัดสถานพินิจและคุ้มครองเด็ก โรงเรียนในสังกัดกรมสามัญ สำนักงานประถมศึกษา องค์การเอกชน อสค. ได้มีส่วนร่วมเป็นคณะกรรมการสหวิชาชีพ ทำงานเกี่ยวกับเรื่องสิทธิเด็ก ของจังหวัดอุบลราชธานี ซึ่งได้มีโอกาสแลกเปลี่ยนประสบการณ์ พุดคุยปัญหาเด็ก ให้กับหน่วยงานที่ทำงานเรื่องสิทธิเด็ก ทำให้หน่วยงานราชการเข้ามาศึกษาดูงานของศูนย์ฯ เป็นประจำ

5. ฝ่ายทะเบียนราษฎร กรมการปกครอง ในการช่วยเหลือเด็กไม่มีชื่อในทะเบียนราษฎร มีขั้นตอนในการดำเนินการมีหลายขั้นตอน ซึ่งต้องมีผู้ที่เกี่ยวข้องหลาย ๆ ฝ่าย เช่น ผู้ใหญ่บ้าน ผู้รู้เห็นเหตุการณ์การเกิดของเด็ก ข้าราชการ ระดับ 3 ขึ้นไป บิดามารดา อสค. ได้รับความร่วมมือจากเจ้าหน้าที่เป็นอย่างดี ในการช่วยเหลือเด็กทุกกรณี

6. สถาบันพัฒนาฝีมือแรงงานภาคตะวันออกเฉียงเหนือ เป็นหน่วยงานที่ให้ความช่วยเหลือศูนย์สร้างสรรค์ชุมชนบ้านคอนขุม ในเรื่องของอุปกรณ์ เครื่องใช้สำนักงาน เช่น โต๊ะ บอร์ด สนามเด็กเล่น เครื่องจักรกล และนักศึกษาช่วยในการปรับแก้พื้นที่บริเวณสนามกีฬาเอนกประสงค์ และให้การสนับสนุนในกิจกรรมของ ศูนย์ฯ เป็นประจำอย่างต่อเนื่อง

7. ประชาสังคมจังหวัดอุบลราชธานี ซึ่งมีทั้งภาครัฐ เอกชน องค์กร ตลอดจนกลุ่มเครือข่ายต่าง ๆ ภายในจังหวัดอุบลราชธานี ได้รวมกลุ่มเป็นประชาสังคมจังหวัดอุบลราชธานี มีสมาชิกกลุ่มแม่บ้านคอนขุมได้เข้าร่วมเป็นสมาชิกกลุ่มเครือข่ายประชาสังคม จ. อุบลราชธานี ทำงานในพื้นที่ได้พบเด็ก เยาวชนคิดค้นนำขยะที่ไร้ค่ามาสร้างสรรค์เป็นเครื่องดนตรี และเตารีดได้อย่างสนุกสนาน ขณะเดียวกันประชาสังคม จังหวัดอุบลกำลังค้นหาสิ่งมหัศจรรย์ที่เด็กทำได้ในแต่ละพื้นที่ของจังหวัด ซึ่งเป็นหนึ่งในงานของสำนักงานปฏิรูกระบบสุขภาพแห่งชาติ (สปรส.) จึงได้มีการส่งผลงานของเด็ก และเยาวชนบ้านคอนขุมไปที่ สปรส. และได้รับการคัดเลือกให้ไปโชว์ผลงานที่ สถานีโทรทัศน์ แห่งประเทศไทย กรมประชาสัมพันธ์ กรุงเทพมหานคร

ความร่วมมือจากโรงเรียน

บ้านคอนขุมเป็นหมู่บ้านที่ไม่มีโรงเรียนในหมู่บ้าน ดังนั้น เด็กที่ไปเรียนในโรงเรียนจึงไปเรียนที่ โรงเรียนบ้านนาคูน ซึ่งอยู่ด้านทิศเหนือของหมู่บ้าน และโรงเรียนบ้านหนองปลาปาก ซึ่งอยู่ทางด้านทิศตะวันออกของหมู่บ้าน ศูนย์ฯ จะประสานกับอาจารย์ในโรงเรียนเป็นประจำ ในเรื่องพฤติกรรมของเด็กนักเรียนในหมู่บ้าน และได้เชิญ อาจารย์ร่วมเป็นคณะกรรมการศูนย์ฯ ด้วย และได้รับความร่วมมือเป็นอย่างดี ในเรื่องการให้ข้อมูลเกี่ยวกับตัวเด็ก และทางโรงเรียนก็จะถามพฤติกรรมของเด็กในขณะที่ยังอยู่ในหมู่บ้านเช่นกัน เมื่อมีปัญหาทั้งศูนย์ฯ และโรงเรียนก็จะร่วมกันแก้ปัญหา

หน่วยงาน องค์กรเอกชนศึกษาดูงาน

สถานีวิทยุภาคสนาม จ.อุบลราชธานี สถาบันวิจัยโภชนาการ มหาวิทยาลัยมหิดล ร่วมกับสถาบันประชากรและสังคม มหาวิทยาลัยมหิดล ได้นำนักวิชาการ ระดับผู้บริหารชาวต่างชาติ ที่ทำงาน ในองค์การยูนิเซฟ ในประเทศแถบเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ ศึกษาดูงานเป็นประจำทุกปี โดยในการศึกษาดูงานจะมี การแลกเปลี่ยนประสบการณ์การทำงานระหว่างคณะทำงาน ของศูนย์ฯ กับชาวต่างชาติที่มาศึกษาดูงาน ทำให้ได้รับรู้ถึงปัญหา และการทำงาน สามารถนำมาปรับเปลี่ยน และเป็นแนวทางการทำงานกับชุมชนได้

และยังมีหน่วยงานทั้งภาครัฐ และเอกชนหลายแห่งได้ให้ความสนใจในการศึกษาดูงาน ทำให้ชาวบ้านได้แลกเปลี่ยนประสบการณ์ กับหน่วยงานต่าง ๆ ทำให้รับรู้การทำงานของศูนย์ฯ และได้เข้ามามีส่วนร่วมในการทำงานช่วยเหลือเด็กได้ในระดับหนึ่ง

4.5 การศึกษาดูงาน

เพื่อเป็นการเพิ่มประสิทธิภาพการมีส่วนร่วมของชุมชนในการช่วยเหลือ ค้ำครอง พัฒนา เด็ก และเยาวชน จึงได้มีการนำคณะนักวิจัย ทั้ง 26 คน ผู้นำชุมชน ผู้ใหญ่บ้าน หมู่บ้านใกล้เคียง สมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบล พระเจ้าอาวาสในชุมชน รวมทั้งชาวบ้าน เยาวชนบางส่วน จำนวน 46 คน ไปศึกษาดูงานที่โรงเรียนการกุศลสงเคราะห์ วัดบ้านโนนเมือง อำเภอขามสะแกแสง จังหวัด นครราชสีมา ซึ่งเป็นสถานที่รับเด็กจากที่ต่าง ๆ ที่ด้อยโอกาสทางการศึกษา ชาวเขา เด็กที่ได้รับผลกระทบจากบิดามารดาค้า และติดยาเสพติด เด็กที่มีฐานะยากจน เด็กกำพร้าไม่มีคนเลี้ยงดู โดยทางโรงเรียนรับมาและให้ได้รับการศึกษา และใช้ชีวิตอยู่ร่วมกัน โดยมีจุดเด่นประการหนึ่งคือ การที่ชุมชนชาวบ้านเข้ามามีส่วนร่วมกับวัด โรงเรียนในการดูแลเด็ก ๆ เหล่านี้ โดยทางโรงเรียนมีกิจกรรมให้เด็กเยาวชนออกไปช่วยเหลือชุมชนในการทำนา ทำสวน ฯลฯ ส่วนหนึ่งจะเป็นรายได้ของเด็ก และ บางส่วนชาวบ้านจะสนับสนุนมาเป็นอาหารสำหรับเด็ก ๆ ในโรงเรียนด้วย

ผลจากการศึกษาดูงาน

1. ชาวบ้านและนักวิจัยได้มีโอกาสเรียนรู้ และเห็นความร่วมมือของโรงเรียน วัด ชาวบ้าน ในการแก้ไข สนับสนุน ส่งเสริมงานด้านเด็ก เยาวชน ที่ทุกคนต้องเข้ามามีส่วนร่วมจึงจะทำให้งาน บรรลุวัตถุประสงค์
2. ได้เห็นหมู่บ้านชุมชน เด็กเยาวชนที่มีปัญหามากกว่าชุมชนตนเอง ทำให้เกิดกำลังใจในการที่จะทำงานร่วมกันแก้ไขปัญหามาของชุมชนตนเอง
3. ได้พูดคุยแลกเปลี่ยนกันของคนในชุมชน ซึ่งปกติจะไม่ค่อยพบกัน ไม่รู้จักกัน และมีเวลาพูดคุยกันเป็นโอกาสให้มีความสัมพันธ์ที่ดีต่อกัน ซึ่งจะเป็นจุดที่จะนำมาซึ่งความร่วมมือในกิจกรรมต่าง ๆ ของชุมชน
4. ได้อาสาสมัครในการทำกิจกรรมเกี่ยวกับเด็ก เยาวชนเพิ่มขึ้นทั้งในชุมชนและหมู่บ้านใกล้เคียงซึ่งได้ร่วมเดินทางไป ศึกษาดูงาน คราวนี้ด้วย ซึ่งจะนำสู่การแก้ไขปัญหามาของเด็ก เยาวชนในหมู่บ้านใกล้เคียงต่อไป
5. การประชุมร่วมกับชาวบ้าน และเยาวชนหลังจากการศึกษาดูงาน ค้นพบว่า เด็กและเยาวชน ซึ่งเป็นผู้ที่ถูกแก้ไขปัญหามาได้เสนอกับทีมวิจัย ถึงปัญหาที่เกิดขึ้นในชุมชนว่า ปัญหาที่เกิดขึ้นกับเด็กถูกแก้ไขที่ปลายเหตุมากกว่าต้นเหตุ ปัญหาจริง ๆ แล้ว เด็กและเยาวชนด้วยกันจะรู้ปัญหาที่แท้จริง เพราะเมื่อมีปัญหาคนแรกที่เยาวชนจะพูดคุย หรือปรึกษา คือเพื่อนในวัยเดียวกัน ดังนั้นถ้าจะแก้ปัญหามาควรจะจัดกิจกรรมที่ทำให้เด็กและเยาวชนใน ชุมชน ได้รู้จักกัน และร่วมกันแก้ปัญหามาของตนเอง โดยมีผู้ใหญ่เป็นผู้คอยให้คำแนะนำ และเป็นพี่ปรึกษาอยู่ห่าง ๆ

4.6 รูปแบบและวิธีการที่เหมาะสมที่ชุมชนมีส่วนร่วมในการช่วยเหลือ กลุ่มครอบครัว ปกป้อง เด็กและเยาวชน

จากการที่ได้ประชุมร่วมกันของคณะวิจัย ชาวบ้าน พระผู้นำในชุมชน เยาวชน หลังจาก การศึกษาดูงาน ทำให้พบแนวทางที่จะป้องกัน แก้ไขปัญหาของเด็กเยาวชน โดยนำแนวคิด ประสพการณ์ ศักยภาพของชุมชน มาประยุกต์และเชื่อมประสานกับองค์กร หน่วยงาน บุคลากรที่มี ความรู้ ความสามารถภายนอกชุมชนมากำหนดทิศทาง รูปแบบ และวิธีการที่เหมาะสมที่ชุมชนจะมี ส่วนร่วมในการช่วยเหลือ ป้องกัน เด็กและเยาวชน โดยได้จัดกิจกรรมค่ายเยาวชนสัมพันธ์ เป็นการทดลองปฏิบัติการช่วยเหลือเด็กตามรูปแบบและแนวทางตามสภาพปัญหา กลุ่มเป้าหมายคือ เด็กและเยาวชน ผู้ปกครอง โดยส่งหนังสือถึงผู้ปกครอง ขอความร่วมมือจากผู้ปกครองเข้าร่วมใน วันที่ 2 ของการจัดค่ายด้วย กำหนดการจัดค่ายเป็นเวลา 2 วัน 1 คืน มีหน่วยงานทั้งภาครัฐ และ เอกชนเข้าร่วมเป็นวิทยากร ได้รับความอนุเคราะห์ให้ใช้สถานที่-ที่พัก จากศูนย์วิจัยข้าว อุบลราชธานี มีกำหนดการและ ขั้นตอน คือ

4.6.1 กำหนดการและขั้นตอน

วันแรก

เวลา	07.00 – 08.00 น.	ขึ้นรถที่หน้าศูนย์สร้างสรรค์ชุมชนบ้านดอนยาง
	08.30 – 09.30 น.	ลงทะเบียนรับเอกสาร
	09.30 – 10.30 น.	กลุ่มสัมพันธ์
		คุณสุชาดา พละโย ศูนย์วิทยาศาสตร์เพื่อการศึกษา
	10.30 – 11.00 น.	พิธีเปิด
		ผู้อำนวยการศูนย์วิจัยข้าว อุบลราชธานี
	11.20 – 12.00 น.	กิจกรรมสืบพลังคนกล้า
		อ.กาญจนา ทองทั่ว
	12.00 – 13.00 น.	พักรับประทานอาหารกลางวัน
	13.00 – 13.20 น.	กิจกรรมนันทนาการ
		โดยศูนย์วิทยาศาสตร์เพื่อการศึกษา
	13.20 – 15.20 น.	ความรู้เกี่ยวกับเรื่อง สิทธิเด็ก
		โดยศูนย์สร้างสรรค์ชุมชนบ้านดอนยาง
	15.40 – 16.20 น.	กิจกรรม ฐานความรู้การทำงานร่วมกัน
		Walk Rally เชื่อมสัมพันธ์
		โดยศูนย์วิทยาศาสตร์เพื่อการศึกษา

16.20 – 16.40 น.	นัดหมายกิจกรรมตอนกลางคืน
16.40 – 18.00 น.	กิจกรรมส่วนตัว
18.00 – 19.00 น.	- รับประทานอาหารเย็น
19.00 – 21.00 น.	ความรู้เกี่ยวกับธรรมะ พระอาจารย์ถวิล สุญญธาตุ วัดบ้านลาดคำ จังหวัดอำนาจเจริญ
21.00 น.	สวดมนต์ให้พ่อแม่/พี่น้อง
วันที่สอง	
เวลา 05.30 – 06.00 น.	ฝึกสมาธิ กายบริหาร พระอาจารย์ถวิล สุญญธาตุ
06.00 – 07.00 น.	กิจกรรมส่วนตัว
07.00 – 08.00 น.	พักรับประทานอาหารเช้า
08.00 – 12.00 น.	กิจกรรมรู้จักตนเอง ผู้อื่น ช่วยเหลือสังคม คุณสุภาพร ประดับสมุทร โรงพยาบาลพระศรีมหาโพธิ์
12.00 – 13.00 น.	พักรับประทานอาหารกลางวัน
13.00 – 15.00 น.	ทักษะชีวิต ผศ.คำผล กองแก้ว สถาบันราชภัฏอุบลราชธานี
15.00 – 16.00 น.	สายสัมพันธ์ พ่อ แม่ ผศ.คำผล กองแก้ว
16.00 – 16.30 น.	มอบประกาศนียบัตร/พิธีปิด

4.6.2 รูปแบบกิจกรรม

ในการจัดค่ายทีมวิจัย ได้ให้กลุ่มเยาวชนได้มีส่วนร่วมในการได้เตรียมงานร่วมกัน โดยได้ส่งใบสมัคร และหนังสือถึงผู้ปกครอง และเช็คจำนวนผู้เข้าร่วม ทำป้ายแขวนคอ รวมทั้งเยาวชนแกนนำได้ไปฝึกอบรมการเป็นวิทยากรกระบวนการกลุ่มย่อย กับเจ้าหน้าที่ของศูนย์วิทยาศาสตร์เพื่อการศึกษา และอาจารย์กาญจน์ ทองหัว เพื่อร่วมเป็นวิทยากรด้วย เมื่อถึงวันที่เดินทางได้นัดเยาวชนทุกคนมาขึ้นรถที่ หน้าศูนย์สร้างสรรค์ชุมชนบ้านคอนยูง ให้เยาวชนแต่ละคนลงทะเบียนตามกลุ่มที่

ได้แบ่งไว้ให้ ได้รับป้ายชื่อแขวนคอ ทุกคนจะได้รับเสื้อซึ่งมีตราศูนย์สร้างสรรค์ ทุกคนตื่นเต้นมาก เนื่องจากไม่เคยมีกิจกรรมเช่นนี้เกิดขึ้นเลยในหมู่บ้าน ครึ่งนี้เป็นครั้งแรกที่เยาวชนในหมู่บ้านได้มีโอกาสเดินทาง และจะได้ร่วมทำกิจกรรมด้วยกันเป็นเวลา 2 วัน 1 คืน บางคนก็ยังเป็นกังวลอยู่ว่าจะไปทำอะไร ไปแล้วจะได้อะไร เมื่อเดินทางไปถึงศูนย์วิจัยข้าว ทุกคนได้นั่งตามกลุ่มที่แบ่งไว้จำนวน 5 กลุ่ม คือ กลุ่มจังหวัด ผังน้ำขม มดตะนอย จักจั่น และหิ่งห้อย

กิจกรรมกลุ่มสัมพันธ์

มีทั้งเล่นเกมส์ และร้องเพลง เป็นกิจกรรมที่กระตุ้นทำให้เยาวชนมีความพร้อมทั้งร่างกายและจิตใจในการที่จะเริ่มต้นทำกิจกรรมร่วมกัน เยาวชนที่เข้าร่วมสนุกสนาน และได้รู้จักกันมากขึ้น

กิจกรรมสืบค้นพลังคนกล้า

เป็นกิจกรรมที่จะจุดประกายความคิด ให้เกิดแรงผลักดันให้ทำความดี กิจกรรมที่เคยทำแล้วเกิดความภาคภูมิใจ เพื่อพัฒนาสังคม และแบบอย่างของคนดี ที่ยึดถือเป็นแบบอย่าง โดยวิทยากรได้ให้แต่ละกลุ่มทำกิจกรรมนอกห้องประชุม ให้จับคู่กัน ทุกคนจะได้รับใบงาน และให้แต่ละคู่เปลี่ยนกันถาม และตอบคำถามที่อยู่ในใบงาน จะเขียน หรือจดจำไว้ก่อนได้ เพื่อนำเอาข้อมูลที่คู่ของตนเองเล่าเหตุการณ์นั้นมาคุยให้เพื่อนในกลุ่มฟังอีกครั้งหนึ่งในการรวมกลุ่ม วิทยากรใช้เวลา 30 นาที และให้แต่ละกลุ่มกลับเข้าห้องประชุม เพื่อมานำเสนอต่อที่ประชุมใหญ่ โดยการวาดเป็นภาพเล่าเหตุการณ์ หรือจะแสดงเป็นละครก็ได้

ผลจากกิจกรรม

1. ทุกคนที่ร่วมกิจกรรมค้นพบศักยภาพที่เป็นคุณค่าในตัวเอง แม้ว่าแต่ละคนจะมีรูปร่างหน้าตาลักษณะท่าทาง อุปนิสัยที่แตกต่างกัน ทุกๆ คนย่อมสามารถทำตนให้เป็นประโยชน์ต่อผู้อื่นและสังคมได้
2. เยาวชนส่วนใหญ่ได้รู้จักกัน จากการพูดคุยกันทำให้เกิดความคุ้นเคยกันมากขึ้น
3. จากคำถาม สิ่งที่สำคัญส่วนใหญ่สะท้อนจากการอยากเนรมิตได้คือ ความต้องการมีครอบครัวที่อบอุ่น ไม่ต้องการเห็นพ่อแม่ทะเลาะเบาะแว้งกัน ซึ่งแสดงให้เห็นถึงปัญหาที่แท้จริงที่อยู่ในใจของเด็ก ๆ ซึ่งผุดจากเด็กที่มาจากครอบครัวปกติจะขอให้ตนเองมากกว่าครอบครัว หรือสังคมโดยรวม ส่งผลทำให้ผู้ใหญ่ นักวิจัยเข้าใจสิ่งที่อยู่ในใจของเด็ก ๆ มากขึ้น

กิจกรรมให้ความรู้เรื่องสิทธิเด็ก

เป็นกิจกรรมที่มีวัตถุประสงค์เพื่อให้ความรู้เรื่องสิทธิเด็ก ให้เยาวชนมีความรู้ ความเข้าใจ ต่อหลักการ สาระสำคัญของอนุสัญญาว่าด้วยสิทธิเด็ก รู้จักสิทธิ บทบาท และหน้าที่ ที่พึงกระทำ ของตนเอง จะมีผลทำให้เยาวชนมีจิตสำนึกที่ดีในการช่วยเหลือสังคมในอนาคตและเป็นเยาวชนที่ดี ของชาติ รูปแบบของกิจกรรมคือ กิจกรรมสร้างความตระหนักรู้เรื่องสิทธิเด็ก ให้เด็ก เยาวชน ได้ ร่วมแสดงความคิดเห็น ของตนเองอย่างมีอิสระ เป็นกิจกรรมที่ให้ทั้งความรู้ ความสนุกสนาน

สรุปผลกิจกรรมความรู้เรื่องสิทธิเด็ก

1. เด็กและเยาวชน มีความรู้ ความเข้าใจ และเกิดความตระหนักรู้เกี่ยวกับสิทธิอันพึงมีพึง ได้ของตนเองตามกฎหมายรัฐธรรมนูญ และอนุสัญญาว่าด้วยสิทธิเด็ก ที่กำหนดขึ้นตามหลักการ ของสหประชาชาติ
2. เด็กและเยาวชน รู้จักป้องกันตนเองจากการเลือกปฏิบัติ การถูกละเมิดสิทธิในด้าน ต่าง ๆ เช่น การศึกษา การใช้แรงงาน การถูกทอดทิ้ง การถูกทารุณกรรม การล่วงละเมิดทางเพศ การใช้สิ่งเสพติด เป็นต้น
3. สามารถนำความรู้ไปปรับใช้ในชีวิตประจำวัน และเกิดเครือข่ายเผยแพร่ความรู้ เรื่อง สิทธิเด็ก เปิดโอกาสให้เยาวชนมีการแลกเปลี่ยนประสบการณ์ ได้เรียนรู้การทำงานเป็นทีม และมีบทบาทในการพัฒนาสังคมไทยในอนาคต

ฐานความรู้การทำงานร่วมกัน (Walk Rally เชื่อมสัมพันธ์)

การที่จะทำงานในการแก้ปัญหาหรือพัฒนาชุมชนได้นั้นจะทำเพียงคนเดียวคนเดียวนั้น ไม่ สามารถทำได้ การทำงานเป็นทีมจึงเป็นสิ่งที่สำคัญและต้องอาศัยบุคคลหลาย ๆ คน ในกิจกรรมฐาน ความรู้การทำงานร่วมกันวิทยากรจะให้เยาวชนแต่ละกลุ่มเข้าร่วมกิจกรรมตามฐานต่าง ๆ ดังนี้

ฐานทุระเบิด มีอุปกรณ์ ท่อน้ำ pvc เชือกไนรอน ตระกร้าเก็บท่อน้ำ โดยให้เยาวชน สิ่ง ที่ ได้รับความสามัคคี ความเป็นผู้นำผู้ตามที่ดี และ อบรมทำตามคำสั่ง

ฐานต่อให้ยาวที่สุด วิทยากรให้เยาวชนนำสิ่งของที่มีในร่างกายจะเป็นอะไรก็ได้ นำต่อกัน ให้ได้ยาวที่สุด จากกิจกรรมให้ ำให้แต่ละคนในกลุ่มนำสิ่งของทั้งหมดในร่างกายต่อกันให้ยาวและ ยังขอมเสียดสนอนราบกับพื้นเพื่อให้กลุ่มของตนได้ความยาวมากที่สุด สิ่งที่ไดจากกิจกรรมคือทุก คนเกิดความสามัคคี และมีการเสียดสน

ฐานกวางน้อยหลงทาง อุปกรณ์ผ้าปิดตาเชือกสิ่ง ที่ได้รับความสามัคคีความเป็นผู้นำผู้ ตามที่ดี

ฐานนิทาน อุปกรณ์ เช่น ลูกบอล แปรง สีฟัน เป็นต้นกระดาดเป่าปากกา สิ่งที่ได้รับได้
ความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ได้สร้างจินตนาการให้กับเด็กๆ การแก้ไขปัญหาลเฉพาะหน้า

ฐานทายชื้ออะไรอยู่ อุปกรณ์ เช่น แผ่นซีดี ไม้บรรทัด เจลลี่ใส่มม ลูกปิงปอง ปากกา
กระดาดเป่าสิ่งที่ได้รับฝึกประสาทสัมผัสทั้งห้าความสามัคคี

ผลกิจกรรมฐานความรู้การทำงานร่วมกัน (Walk Rally เชื่อมสัมพันธ์)

1. เด็กเยาวชนเกิดความสามัคคี มีการเสียสละ
2. ความเป็นผู้นำผู้ตามที่ดี และยอมรับทำตามคำสั่ง
3. ความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ได้สร้างจินตนาการให้กับเด็กๆ การแก้ไขปัญหาลเฉพาะหน้า

ธรรมะกับเยาวชน

วิทยากรได้สอนธรรมะกับเยาวชน เกี่ยวกับการเคารพบิดามารดา ท่านได้กล่าวว่า ครอบครัว
เป็นสังคมเล็ก ๆ สังคมหนึ่งที่ประกอบด้วย พ่อ แม่ ลูก หรือบางครอบครัวก็อาจมีปู่ ย่า ตา ยาย ลุง ป้า
น้า ซึ่งถือว่าเป็นครอบครัวใหญ่ และการที่อยู่ร่วมกันหลาย ๆ คน ความรักความเอื้ออาทรและการ
เอาใจใส่ การให้อภัยต่อกันเป็นสิ่งที่สำคัญ สภาพความเป็นไปภายในครอบครัว อาจมีทั้งสุข และ
ทุกข์คละเคล้ากันไป และปัญหาความขัดแย้งในครอบครัวย่อมเกิดขึ้นได้เสมอ เมื่อเกิดขึ้นทุกคนใน
ครอบครัว ควรมีส่วนร่วมกันหาทางแก้ไข ให้ความขัดแย้งนั้นค่อย ๆ คลี่คลายลงได้ และเมื่อใดก็
ตามความขัดแย้งจางหายไป ความเข้าใจกันย่อมเข้ามาแทนที่ อีกทั้งสัมพันธภาพที่ไม่เคยมีก็ย่อมจะ
เกิดขึ้น และนำไปสู่การมีสัมพันธภาพที่ดีต่อไป บุคคลที่สำคัญในครอบครัวคือบิดา มารดา ผู้ที่
ถนอมเลี้ยงดูเรามาตั้งแต่อยู่ในครรภ์ มารดาเป็นบุคคลที่มีพระคุณต่อเรามากที่สุด ดังนั้นไม่ควรทำให้
บิดามารดาเสียใจ แต่เมื่อเกิดปัญหาหรือความขัดแย้งกับบิดามารดาควรรู้จักหาทางออกที่เหมาะสม
เพื่อให้ท่านเกิดความสบายใจ ครอบครัวแต่ละครอบครัวย่อมมีทั้งข้อดีและข้อด้อย ซึ่งเป็นสิ่งที่เรา
พอใจ หรือไม่พอใจก็ได้ ส่วนเป็นสิ่งที่สมาชิกในครอบครัวสร้างขึ้น และหากเราได้มีโอกาสมอง
เห็นข้อบกพร่องของตนเอง และพร้อมยินดีที่จะแก้ไขในสิ่งนั้น ๆ ก็ย่อมเป็นหนทางในการพัฒนา
ชีวิตตนและครอบครัวให้ดีขึ้นได้เช่นกัน

การสร้างภาคภูมิใจให้กับตนเอง มนุษย์ทุกคนมีคุณค่าในตนเอง เพราะเกิดเป็นมนุษย์ที่มี
ความรักที่บริสุทธิ์ต่อตนเอง ต่อบุคคลอื่น ๆ และสรรพสิ่งในโลก แม้บุคคลหรือสรรพสิ่งในโลกจะ
แตกต่างกัน แต่ทุกสิ่งที่มีคุณค่าแตกต่างกันไปในตัวของมันเอง เหมือนสมาชิกทุกคนที่รู้สึกตัวเอง
ก็มีคุณค่าต่อตัวเองเช่นเดียวกัน การที่คนเราทุกคนได้หันมาพิจารณาถึงความดีของตนเอง รู้จักชื่นชม
ตนเองมองเห็นคุณค่าแห่งตน จะทำให้เกิดความรู้สึกที่ดีต่อตนเอง และจะมีความรักให้กับตนเอง
มากขึ้นเป็นการสร้างความมั่นคงทางอารมณ์และจิตใจให้กับตนเองต่อไป คนทุกคนจะมีความ
สามารถอยู่ในตัวเอง เพียงแต่ถ้ารู้จักสำรวจความสามารถของตนเองที่มีอยู่นั้น นำออกมาใช้ให้เกิด